

Najaarsnota 2018

Colofon

Najaarsnota 2018 is een uitgave van de gemeente Renkum

Inhoud en vormgeving
Gemeente Renkum

Inhoudsopgave

Aanbieding	3
Prognose begroting 2018 - 2022	4
Leeswijzer	6
Voortgang activiteiten	7
Bijstelling lopende begroting	45
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg.....	46
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	60
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	62
04 Veiligheid.....	64
05 Openbare ruimte	66
06 Economie & Cultuur	69
07 Inwoner, bestuur & organisatie.....	71
00 Algemene dekkingsmiddelen	76
Overhead	82
Investeringskredieten	95

Aanbieding

Renkum,
Aan de raad,

Inleiding

Voor u ligt de Najaarsnota 2018. Deze najaarsnota is een rapportage over de eerste acht maanden van het jaar. In deze tussentijdse rapportage melden wij recente mee- en tegenvallers ten opzichte van de Begroting 2018. Daarmee schetsen wij het financiële kader voor de Begroting 2019. Het beleidsmatige kader voor de Begroting 2019 is vastgelegd in de Perspectiefnota.

Najaarsnota op hoofdlijnen

In deze najaarsnota geven wij een prognose van de uitkomsten van de Jaarstukken 2018. Verder scheppen we het financiële kader voor de meerjarenbegroting. Daarvoor actualiseren we de budgetten binnen het bestaande beleid. Ook rapporteren we over de voortgang van de invulling van de taakstellingen en melden we de voortgang van de geplande investeringen.

Meer informatie over de inhoud en de opbouw van de najaarsnota, vindt u in de leeswijzer.

Uitgangspunten

Bij de samenstelling van de meerjarenbegroting gelden de volgende uitgangspunten:

- Uitgangspunt is dat het bestaande gemeentelijke voorzieningenniveau, met inachtneming van hetgeen door de gemeenteraad is besloten, in de meerjarenbegroting wordt gehandhaafd. Daar waar sprake is van bijstellingen of ombuigingen, waardoor wordt ingegrepen op het voorzieningenniveau, zal dit expliciet worden vermeld.
- Om het voorzieningenniveau te kunnen handhaven, is een stelpost opgenomen voor de jaarlijkse indexering voor loon- en prijsstijgingen. De omvang van deze stelpost is gelijk aan de trendmatige verhoging van gemeentelijke belastingen plus de nominale groei van de Algemene uitkering.
- De vervangingsinvesteringen, die noodzakelijk zijn om bedrijfsmiddelen op een adequaat kwaliteitsniveau te kunnen handhaven, zijn meegenomen in de berekeningen.
- Wij streven naar kostendekkende tarieven voor gemeentelijke heffingen en leges.
- In de meerjarenbegroting is een jaarlijkse stelpost voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 165.000.
- De (meerjaren)begroting dient sluitend te zijn.

Beslispunten

Wij stellen uw raad voor de voorliggende Najaarsnota 2018 vast te stellen. Daarbij vragen we u:

1. kennis te nemen van de voortgangsrapportage inzake activiteiten in 2018;
2. goedkeuring voor het bijstellen van de budgetten voor bestaand beleid voor de begroting 2018 en de structurele doorwerking hiervan voor de meerjarenraming 2019-2022 zoals voorgesteld in het onderdeel "bijstellingen lopende begroting";
3. instemming met de voorgestelde aanwending van de post onvoorzien;
4. kennis te nemen van de voortgangsrapportage inzake de invulling van bijstellingen en ombuigingen;
5. instemmen met de voorgestelde nieuwe kredieten;
6. kennis te nemen van de voortgangsrapportage inzake investeringen in 2018.

Prognose begroting 2018 – 2022

Omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022
Meerjarenbegroting na voorjaarsnota	-493	597	974	1.066	1.518
Bijstelling najaarsnota	72	-284	-840	-690	-806
Meerjarenbegroting na najaarsnota	-422	314	134	376	712

In deze Najaarsnota 2018 zijn diverse financiële bijstellingen weergegeven. Deze bijstellingen hebben deels betrekking op verschuivingen tussen producten (w.o. invulling van taakstellingen) die per saldo 'neutraal' zijn. Deze bijstellingen worden u voorgelegd omdat deze het budgetrecht van uw raad aangaan.

In onderstaande tabel is weergegeven uit welke voor- en nadelen de totale bijstelling in deze najaarsnota is opgebouwd.

	2018	2019	2020	2021	2022
1D Culturele vorming	20	20			
1E Extra middelen schulden- en armoedebeleid (kinderen)	46	38			
1F Bijzondere bijstand	40	40			
1F Meerjarenprognose inkomensvoorzieningen	65	92	92	91	90
1G Leerlingenvervoer	-75	-180	-180	-180	-180
1 Eenmalig lagere storting reserve Sociaal Domein in 2019		103			
2C Vrijval budget bestemmingsplannen	25	20			
2D Bijramen inkomsten bouwleges	100				
3B Energieloket		18			
3C Houtverkoop	16				
3C Landschapsbasisplan	15	20			
4A Bevolkingszorg			-14	-14	-14
4A Gat van Peelen	-20				
4C Veilig Thuis	22				
5A Stormschade	30				
5A Aframen p-budget bomen en sport	50				
5A Taakstelling begraafplaatsen	-40	-15	-15	-15	-15
5B Onderhoud openbare verlichting	-50				
5B Stroomverbruik openbare verlichting	-20				
6A Regio Arnhem Nijmegen (GO Arnhem Nijmegen City Region)		-12	-12	-12	-12
6C Zendmachtiging	-3	-20	-20	-20	-20
6C Cultuurvisie	20	25			
6C Vrijval budgetten monumenten	15	15			
7C Aframen leges paspoorten en ID		-57	-70	-61	-61
7C Rijbewijzen	6	10	35	29	-1
7C Verkiezingen		-39			

	2018	2019	2020	2021	2022	
7E	Vrijval kwijtscheldingen	20	20	20	20	20
7F	Beleid onderwijsgebouwen	23	23			
7F	Doordecentralisatie scholengemeenschap De Brouwerij	-25	-25	-25	-25	-25
7F	Financieringsresultaat	-11	-10	-10	-10	-10
7F	Groeneweg 12	-300	300			
7F	Verkoopopbrengsten Grond	-65	65			
7G	Deelneming en subsidies	-16	-16	-16	-16	-16
7G	Formatie-uitbreiding wethouder	-70	-93	-93	-93	-93
7G	Hogere opbouw pensioenen wethouders		-10	-10	-10	-10
7G	Voormalig personeel	-35				
7G	Wachtgeld	35				
0A	Meicirculaire	139	-225	-125	59	-17
0A	Septembercirculaire	-525	-664	-523	-550	-508
0B	Bijstelling hondenbelasting	-20	-20	-20	-20	-20
0B	Bijstelling toeristenbelasting	80	60	60	60	60
0B	Mutatie WOZ-waarde	67	20	20	20	20
0C	Vrijval stelpost vervangingsinvestering	183	59	22		
0C	Dividend BNG		50	50	50	50
0C	Renteresultaat		39	24	25	-25
Overh	Begroting de Connectie 2019			-12		
Overh	Overboeking budget preventiemedewerker		-19	-19	-19	-19
Overh	Aframen ontwikkelbudget	100				
Overh	Projecten ICT	194	45			
Overh	Diverse bijstellingen overhead	35	40			
	Totale bijstelling	72	-284	-840	-690	-806

In de bijgestelde Begroting 2018 zijn nog stelposten opgenomen voor onvoorziene uitgaven en loon- en prijsstijgingen. Wanneer we er vanuit gaan dat deze niet meer in 2018 worden aangewend, wordt de prognose van het jaarrekeningresultaat 2018 als volgt:

Prognose jaarrekeningresultaat 2018

Bedragen x € 1.000

Saldo meerjarenbegroting	-422
Stelpost onvoorzien	49
Stelpost loon- en prijsstijgingen	0
Prognose resultaat 2018	-373

Leeswijzer

Waarom een najaarsnota?

In de Financiële verordening is onder andere vastgelegd op welke manier uw Raad de planning- & controlcyclus wil vormgeven. In artikel 4 van de financiële verordening is opgenomen dat het college de raad een nota aanbiedt op basis waarvan de kaders voor het volgende begrotingsjaar en de drie daarop volgende jaren kunnen worden bepaald. Op basis van deze najaarsnota worden de financiële kaders vastgesteld. De perspectiefnota behandelt de beleidsmatige kaders.

Opbouw najaarsnota

Deze najaarsnota bestaat uit een aantal onderdelen.

Ontwikkelingen bestaand beleid op hoofdlijnen

De tabel geeft een samenvatting van alle bijstellingen voortvloeiend uit deze najaarsnota.

Bijstellingen lopende begroting

In de najaarsnota legt het college verantwoording af over de eerste acht maanden van 2018 en brengt zij een aantal voor het lopende jaar actuele ontwikkelingen in beeld. Dit resulteert in het bijstellen van een aantal budgetten. Wij vragen u tijdens de raadsbehandeling in te stemmen met deze bijstellingen voor 2018 en de consequenties voor de komende jaren.

Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen

In dit hoofdstuk vindt u een specificatie van de nog openstaande taakstellingen. Wij rapporteren de stand van zaken met betrekking tot de realisatie van deze taakstellingen.

Investeringskredieten

Op basis van de nota activering en afschrijving rapporteren we de voortgang van de in de begroting goedgekeurde investeringen. Zonodig vragen wij u toestemming voor (nieuwe) investeringskredieten.

Voortgang activiteiten

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

1A. Algemene voorzieningen

Doelstelling

Hoofddoel van de Wet maatschappelijke Ondersteuning is dat iedereen kan participeren aan de samenleving. Om dat te bewerkstelligen zet de gemeente in op algemene voorzieningen en op maatwerkvoorzieningen.

Algemene voorzieningen zijn diensten, activiteiten of zaken die vrij toegankelijk zijn en gericht zijn op: sociale samenhang, ontmoeting, participatie, bevorderen eigen regie. Ze zijn gericht op het versterken van de eigen kracht van inwoners en van de omgeving (buurt, wijk).

Wij investeren in algemene voorzieningen (oftewel het preventieve veld) om inwoners te ondersteunen om op eigen kracht deel te nemen aan de samenleving en om het mogelijk te maken dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

Door inzet van algemene voorzieningen willen we ook voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op langdurige, zware hulp (maatwerkvoorzieningen).

De versterking van het preventieve veld zal ook moeten leiden tot besparing op de kosten voor hulp en ondersteuning. Dat is nodig omdat de decentralisaties in het sociale domein gepaard zijn gegaan met een forse korting op de beschikbare budgetten voor Wmo en Jeugd.

In 2018 is verder gewerkt aan het investeren in het bieden van continuïteit van hulp aan onze inwoners. En daarnaast aan de doorontwikkeling van de (interne) organisatie waarbij nadrukkelijk gekeken wordt naar de samenwerking tussen het sociaal team en het preventieve veld.

Sterk Renkum

Om de werkwijze van het sociaal team tot een succes te maken is het van belang dat de medewerkers een goed overzicht hebben van de beschikbare voorzieningen, waar ze zich bevinden, welke behoeften inwoners hebben en welke lacunes er zijn.

Begin 2018 zijn we getart met Sterk Renkum. Een digitaal platform dat niet alleen overzicht maar ook door organisaties en inwoners gebruikt kan worden voor initiatieven op het gebied van ontmoeting, leefbaarheid, cultuur en recreatie.

Renkum voor elkaar

In 2018 is verder gewerkt aan de ontwikkeling van de netwerkorganisatie Renkum voor Elkaar. Continu is gewerkt aan versterking van de onderlinge samenwerking, profilering van de nieuwe organisatie en het formuleren van gezamenlijke programmalijnen.

Dit alles met het oog op wat we willen bereiken met de inzet van algemene voorzieningen door Renkum voor elkaar: een brede, flexibele organisatie die, werkzaam in de nulde lijn, initiatieven van inwoners mobiliseert en benut, kortdurende individuele ondersteuning biedt gericht op het vergroten van zelfredzaamheid en eigen regie en daarmee een beroep op het sociaal team en maatwerkvoorzieningen voorkomt.

Right to challenge

Het Right to challenge, bedoeld om inwoners aan te sporen de gemeente "uit te dagen" om bepaalde taken over te nemen is verder uitgewerkt. Het Right to challenge zal niet alleen binnen het sociaal domein maar gemeentebreed worden opgepakt. Duidelijk is dat hier regie op nodig om het van de grond te krijgen en zodoende samen met inwoners tot goede en bruikbare initiatieven

te komen. Om hierover duidelijkheid te verschaffen, intern en extern, is een bestuursopdracht geformuleerd die door het college is onderschreven.

Mantelzorg

In het gesprek dat met inwoners met een vraag om hulp of ondersteuning wordt gevoerd wordt ook ingegaan op de mantelzorg. Waar mogelijk wordt ook de mantelzorger betrokken bij dit gesprek en wordt ook gekeken naar de ondersteuningsbehoefte van de mantelzorger zelf en wat er nodig is om te voorkomen dat hij / zij overbelast raakt.

Daarnaast zet onze gemeente in op waardering voor de mantelzorger in de vorm van het mantelzorgcompliment en de Week van de Mantelzorg. Door het toekennen van het mantelzorgcompliment heeft de gemeente ook beter zicht op (een deel) van de mantelzorgers en kunnen zij benaderd worden voor de week van de mantelzorg. Ook kan men op het formulier voor het aanvragen van het compliment aangeven dat men graag wil dat de gemeente contact opneemt om de mogelijkheden voor ondersteuning te bespreken. Op die wijze worden jaarlijks ook een aantal gesprekken gepland met mantelzorgers.

Eind 2018 worden nieuwe prioriteiten voor de uitvoering van het mantelzorgbeleid geformuleerd, aansluitend op de nieuwe koers van het college waarin de nadruk wordt gelegd op vraaggericht en dorpsgericht werken, en aansluitend op de resultaten van bredere evaluatie van het sociaal domein.

Vrijwillige inzet

Vrijwilligerswerk en vrijwillige inzet spelen een belangrijke rol spelen bij het realiseren van de doelstellingen van het sociaal beleid zoals versterken van buurtkracht en ruimte voor initiatieven van inwoners.

De prioriteiten voor het uitvoeringsplan vrijwilligers voor de komende jaren zijn geactualiseerd en begin 2018 door het college vastgesteld. Hierbij is ook goed gekeken naar de samenwerking met de netwerkorganisaties Renkum voor elkaar.

In 2018 zijn een aantal actiepunten uit de uitvoeringsnotitie al gerealiseerd, zoals de coördinatie van het netwerk vrijwillige hulp en het creëren van een ontmoetingsbudget. Er is verder gewerkt aan het realiseren van de plannen voor een nieuwe expertisefunctie op het gebied van vrijwilligersondersteuning. Hierbij wordt ook gekeken naar de rol die Sterk Renkum hierin kan spelen.

De gemeente is sinds 2015 aangesloten bij de coöperatie wehelpen. Met het digitale platform wehelpen/renkum kunnen inwoners hulp vragen en hulp bieden. Beheer en verdere ontwikkeling is ondergebracht bij Renkum voor elkaar. In 2018 wordt hierop door hen extra inzet gepleegd om de bekendheid en het gebruik van wehelpen verder te vergroten. Begin 2019 zal bekeken worden of dit voldoende resultaten heeft opgeleverd en of en hoe we hiermee verder willen.

1B. Gezondheid

Doelstelling
Voorkomen is beter dan genezen. Het is de doelstelling van de gemeente om in ons eigen beleid meer in te zetten op preventie. Daarnaast proberen we partners en zorgaanbieders te prikkelen om ook meer in te zetten op preventie. Een voorbeeld hiervan is de inventarisatie van het prenatale veld, waarbij samen met partners bekeken wordt hoe dit veld versterkt kan worden.

Activiteiten:

Regionale Visie

De huidige visie wordt in regionaal verband geactualiseerd om de verbinding te kunnen maken met de omgevingswet.

Jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg 0-18 is voor de hele Veiligheids- en Gezondheidsregio Midden Gelderland samengebracht en wordt in de hele regio uniform aangeboden. Daarnaast worden lokale maatwerkafspraken gemaakt. Dit bestaat onder andere uit extra huisbezoeken in het kader van preventie, inzet spreekuren in het onderwijs om ziekteverzuim terug te dringen en als signaal voor het inzetten van hulp.

In de loop van 2018 zijn regionale afspraken gemaakt inzake de overdracht van het rijksvaccinatieprogramma naar gemeenten vanaf 01-01-2019. De uitvoering blijft bij de GGD (VGGM).

1C. Sport

Doelstelling
Rekening houdend met de positieve maatschappelijke waarde van sport, mogelijkheden scheppen voor en stimuleren van (blijvende) deelname aan sport door een zo groot mogelijk deel van de Renkumse inwoners.

Activiteiten:

Sport- en Bewegteam

Er wordt invulling en uitvoering gegeven aan de ambities uit de kadernota 'Sportief verbinden', waarbij rekening wordt gehouden met de aanbevelingen uit de tussenevaluatie van de sportnota door NOC*NSF. Het Sport & bewegteam, bestaande uit (buurt)sportcoaches, wordt ingezet om een bijdrage te leveren aan de realisatie van een aantal ambities op basis van een jaarlijks sport- en beweegprogramma. Sport wordt hierbij als middel ingezet om doelstellingen te realiseren in het sociaal domein zoals gezondheid, leefbaarheid en participatie. Sportprojecten en activiteiten worden vraaggericht georganiseerd voor de jeugd, leerlingen in het speciaal onderwijs, mensen met een aandoening of beperking en 50-plussers. Dit gebeurt in samenwerking met inwoners, sportaanbieders, huisartsen, fysiotherapeuten, scholen, welzijnsinstellingen en instellingen voor maatschappelijke opvang. Er is een pilot gestart om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer letterlijk en figuurlijk in beweging te krijgen waardoor de lichamelijke en mentale conditie verbeteren. Afhankelijk van de resultaten krijgt deze pilot in december al dan niet een vervolg. De Diabetes Challenge van de Bas van de Goor Foundation is in mei voor de 3e keer in de dorpen Renkum/Heelsum gestart. Dit keer met 40 deelnemers. In Doorwerth loopt de Challenge voor de 2e keer met 30 deelnemers. De landelijke finale, waar in 20 weken naar toe wordt gewerkt, is eind september in Amsterdam. Ondanks herhaalde inspanningen is het niet gelukt de gezondheidscentra in Oosterbeek warm te krijgen voor deelname aan de Challenge.

Sportnota

Voor ontwikkeling van de nieuwe sportnota wordt een startnotitie opgesteld die wordt voorgelegd aan uw raad. De uitkomsten van de tussenevaluatie van de kadernota 'Sportief verbinden' worden hierbij betrokken.

Ontwikkelingen sportpark De Bilderberg en Wilhelmina

Samen met de gebruikers van de beide sportparken wordt de wenselijkheid en haalbaarheid van overdracht van beheer en onderhoud opnieuw onderzocht.

Vitale sportparken

Met gebruikers van onder andere de sportparken Wilhelmina en de Bilderberg worden verkennende gesprekken gevoerd voor wat betreft de mogelijkheden van de subsidieregeling vitale sportparken van de provincie.

1D. Educatie

Doelstelling

Educatie draagt bij aan de participatie van alle inwoners door het ontwikkelen van de basisvaardigheden taal, rekenen en digitale vaardigheden. Voor mensen met een laag opleidingsniveau (laaggeletterden) of nieuwkomers (na hun inburgering) blijft lokaal de toegang tot een educatie-aanbod.

Renkum en Oosterbeek behouden een volwaardige bibliotheek (voor kinderen en volwassenen)

Voor de integratie van nieuwkomers zoals statushouders asiel is taal en ontmoeting de sleutel voor integratie en participatie. Hiervoor is aanvullend en integraal beleid nodig.

Activiteiten:

Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken (GRO) en MGR

De module onderwijszaken in aan de Modulaire gemeenschappelijke regeling toegevoegd. Hierin zijn drie submodules ondergebracht: regionale uitvoering leerplicht, Voortijdig schoolverlaten (VSV) en Regionaal Meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten (RMC). VSV en RMC zijn contactgemeente Taken en worden door Arnhem uitgevoerd. Wij nemen deel aan de submodules VSV en RMC. Het plan voor de opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken is in concept klaar en zal in november aan de gemeenteraden worden voorgelegd.

Openbare bibliotheek

De gemeente Renkum zet in op een openbare bibliotheek die bijdraagt aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van inwoners. De gemeente vraagt de bibliotheek in te zetten op bevorderen van informatie- en digitale vaardigheden; lezen en schrijven; taal als basis voor maatschappelijke participatie; werk en inkomen; educatie; e-overheid; de bibliotheek als neutrale, onafhankelijke, veilige ontmoetingsplek. Met ingang van het schooljaar 2018-2019 is de bibliotheek op school ingevoerd te hebben op alle basisscholen. Daarnaast werken we aan uitbreiding van inzet van de rijksregeling Combinatiefunctionaris Sport&Cultuur

Volwassenen educatie

Het afgelopen half jaar is uitvoering gegeven aan de Regionaal Educatieplan (REP). De bibliotheek heeft samen met de partners van het Taalhuis ingezet op bevordering van de (digi)taalvaardigheid. Vanuit het REP is er een subsidie gekomen naar het Taalhuis voor extra taal trajecten.

Educatie en aanpak laaggeletterdheid

In juni 2017 is het Taalhuis Veluwezoom geopend. Hiermee krijgt de sluitende aanpak vorm in Rheden, Renkum en Rozendaal. Daarbij zijn alle initiatieven van formele, non-formele en informele taaleducatie inzichtelijk gemaakt en kunnen maatwerk educatietrajecten worden aangeboden aan alle inwoners die taalvaardiger willen worden. Bibliotheek Veluwezoom in haar rol als aanbieder

van dienstverlening op het gebied van taal, lezen en digitale vaardigheden vervult hierin een coördinerende rol. Het ROC Rijn IJssel verzorgt het formele aanbod.

Lokale educatie agenda (LEA)

De samenwerking tussen de gemeente en het onderwijs is verankerd in de LEA. De LEA kent drie tafels: 2-5 jaar, 5-14 jaar en het besturen overleg. Het doel van het LEA-overleg is een sluitende onderwijs/zorgstructuur. Het LEA-overleg is een hulpmiddel om de integraliteit tussen onderwijs, zorg en welzijn te borgen. Daarnaast is het ook het platform van overleg over de uitvoering van wettelijke taken.

Prioriteiten zijn:

- **Aansluiting van jeugdhulp op het onderwijs**

Het sociaal team is aangesloten op de multidisciplinaire casus overleggen van de scholen voor basisonderwijs. Hiermee is de verbinding gemaakt tussen jeugdhulp en onderwijs zodat indien nodig snel de juiste hulp kan worden ingezet. De jeugdgezondheidszorg is eveneens op de multidisciplinaire casus overleggen van het onderwijs aangesloten.

De aansluiting met het overige onderwijs wordt verzorgd door de consultant of coach en de leerplicht ambtenaar van het sociaal team .

Om jongeren die dreigen uit te vallen te stimuleren aan het onderwijs te blijven deelnemen om hun startkwalificatie te behalen wordt inzet gepleegd door het team '2Gethere'.

De extra inzet van de jeugdarts (naast de standaard aanwezigheid op grond van wettelijk voorschrift) in het lokale voortgezet onderwijs draagt bij aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. De inzet is gericht op het vroegtijdig signaleren van sociaal emotionele problemen bij een jeugdige en daarop passend advies geven.

De gedragswetenschappers die bij de GGD zijn ondergebracht hebben naast hun primaire taak, de huisartsen ontlasten bij verwijzing van jeugdigen (triage), ook ten aanzien van het onderwijs en het sociaal team een verbindende en adviserende rol.

- **preventieve inzet leerplicht**

Leerplicht wordt lokaal uitgevoerd in directe samenwerking met het sociaal team en het onderwijs, zodat snel geschakeld kan worden. Leerplicht heeft naast de repressieve functie (handhaving op leerplicht) een duidelijke preventieve functie op basis van vroegsignalering. In 2018 zijn we gaan werken volgens de MAS methode. In overleg met het onderwijs wordt deze aangepast aan de lokale situatie

- **stimuleren van de samenwerking van scholen voor het basisonderwijs in de subregio op het gebied van inzet op 'plusklas' naast aandacht voor achterstanden;**

De inzet van de plusklas is geëvalueerd. Gebleken is dat deze voorziet in een behoefte. De plusklas is een faciliteit voor alle leerlingen uit de gemeente Renkum. Binnen de LEA zijn er afspraken gemaakt over de doorverwijzing.

Aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt

- Structureel contact over schoolverlaters van VSO en praktijkonderwijs om de aansluiting naar de arbeidsmarkt te ondersteunen;
- Binnen activerend werk worden maatwerkopleidingen voor branchecertificaten geboden voor LVB jongeren;
- Regionale jeugdbaanmakelaar, voor de bemiddeling van jongeren ;
- Loket werk&leren ondersteunt ondernemers bij de financiering van leerwerkplekken in bedrijven.

Onderwijsachterstanden/ Peuterspeelzaalwerk

In 2018 hebben we de regeling Peuterspeelzaalwerk ingezet voor ouders die niet in aanmerking komen voor de kinderopvangtoeslag van de Belastingdienst.

Daarnaast is de Rijksregeling VVE uitgevoerd en voor pedagogisch medewerkers taalcurricula ingezet.

Cultuureducatie

In juni liep het eerste jaar af van Cultuureducatie nieuwe stijl. Er is een 360graden evaluatie uitgevoerd waaruit blijkt dat de scholen en de culturele aanbieders tevreden zijn met deze nieuwe methodiek en de kwaliteit van de lessen en activiteiten.

Tevens is er om het plannen en reserveren van de activiteiten te versoepelen een website ontworpen (CESISrenkum.nl). Daarbij is ook het sport & beweegteam aangehaakt met sportactiviteiten in het onderwijs.

Integratie minderheden: taal en participatie

Bij de uitvoering van de participatie-wet letten wij extra op basisvaardigheden bij de uitvoering van de "wet taaleis". Participatiecliënten zijn verplicht om aan hun taalcompetenties te werken als dit nodig is voor participatie. Vaak gaat het dan ook om achterstand in digitale vaardigheden. Naast het algemeen aanbod van educatie hebben wij bij het taalproject de middelen om individueel maatwerk-aanbod te leveren. Wij spreken dan gecombineerde trajecten af waarbij leren en werken (of maatschappelijke participatie als vrijwilliger of stage bij een werkgever) gelijktijdig van start gaan. Bij betaald werk kan het ook gaan om extra training van de taal op de werkvloer).

Voortgang

In de 2de helft van dit jaar start het sociaal team met 'de actieperiode' voor nieuwe Participatiecliënten. Bij het ontwikkelen van een persoonlijk actieplan voor participatie wordt aandacht besteed aan de taal- en digitale vaardigheden.

Integratie minderheden: vergunninghouders asiel

De gemeente heeft in de jaren 2015 – 2017 extra middelen van het rijk ontvangen voor de regeling Verhoogde Instroomde Asielzoekers. De gelden zijn bedoeld voor opvang, huisvesting, onderwijs, gezondheid en participatie van de statushouders.

Uitvoeringsprogramma Nieuwkomers doen mee 2016 - 2019

In het plan van aanpak leggen we uit welke acties we doen zodat Nieuwkomers snel zelfredzaam zijn en maatschappelijke participeren. De gestarte activiteiten in 2017 zijn in 2018 doorontwikkeld en vragen nu om een iets hogere investering.

a) de huisvesting is in 2018 op orde; de taakstelling gehaald. De extra tijdelijke huisvesting in Wolfheze wordt afgebouwd.

b) Integratie van alle statushouders en hun kinderen krijgt aandacht. Sinds 2015 gaat het om 220 personen. Inwoners worden betrokken bij sociale integratie en ontmoeting. Vluchtelingenwerk helpt nieuwkomers op weg bij alle regelzaken (inkomen, zorg, onderwijs etcetera)

Het sociaal team werkt met Vluchtelingenwerk samen aan maatwerk voor inburgering en toeleiding naar (arbeids-) participatie.

- Voortgang

Na het 1e half jaar zijn 21 personen maatschappelijk actief en zijn 10 personen aan betaald werk geholpen. 20 personen hebben deelgenomen aan de training 'Werken aan werk'

De uitstroom naar DUO voor beroepsonderwijs blijft nog wat achter met 2 personen. Begin van het nieuwe schooljaar zal dit aantal zeker omhoog gaan.

c) Gezondheidsbeleid Voortgang

In het voorjaar werd een voorlichting en training gezondheidszorg en -beleving gehouden voor Eritreese inwoners.

d) Het onderwijs

- Voortgang

Wij zetten stappen in de versnelling die nodig is om statushouders beter de taal te leren en werk-ervaring te laten opdoen. Gemeente trekt samen op met partners in de regio Food Valley om het onderwijs aanbod meer te richten op werkend leren. Het inburgeringsonderwijs moet hier meer en beter op aansluiten zodat meer mensen slagen voor hun inburgeringsexamen.

Het aantal inburgeringsplichtigen dat bij DUO geregistreerd stond op de peildatum 1 mei 2018 was 110 personen. Sinds 2014 zijn 21 personen geslaagd voor hun inburgeringsexamen.

De gemeente heeft met 29 personen workshops gedaan voor de ondertekening van de participatieverklaring (verplicht onderdeel af te leggen 1e jaar van de inburgeringsplicht).

1E. Minima

Doelstelling

Het doel van ons integraal minimabeleid is armoedebestrijding en tegengaan van de zogenaamde armoedeval. Doelstelling is dat werken en maatschappelijke participatie worden bevorderd.

In de bestrijding van armoede staan kinderen centraal. Er moet worden voorkomen dat zij in hun ontwikkeling worden geremd, doordat zij opgroeien in armoede.

Mensen met schulden moeten weer financieel en maatschappelijk zelfredzaam kunnen functioneren. Het uitgangspunt daarbij is dat mensen primair zelf verantwoordelijk zijn en blijven voor het oplossen van hun schulden. Waar nodig ontvangen zij daarbij ondersteuning op maat.

Activiteiten:

- Het binnen het sociaal domein integraal uitvoeren van een activerend minimabeleid. Het accent ligt daarbij op maatschappelijke participatie met bijzondere aandacht voor gezinnen met kinderen.
- Adviseren en ondersteunen van inwoners, met dreigende schuldensituaties, bij het maken van vervolgstappen om hun financiële situatie te verbeteren.
- De schuldhulpverlening is de schakel die volgt op preventie van schulden en schulddienstverlening (informatie en advies) en bestaat uit de activiteiten: schuldregelen, instellen moratorium, schuldsanering, inkomensbeheer, budgetcoaching en hulp bij het aanvragen van een WSNP verklaring.
- Wij behouden de regie over de schuldhulpverlening door middel van casemanagement vanuit de gemeente.
- De zwaarte van de ondersteuning wordt afgestemd op de situatie en de mogelijkheden van de inwoners zelf.

Schulddienstverlening

Inwoners die te maken krijgen met een inkomensterugval ofwel een laag inkomen hebben, kunnen sinds de zomer deelnemen aan de workshop 'Rondkomen met je inkomen'. Deze workshop wordt namens de gemeente georganiseerd door Kredietbank Nederland.

Met woningcorporatie Vivare hebben wij samenwerkingsafspraken gemaakt om huurschulden vroegtijdig aan te pakken. Op dit moment onderzoeken wij de mogelijkheden om soortgelijke afspraken ook te maken met onder andere nutsbedrijven en zorgverzekeraars.

Met deze activiteiten willen we onze inzet op preventie en vroegsignalering versterken. Daarnaast continueren wij het schuldregelen en nazorg.

Armoedebestrijding kinderen

We geven uitvoering aan de notitie *Kansen voor Alle kinderen* (vastgesteld okt. 2017). Deze notitie regelt de invulling van ons kindpakket, waarmee wij in het laatste kwartaal van 2017 van start zijn gegaan. Met een aantal nieuwe/verruimde voorzieningen (OV-vergoeding, kindpas, schoolspullenpas, winterkledingpas, refurbished laptops, ophoging vergoeding voor zwemdiploma)) willen wij kinderen die opgroeien in armoede in staat stellen om mee te doen met hun leeftijdsgenoten. We besteden veel aandacht aan de communicatie om de doelgroep zo goed mogelijk in beeld te krijgen en te bereiken.

Stichting Leergeld is verantwoordelijk voor een groot deel van de uitvoering van ons kindpakket. Per kwartaal monitoren en bespreken wij met hen de voortgang. Op basis van de laatste cijfers zien wij dat op onderdelen de verstrekking van de voorzieningen achterblijft op de eerdere prognoses. Dit mogelijke voordeel valt echter nog niet nader te kwantificeren en is mede afhankelijk van de ontwikkelingen in de komende periode.

In het laatste kwartaal van 2018 evalueren wij de huidige invulling van ons kindpakket.

1F. Inkomensvoorziening

Doelstelling
Het bieden van een financieel vangnet voor inwoners die tijdelijk geen of onvoldoende inkomen hebben om in de dagelijkse kosten te voorzien. Daarnaast ondersteunen wij inwoners bij het vinden van werk, het vergroten van hun kansen op werk en maatschappelijke participatie.

Activiteiten:

Inkomensverstrekking

Beoordelen en maandelijks betaalbaar stellen van uitkeringen op grond van wettelijke voorschriften in Participatiewet, Bbz2004, Ioaw en Ioaz.

Bijzondere bijstand

Wij verstrekken, op aanvraag, individuele bijzondere bijstand in extra noodzakelijke kosten van het bestaan.

Categoriale bijzondere bijstand

Inwoners met een laag inkomen tot 120% van de toepasselijke bijstandsnorm kunnen deelnemen aan de Collectieve Zorgverzekering voor Minima (CZM). Deze categoriale regeling maakt onderdeel uit van de bijzondere bijstand. In 2018 is restitutie van het verschuldigde eigen risico voor geen enkel pakket meeverzekerd. Om de keuzevrijheid van inwoners met een laag inkomen en (hoge) zorgkosten te vergroten, kunnen zij met ingang van 2018 in plaats van de CZM ook kiezen voor de meerkostenregeling van de gemeente. Vanuit de meerkostenregeling wordt een tegemoetkoming van € 200,- per jaar voor zorgkosten verstrekt op voorwaarde dat betrokkene het eigen risico

volledig opmaakt in het betreffende jaar. Voor mensen die naast het eigen risico weinig andere zorgkosten verwachten of het eigen risico al snel verbruikt hebben, kan de meerkostenregeling een aantrekkelijk alternatief zijn voor de CZM.

Arbeidsmarktondersteuning

In 2018 hebben wij in de uitvoering de prioriteiten ten opzichte van voorgaande jaren iets aangepast ter verbetering van werkwijze en voor de Aanvraag aanvullende uitkering BUIG. Het is de opmaat voor het nieuwe uitvoeringsplan voor de komende 4 jaar. Belangrijke prioriteiten in de uitvoering zijn:

- Streng aan de poort van het sociaal team;
- Actieve dienstverlening aan het begin van de bijstandsperiode;
- Focus op kansrijken;
- Stimuleren van deeltijdarbeid;
- Maatwerk en focus.

Medio 2018 is de actieperiode ingevoerd en wordt er veel aandacht besteed aan het voorkomen dat inwoners bijstandsafhankelijk worden en/of de uitkeringsduur zo kort mogelijk te houden. Ook werken we samen met het UWV in de arbeidsmarktregio om inwoners die nog recht hebben op WW te informeren over de rechten en plichten in de bijstand om instroom in de bijstand te voorkomen. De resultaten hiervan moeten zichtbaar worden in de cijfers over het tweede half jaar van 2018. Verder ligt de nadruk op matches van kansrijke kandidaten en het bieden van gericht maatwerk. De cijfers over het eerste halfjaar van 2018 laten zien dat, met name door het aantrekken van de economie, de instroom is afgenomen, maar de uitstroom ook. Het aantal inwoners met een bijstandsuitkering is heel licht afgenomen. Het vraagt een extra inspanning om inwoners die langduriger een uitkering ontvangen te ondersteunen naar betaald werk en dit heeft nu onze volle aandacht. De arbeidsmarktondersteuning is breder dan het ondersteunen van inwoners met een bijstandsuitkering en daarmee niet volledig in cijfers uit te drukken. Een voorbeeld is de ondersteuning naar werk van mensen met een arbeidsbeperking.

Activerend werk

Wanneer mensen (nog) geen mogelijkheden op de arbeidsmarkt hebben, kunnen zij nog steeds een zinvolle maatschappelijk bijdrage leveren. Dit kan in allerlei vormen. Doel van deze Activerend werkplekken is dat mensen van waarde zijn en zich kunnen ontwikkelen.

Langzaam gaan steeds meer inwoners aan de slag via Activerend werk. We gebruiken het volop om de schoolverlaters die van het bijzonder onderwijs te komen de ontwikkeling te laten maken naar misschien betaald werk in de toekomst. Ook inwoners jonger dan 65 jaar met een Wmo-dagbestedingsvraag bieden we steeds vaker activerend werk met werk wat er toe doet en waar de ontwikkeling van de deelnemer centraal staat. Verder biedt activerend werk soms een tijdelijke oplossing voor jongeren waarbij school echt niet meer lukt en/of er thuis grote problemen zijn. Door een combinatie van werken en leren zijn de jongeren actief bezig en kunnen zij zich verder ontwikkelen.

Werkgeversdienstverlening

Lokaal koppelen wij economisch beleid aan werkgelegenheid. Met deze verbinding kunnen wij op meerdere vlakken maatschappelijke meerwaarde leveren en de operationele capaciteit verbinden. Naast maandelijks structureel overleg hebben economische zaken en het sociaal domein in samenwerking met lokale ondernemers in juni een succesvolle ondernemersbijeenkomst georganiseerd. Op regionaal niveau werken we nauw samen met het Werkgeversservicepunt (WSP) FoodValley. Tot en met juni 2018 heeft het WSP 19 plaatsingen gerealiseerd. Naast betaalde banen werken wij lokaal ook aan een netwerk van werkervaringsplekken bij ondernemers en organisaties

zodat inwoners waar nodig stapsgewijs kunnen ontwikkelen naar een betaalde baan. Wij hebben op dit moment zo'n 60 plekken beschikbaar waarvan er circa 40 plekken bezet zijn.

Uitvoering Wsw

Vanaf 2018 is gemeente Renkum rechtstreeks verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) voor 100 Wsw-medewerkers. De gemeente Renkum is werkgever voor deze groep werknemers en heeft de taak hen passend werk te bieden. De uitvoering van de Wsw is onderdeel van het Sociaal team met een nadrukkelijke verbinding met Economische zaken en het regionaal Werkgeversservicepunt. Het eerste half jaar stond in het teken van implementatie en verdere ontwikkeling van de werkwijze. Het lokale uitvoerende team is nu compleet met een accountmanager die zorgdraagt voor het acquireren van passende werkplekken.

Liquidatie Permar

Het SW bedrijf Permar bestaat niet meer. De financiële afwikkeling vindt plaats en bestaat voor het grootste gedeelte nog uit werk-naar-werktrajecten van 11 niet-gesubsidieerde werknemers van Permar. In 2018 is er een parttime directeur die de belangen Permar WS afwikkelt. De liquidatie verloopt binnen de financieel gestelde kaders.

1G. Maatwerkvoorzieningen

Doelstelling

We willen maatwerk voor alle inwoners. Wij stimuleren burenhulp, zonder daarbij privacy uit het oog te verliezen en professionele ondersteuning te verdringen. We kiezen daarom ook voor een brede inzet van het PGB model. Binnen de wettelijke kaders wordt een eigen bijdrage in de (zorg)kosten gevraagd (Wmo).

De doelstelling is de inwoner zo lang mogelijk zelfredzaam en maatschappelijk actief te laten blijven. Waar nodig wordt voorzien, voor zover van toepassing met eigen financiële verantwoordelijkheid van inwoners, in individuele hulp.

Verwerving en contractering Wmo 2015 en Jeugdhulp

Verwerving van maatwerkvoorzieningen wordt zoveel als mogelijk regionaal georganiseerd met behoud van lokale aanvullende producten. Zowel binnen de regionale verwerving als de aanvullende lokale verwerving wordt ingezet op innovatie en transformatie.

Jeugd

We zien bij Jeugd een afname van het gebruik van PGB vanaf 2015 van 97 naar 43. De verwachting is dat dit zich stabiliseert. Ten opzichte van 2017 zien we geen grote toename in aanvragen zoals van 2016 naar 2017. We zien een toename in kortdurende zorg en een kleine afname in langdurig zware zorg. Hieruit kan echter op dit moment geen trend afgeleid worden.

De Jeugdwet is door het rijk geëvalueerd. Deze landelijke evaluatie laat zien dat de beoogde transformatie naar een effectiever stelsel nog niet gerealiseerd is. De afgelopen periode is daarom gekeken wat er nodig is. Het landelijke actieprogramma "zorg voor de Jeugd" is hiervan het resultaat. Daarnaast is het "Regionaal Transformatieplan" ontwikkeld om aan de hand van ontwikkelingslijnen de transformatie verder vorm te geven. In de raadsinformatiebrief "Ontwikkelingen Jeugd" (september 2018), wordt dit transformatieplan verder toegelicht.

Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

Verordening Wmo 2018

De verordening Wmo 2018 wordt per 2019 gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen zijn gelegen op het gebied van de eigen bijdrage: het aankomende abonnementstarief en de eigen bijdrage voor beschermd wonen.

Transformatiescenario Ondersteuning Thuis

We hebben Hulp bij het Huishouden 1 en 2 per 1 januari 2018 getransformeerd naar Ondersteuning Thuis Licht, Midden en Zwaar, waardoor de ondersteuning vraaggericht en integraler ingezet kan worden.

Door het contractmanagement van Ondersteuning Thuis deels via Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland te laten lopen, is meer eenduidigheid gecreëerd wat betreft administratieve processen en relatiemanagement en wordt personele capaciteit efficiënter ingezet.

Vanwege de Algemene Maatregel van Bestuur reële prijs moeten de nieuwe cao VVT afspraken worden gevolgd. Deze hebben een fors tariefverhogend effect. Door reële maar wel scherpe tariefstelling verwachten we de cao afspraken binnen het voor 2018 begrote budget op te kunnen vangen. Exacte bepaling van het tarief is nog onderwerp van onderzoek, regionale afstemming en externe toetsing. Aangezien de exacte tariefstelling nog moet plaatsvinden en de nieuwe Hulp Huishouden schalen maken dat een groot deel van de medewerkers van zorgaanbieders na 2018 nog vier jaar door kan groeien naar een hogere loonschaal, zullen we middels de Voorjaarsnota 2019 het budget hierop moeten aanpassen. Hierbij kunnen we dan ook eventuele substitutie effecten met bijvoorbeeld Begeleiding meenemen.

In 2016 en 2017 is - in cocreatie met Het Schild, Opella en Thuiszorg Groot Gelre - de "**Pilot Klantgerichte zorgarrangementen en financiering: Ondersteuning Thuis**" ontwikkeld en uitgevoerd. Uit de evaluevaluatie is gebleken dat door het klantgericht arrangeren van ondersteuning (Wmo) en zorg (Zvw) de door cliënten ervaren kwaliteit van zorg hoger is en mogelijkheden ontstaan voor kostenreductie. De deelnemende zorgaanbieders en de preferente zorgverzekeraar Menzis willen dan ook een vervolg geven aan de pilot. Mede afhankelijk van externe financiering door zorgaanbieders, zorgverzekeraar(s) en anderen, willen we in projectvorm een vervolg geven aan Klantgerichte zorgarrangementen en financiering.

De "**Pilot algemene voorziening Huishoudelijke Hulp Toelage**" is per 1 januari 2018 beëindigd. Over het niet toekennen van de extra middelen Huishoudelijke Hulp Toelage aan de gemeente Renkum (€ 144.500) en de gemeente Rheden, zijn we nog in beroep.

Aanbesteding trapliften

In 2018 is de aanbesteding trapliften geïmplementeerd.

Begeleiding: zorg in natura

Wij gaan de substitutie effecten met ondersteuning thuis onderzoeken en waar mogelijk kwantificeren. Daarnaast gaan wij intensief aan de slag met procesregie om de begeleiding zo effectief mogelijk in te kunnen zetten.

Persoonsgebonden Budget (PGB): Jeugd en Wmo

Wij blijven inzetten op het bieden van een PGB dat een volwaardig alternatief is voor de zorg in natura. Belangrijk blijft daarbij dat wij onze inwoners adequaat blijven informeren over de taken en verantwoordelijkheden gepaard gaande met een PGB. Het is aan ons om aanvullend aan het regime van de Sociale Verzekeringsbank in te zetten op controle en verantwoording. In het kader

van kwaliteitstoezicht en rechtmatigheidstoezicht Wmo krijgen voorzieningen die door middel van het PGB gefinancierd worden de benodigde aandacht.

Doelgroepenvervoer

Sinds september 2016 wordt het sociaal-recreatief vervoer voor mensen met een beperking (Wmo) uitgevoerd door Avan. Sinds 1 augustus 2017 verzorgt Avan ook het instellingenvervoer (dagbesteding Wmo, dagbehandeling en jeugdzorgvervoer). Het opzetten van dit systeem volgde na de aanbeveling om met regionale bundeling van het vervoer de kosten te verlagen.

In de praktijk blijkt deze aanbeveling een onmogelijk financieel resultaat te beloven. De kosten zijn voor alle deelnemende gemeenten fors meer, dan voorheen en dan begroot. Vanwege allerlei ontwikkelingen (zoals nieuwe verdeelsleutel, solidariteitsfonds, aanvullende afspraken met vervoerders waarvan de financiële effecten nog niet doorgerekend zijn) is het (nog steeds) niet mogelijk exact te berekenen wat het Avan vervoer de gemeente Renkum (meer) kost. De onzekerheid die dit met zich meebrengt, is een risico. Er wordt nog gewerkt met bevoorschotting.

De regio is samen met de vervoersorganisatie druk doende om een aantal zaken op te pakken, die een kostenverlaging te weeg moeten brengen, zonder dat de gebruikers hier last van hebben. Dat lijkt te lukken, maar is evenmin kwantificeerbaar.

Ook binnen de gemeente Renkum wordt blijvend onderzocht en gewerkt aan het terugbrengen van de behoefte aan gecontracteerd vervoer. Dit doen we zowel in het Wmo-vervoer, het jeugdvervoer als het dagbestedingsvervoer. Enerzijds door een stukje bewustwording onder gebruikers, maar ook wordt onderzocht of het mogelijk is om voorzieningen dichterbij huis te situeren, zodat men minder hoeft te reizen. Met zorginstellingen wordt onderzocht of het mogelijk is hun start- en eindtijden beter te laten aansluiten bij het andere vervoer, zodat minder op dezelfde tijden vervoer nodig is, maar meer in aansluiting op elkaar. Een kostenverlaging in het vervoer is ook nodig om de provinciale korting op het Wmo-vervoer voor de komende jaren te kunnen opvangen.'

Zorgtaxi

In 2018 zou de zorgtaxi opnieuw aanbesteed worden. Bij de voorbereidingen van die aanbesteding bleek, dat het aantal mensen wat gebruik maakt van ons contract dusdanig is afgenomen, dat een aanbesteding niet meer nodig is. Ook bleek, dat nieuwe zorgtaxiënten vanuit hun Wmo-vervoersbehoefte gebruik maken van Avan.

Beschermd wonen

Sinds 2015 is de taak van beschermd wonen – voor inwoners die tijdelijk niet in staat zijn om zonder begeleiding te kunnen wonen – belegd bij gemeenten. De rijksoverheid heeft de taak in samenspraak met de VNG bij de centrumgemeenten, voor ons de gemeente Arnhem, belegd. Vanaf (voorlopig) 2021 zijn alle individuele gemeenten zelf aan zet om de taak van beschermd wonen op zich te nemen. In 2018 werken wij regionaal samen aan een regionaal uitvoeringsplan tot het geven van uitvoering aan beschermd wonen met een lokale uitvoering voorop. Wij nemen hierin de doelgroep met een lichtverstandelijke beperking waarvoor wij de uitvoering reeds voor onze eigen rekening nemen, zorgvuldig mee in de planvorming. Wij streven hierbij naar financiële solidariteit in de regio.

2 Transformatie Sociaal Domein

Doelstelling
Het beschikbaar houden van kwalitatief goed en voldoende aanbod binnen de geboden financiële kaders door stevig ingezet op transformatie en substitutie waaronder de versterking van het preventieve veld.

Activiteiten:

Er wordt stevig ingezet op transformatie en substitutie om alle nodige (maatwerk)voorzieningen voor onze inwoners beschikbaar te houden binnen de daartoe beschikbare middelen.

Daartoe werken we intern en extern (met aanbieders) samen om integraal te kijken naar welke (maat)werkvoorzieningen vanuit de vraag van de inwoner en zijn systeem nodig zijn en hoe we deze het beste en zo efficiënt en effectief mogelijk kunnen organiseren.

Daarnaast worden vanuit de regionale samenwerking op inkoop in samenwerking met aanbieders transformatie en substitutie vormgegeven. Op regionaal niveau komen voor transformatie Jeugd gedurende 3 jaar middelen beschikbaar betaald vanuit een uitname uit het gemeente fonds en het ministerie (50-50).

Op het gebied van HHT is de nieuwe vorm ondersteuning thuis van start gegaan. In het kader van preventie is de kinderopvangregeling in werking getreden. Dit zijn voorbeelden van het samen anders organiseren van hulp en het zo vroeg mogelijk inzetten van hulp.

De activiteiten om deze doelstellingen te behalen zijn inclusief de begrote bedragen onderdeel geworden van de verschillende onderdelen binnen programma 1.

02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

2A. Ruimtelijke ontwikkeling

Doelstelling

De (bestaande) woningbouwprojecten worden waar mogelijk verder uitgevoerd of opgestart. De directe omgeving van nieuwe (bouwplannen) plannen is leidend voor een goede inpassing.

Activiteiten:

- Langere tijd stilliggende woningbouwprojecten hebben we weer opgang gebracht, doordat we in overleg zijn gegaan met grondeigenaren, bouwbedrijven, woningcorporaties en particuliere initiatiefnemers van bestaande projecten om eventuele belemmeringen weg te nemen. Dit zetten we voort zodat die projecten ook echt gerealiseerd worden.
- Nieuwe (woning)bouwprojecten moeten voldoen aan de actuele eisen op het gebied van stedenbouw, ruimtelijke inpassing, duurzaamheid en wonen (doorlopend). Alle eisen die de gemeente stelt aan nieuwbouwplannen worden contractueel vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Ook bij de diverse controles op het ontwerp wordt hier door de gemeente kritisch naar gekeken.
- Bij nieuwe (woning)bouwprojecten worden omwonenden vroegtijdig betrokken en krijgen waar mogelijk een rol in het opstellen van stedenbouwkundige kaders.
- Onderzoeken mogelijkheden ontwikkelen opbrengst uit eigen grondposities.
De komende jaren komen locaties vrij die ontwikkeld kunnen worden, veelal tot woningbouwlocaties. Wij onderzoeken hiervoor de mogelijkheden binnen het bestaande beleid en regionale afspraken hierover. Eventuele boekwaardes en sloopkosten zullen ook in beeld worden gebracht. Een deel van de opbrengst van de gronden dient (conform raadsbesluit) ingezet te worden ter financiering van het MFC Doelum en het IHP voor scholen.
Door goede afstemming en prioritering van de gemeentelijke locaties kunnen deze opbrengsten mogelijk een positieve bijdrage leveren aan de gemeentelijke balans. En worden er goede woningen toegevoegd aan het woningbestand!
In tegenstelling tot eerder aangegeven zal de Groeneweg 12 niet in 2018 verkocht worden maar in 2019. Het pand wordt ingezet voor de (tijdelijke) opvang van Vluchtelingenwerk en Rijn en IJssel college. De verkoopopbrengst is niet eerder toegewezen aan specifieke doelen en draagt dus bij aan de gemeentelijk balans (zie Deel II Financiële positie en toelichting).

Doelstelling

Dorpskernen moeten aantrekkelijk blijven met voldoende voorzieningen en woningen. Prioriteit ligt bij de centra van Doorwerth en Renkum.
--

Activiteiten:

Doorwerth Centrum

- Opstellen en uitvoeren plan van aanpak vervolg fases en tegelijk starten van de benodigde planologische procedures.
- Hierop vooruitlopend is in 2017 al gestart met het cluster basisschool-LOC. Dit cluster loopt dus wat voor op andere deelgebieden.
- De kosten voor het project in Doorwerth worden deels uit de grondexploitatie bekostigd en deels uit de reguliere gemeentelijke budgetten. Dit laatste geldt voor de onderdelen waarbinnen we als gemeente een verplichting hebben zoals bijvoorbeeld de zorg voor goede scholen.

Renkum Centrum

- De resterende onderdelen uit het maatregelenplan uitvoeren. De raad heeft € 250.000,- voor het aanpassen van de zijstraten/zijstegen van de Dorpsstraat. De aanpassingen aan de inrichting worden met belanghebbenden afgestemd.
- Wij stellen voor de door u aangegeven € 250.000 opbrengst te realiseren uit een deel van de verkoopopbrengst van Lijn 50 (deze opbrengst ligt hoger dan eerder geraamd was) en het overige uit de extra opbrengst voor de locatie 3B4 zuid. Van dit laatste wordt de levering en dus de opbrengst in 2019 verwacht.
- Overige acties in het centrum van Renkum worden uitgevoerd samen met ondernemers en vastgoedeigenaren, zie Hoofdstuk 6A Ondernemen en bedrijvigheid.

Doelstelling

Implementatie Omgevingswet (invoeringsdatum uitgesteld)

Activiteiten:

Eind 2018 starten we met de implementatie van de Omgevingswet. We stellen een plan van aanpak op hoe wij tijdig kunnen komen tot een breed gedragen Omgevingsvisie. Ook starten we met een plan van aanpak die in gaat op het betrekken van de organisatie bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Afhankelijk van beschikbare middelen starten we in 2019 met een pilot Omgevingsplan.

Doelstelling

Beleid explosieven en archeologie.

Activiteiten:

Plan van aanpak voor het opstellen en uitvoeren van archeologie- en explosievenbeleid

Momenteel hebben wij geen specifiek beleid ten aanzien van explosieven en het archeologiebeleid moet periodiek geactualiseerd worden. Binnen concrete (bouw)projecten moet er nu telkens onderzoek worden gedaan naar deze aspecten wat aanzienlijke kosten voor zowel particuliere initiatiefnemers als gemeente met zich meebrengt. Eenmalig opstellen van aanvullend beleid (i.c. meer gedetailleerde kaarten) verkleint deze onderzoekslast aanzienlijk en biedt voor de start van een project duidelijkheid over het wel of niet aanwezig zijn van explosieven en/of archeologische waarden. Dit vormt zeer bruikbare informatie voor initiatiefnemers.

In het KAN budget is voor 2018 en 2019 € 25.000 gereserveerd voor het opstellen van het betreffende beleid.

2B. Wonen

Doelstelling

Voor alle doelgroepen moeten voldoende, goede woningen betaalbaar en bereikbaar zijn, vooral voor jonge gezinnen.

Activiteiten:

Uitvoeren activiteiten routekaart, zoals die is opgenomen in de Nota Wonen 2014. En in 2018 wordt de Nota Wonen geactualiseerd. Zoals afgesproken in de Nota Wonen 2014.

- Aan de hand van de in 2017 opgestelde startnotitie zijn wij gestart met voorbereidingen voor het actualiseren van de Nota Wonen. Als eerste hebben wij de Week van het Wonen

georganiseerd om zo de inwoners te horen. Alle informatie uit de workshop, tafelgesprekken en overige bijeenkomsten zijn gebundeld. Opvallende punten worden in het vierde kwartaal van 2018 voorgelegd aan het inwonerspanel aan de hand van vragen. Daarnaast heeft een adviesbureau een kernanalyse uitgevoerd. De uitkomsten van de analyse worden verwacht in het derde kwartaal van 2018. En in het derde kwartaal van 2018 wordt een bijeenkomst gehouden met de stakeholders. Al deze informatie wordt gebruikt als input voor nieuw te vormen woonbeleid voor de gemeente. Eind 2018/begin 2019 wordt de nieuwe nota aangeboden aan u.

- Verleidingsstrategieën voor woningverbetering particuliere woningen. Er is ervoor gekozen om de projecten die inwoners informeren over wonen onder de noemer "Bewust Wonen" te zetten. De volgende drie onderwerpen vallen hieronder:
 - o Langer zelfstandig thuis wonen (valpreventie, kleine huisaanpassingen, tips, etc.);
 - o Duurzaam en energiezuinig wonen (o.a. tips en hoe kun je energie besparen?) en water;
 - o Veiligheid in en om de woning (inbraakpreventie).

In 2018 is er nieuw foldermateriaal voor Bewust Wonen gemaakt. In samenwerking met zorgpartijen wordt er gewerkt aan een signaleringskaart. Daarnaast is een groep maatschappelijk betrokken ondernemers een Bewust Wonen Gilde aan het op te zetten en uitdragen. In 2018 is het regionaal project "Innovatieve aanpak" voortgezet en werken wij nog steeds met het energieloket Midden Gelderland.

- Prioriteren en keuzes maken over het woningbouwprogramma (stoplichtenmodel) en regionale afstemming hierover. In de Nota Wonen 2014 van de gemeente is het stoplichtenmodel opgenomen voor de afweging van de woningbouwplannen. Deze afspraken zijn in 2014 met de Stadsregio afgesproken. Inmiddels is de Stadsregio opgeheven, is een woningmarktanalyse uitgevoerd en is ook de woningmarkt aanzienlijk veranderd. Daarom is een nieuwe woonagenda opgesteld. De subregionale Woonagenda Arnhem e.o. 2017-2027, Wendbaar sturen, verantwoord versnellen. Met deze subregionale woonagenda zijn de regionale afstemming van woningbouwplannen en een aantal bijbehorende ambities vastgelegd. De focus ligt op de aanpak van een aantal maatschappelijke opgaven rondom wonen die de individuele gemeenten niet alleen kunnen oplossen dan wel oppakken en waarbij ze kunnen leren van elkaar. Met deze nieuwe woonagenda gaan wij afscheid nemen van het stoplichtenmodel. Wij gaan vooral kijken naar de kwaliteiten van het plan en naar de toegevoegde waarden van het plan op lokale en/of (sub)regionale behoefte. De kwantiteit speelt geen leidende rol meer en daardoor wordt een nieuwbouwplan niet meer "alleen" op kwantiteit beoordeeld. Momenteel wordt voor de nieuwe woonagenda een uitvoeringsprogramma opgesteld. Daarin worden de spelregels voor de woningbouw verder afgestemd.
- Bij nieuwbouwinitiatieven hanteren wij de gewenste bouwrichtlijnen uit de Nota Wonen. Omdat de ontwikkelingen met betrekking tot wonen constant in beweging zijn, updaten wij de gewenste woningbouwrichtlijnen regelmatig. Zowel de kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte speelt daarbij een rol. Wij willen vooral inzoomen op de kwalitatieve woonbehoefte. Daarbij willen wij vooral kijken vanuit de bestaande woningvoorraad. Wat hebben wij al binnen onze gemeente aan woningvoorraad? Wij hebben dat nu niet voldoende in beeld. Daarom hebben wij door een extern bureau een kernanalyse laten uitvoeren. De uitkomsten van de analyse worden verwacht in het derde kwartaal van 2018.
- De Prestatieafspraken met Vivare en de Renkumse Huurders Vereniging (RHV) worden vanaf 2016 jaarlijks bijgesteld. Naast het bijstellen van de prestatieafspraken werken wij aan de uitvoering. In 2016 is er een werkgroep opgezet voor doelstelling 3, duurzaamheid. Het jaar 2017 is ingezet voor uitwerking en onderzoek. In 2018 willen wij overgaan tot realisatie van de onderzochte mogelijkheden op duurzaamheid, energie en klimaat. Daarnaast blijven wij regie houden op de overige doelstellingen en worden de afspraken uitgevoerd.

Lastig hierin was dat Vivare het vertrouwen in de huidige bestuursleden van de RHV heeft opgezegd. Inmiddels is er een nieuw bestuur voor de RHV gevonden.

- Het stimuleren van starters om een woning te kopen door het bieden van een starterslening.
- In 2016 is de Blijverslening in werking getreden. Hiermee ondersteunen wij inwoners bij het langer zelfstandig thuis wonen. Tot nu toe zijn er twee aanvragen ingediend. Omdat er weinig gebruik wordt gemaakt van deze lening gaan we in het vierde kwartaal van 2018 kijken of wij deze lening aanhouden of het budget anders gaan inzetten.

2C. Bestemmingsplannen

Doelstelling

De (bestaande) woningbouwprojecten worden waar mogelijk verder uitgevoerd of opgestart. De directe omgeving van nieuwe (bouwplannen) plannen is leidend voor een goede inpassing.

Activiteiten:

Tijdig actualiseren van de bestemmingsplannen. Niet digitale bestemmingsplannen mogen niet ouder zijn dan 10 jaar. Voor wel digitale bestemmingsplannen is die actualisatieverplichting per 1 juli 2018 vervallen. De planning voor de actualisatie van bestemmingsplannen is als volgt:

2018

- start en in ontwerp ter inzage leggen bestemmingsplan 'Buitengebied 2019'
- start en in ontwerp ter inzage leggen bestemmingsplan 'parapluherziening parkeren'
- start bestemmingsplannen voor 'Doorwerth Centrum '

2019 en verder:

- vaststellen bestemmingsplan 'Buitengebied 2019' en 'parapluherziening parkeren'
- vaststellen bestemmingsplannen voor 'Doorwerth Centrum'
- afhankelijk van de datum van invoering en inhoud van Omgevingswet opstellen omgevingsplannen en/of actualiseren van enkele bestemmingsplannen

En daarnaast:

Gevolgen van de Omgevingswet voor de gemeente in kaart brengen en voorbereidende werkzaamheden verrichten.

2D. Omgevingsvergunning

Doelstelling

Behouden en benutten van het aantrekkelijke karakter van onze omgeving met enerzijds het uitgangspunt van regulering en anderzijds meer verantwoordelijkheid van de inwoners en lagere kosten.

Activiteiten:

Het afgelopen jaar hebben wij een audit uitgevoerd naar de regievoering op de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) door de ambtelijke organisatie van de gemeente Renkum.

De centrale vraag bij dit onderzoek was:

"Hoe is de ambtelijke advisering in relatie tot de gemeentelijke rollen ten aanzien van ODRA georganiseerd en in hoeverre is de regievoering op de diensten door ODRA doeltreffend; wat werkt en wat kunnen we hieruit leren om zowel de organisatie.

Uit deze audit zijn een aantal verbeterpunten naar voren gekomen, waarvan er al een aantal tijdens de duur van de audit waren opgestart, zoals bijvoorbeeld de vorming van een regiekamer. In de regiekamer vindt afstemming plaats tussen medewerkers van Renkum en de ODRA over individuele zaken. Dit overleg heeft tot doel de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.

Daarnaast zijn sinds eind juni twee medewerkers van de ODRA één dag per week werkzaam in Renkum. Dit draagt bij aan meer collegialiteit tussen de gemeentelijke medewerkers en de medewerkers van de ODRA, meer gevoel voor politiek gevoelige zaken en een snelle afhandeling van adviezen, wat weer een positief effect heeft op de snelheid van vergunningverlening.

Natuurbeschermingswet

Op dit moment worden aanvragen om een vergunning getoetst aan de Wet natuurbescherming. Voor 2019 is deze toets ook meegenomen in het kengetal voor vergunningverlening.

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet zal ook effect hebben op het vergunningenstelsel dat de ODRA hanteert. Samen met de ODRA en andere partners gaan wij in overleg over de benodigde aanpassingen. Zie verder programma 2A.

Stimulering/ handhaving MKB

De gemeente Renkum heeft in 2015 het Gelders Energie Akkoord ondertekend (GEA). Vanuit de GEAtafel "Energiebesparing en -opwek bedrijven" is een "Gelderse aanpak voor de Wet Milieubeheer" ontworpen. Het idee is dat we samen met VNO-NCW Gelderland en MKB Midden zorgen dat bedrijven waarvoor erkende maatregelenlijsten bestaan, in 2020 minimaal voldoen aan wat wettelijk is voorgeschreven. De gemeente Renkum heeft de ODRA voor 2018 de opdracht gegeven om 16 extra energiecontroles uit te voeren. Hiervoor is bij de provincie subsidie aangevraagd.

Doelstelling
Komen tot een uitvoerbare bomenverordening.

De bomenverordening is inmiddels vastgesteld en grotendeels geïmplementeerd.

2E. Mobiliteit

Doelstelling
De bereikbaarheid van onze dorpen wordt ten minste behouden en mobiliteit in alle vormen wordt versterkt.

Activiteiten:

- Regionale samenwerking:
 - o We werken met de gemeenten in de Regio Arnhem-Nijmegen aan een nieuwe regionale mobiliteitsvisie (Op weg naar een Bereikbaarheidsaanpak regio Arnhem Nijmegen).
 - o Uitvoering geven aan de vastgestelde Bereikbaarheidsaanpak met plannen voor veranderingen in de Mobiliteit. Hiervoor hebben we regelmatig contact met buurgemeenten, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en Prorail.
 - o Met Wageningen, Arnhem en de provincie over de aanleg van de snelfietsroute
 - o Moderniseren van doelgroepenvervoer (zie programma 1).
 - o Versterken van het OV tussen Arnhem en Wageningen. Samen met Arnhem en Wageningen zijn wij een regionaal proces gestart om met de provincie (en anderen partijen) deze (HOV)verbindingen te optimaliseren en door te trekken naar de WUR en de Kleefsewaard. Renkum is de trekker van dit project.
 - o Instandhouden van de treinverbinding Arnhem-Ede met stops in Oosterbeek en Wolfheze, door blijvend aandacht hiervoor te vragen (lobby). Dit speelt bij twee concessies en dus bij twee vervoerbedrijven. Aanbesteding in 2020 kan nieuwe mogelijkheden bieden.

- o Waar mogelijk ondersteunen van de lobby voor een nieuwe fietsverbinding over de Rijn. Renkum heeft voorkeur voor een fietsverbinding parallel aan de spoorbrug. Realisatie lijkt zeer ver weg te liggen. Prorail is geen voorstander en een studie van de gemeente Arnhem heeft aangetoond dat deze verbinding voor hen niet de beste variant is voor een nieuwe fietsverbinding over de Nederrijn.
- Het bestuur van de Stichting Drielse Veer heeft als voornaamste taak een betrouwbaar en toekomstbestendig veer te besturen. De gemeente Renkum ondersteunt hen daarbij als penhouder richting het Verenfonds en de gemeente Overbetuwe. De halfjaarlijkse cijfers geven opnieuw fraaie groeicijfers.
- In 2015 is een nieuw Meerjarenuivoeringsplan (MUP 2015-2018) vastgesteld. In het najaar komt er een voorstel voor een aangepast MUP.

Doelstelling

De verkeersveiligheid in onze dorpen wordt verbeterd.

Activiteiten:

- Verbeteren van de oversteek van de spoorweg bij Wolfheze voor langzaam verkeer. Eind 2015 is hiervoor een werkgroep met provincie, ProRail en gemeente Renkum opnieuw opgestart. De opdracht aan ProRail is verstrekt en de engineering loopt. Overstekende voetgangers krijgen een met slagbomen beveiligd rustpunt, waardoor het mogelijk is in twee keer over te steken. Door ook de kruising te verbreden krijgen fietsers en voetgangers meer ruimte. Planning is dat dit werk in 2019 wordt uitgevoerd. De lobby om hier een ongelijkvloerse spoorkruising (tunnel) te krijgen is succesvol geïntensiveerd. De mogelijkheden worden onderzocht.
- In 2018 zijn twee oversteekplaatsen van een intelligente beveiliging voorzien.
- Permanente verkeerseducatie uitvoeren om de verkeersveiligheid van kwetsbare verkeersdeelnemers (zoals schoolgaande kinderen, ouderen, gehandicapten) te verhogen en bewustwording van jonge automobilisten te vergroten (doorlopend).
- Verbeteren van de veiligheid voor verkeer en aanwonenden en oversteekbaarheid bij reconstructie / groot wegenonderhoud van de doorgaande wegen: In 2019 zal de aandacht gericht zijn op de Wolfhezerweg omdat daar dan groot onderhoud wordt uitgevoerd.

Doelstelling

Zorgen voor voldoende goede parkeervoorzieningen.

Activiteiten:

- Rond de bibliotheek is gekeken naar de mogelijkheden voor het creëren van extra parkeerplaatsen. Hier zijn met enige creativiteit zeven extra plaatsen gevonden waarvan er drie in de blauwe zone vallen. Hier moet nog een raming voor worden opgesteld. Een voorstel om het tijdsvenster van de blauwe zone te verruimen wordt in het najaar 2018 besproken met de ondernemers.
- In 2018 zullen geen extra fietsparkeerplaatsen worden geplaatst omdat de beoogde extra fietsparkeerplaatsen gekoppeld waren aan projecten die dit jaar niet gerealiseerd worden. Zo heeft de raad bij de behandeling van de plannen voor Centrum Doorwerth aangegeven om het parkeren voorsnog te laten zoals het nu is. En, in het kader van de traverse over het spoor in Wolfheze is een nieuw ontwerp gemaakt voor de fietsenstalling in Wolfheze. Echter de traverse is in de wacht gezet met het perspectief op een spooronderdoorgang.
- Bij nieuwbouw projecten en bij functie veranderingen van bestaande gebouwen zorgen we ervoor dat er voldoende parkeervoorzieningen worden aangelegd (conform CROW).

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

3A. Milieu en duurzaamheid

Doelstelling

De gemeente Renkum is een duurzame, groene gemeente die duurzaam ontwikkelt en bouwt, en inwoners, bedrijven en instellingen stimuleert tot energiebesparing en het opwekken van duurzame energie.

Activiteiten:

- Het waar nodig faciliteren van inwoners of organisaties die concrete duurzame initiatieven willen ontplooiën in onze gemeente. Op dit moment lopen er verschillende inwonersinitiatieven voor het verduurzamen van woningen en wijken. Steeds meer inwoners worden actief om hun bijdrage te leveren aan de klimaatdoelstellingen. Dat vraagt ook inzet van de gemeente op allerlei niveaus. Nu is dat op ad hoc basis. We werken aan een overall aanpak met een fonds voor duurzaamheidsinitiatieven. Actieve groepen bewoners kunnen daarbij een aanvraag indienen voor ondersteuning in manuren of vergoeding van onkosten.
- Samen met Vivare blijven werken aan verder invulling van de prestatieafspraken. Met Vivare zijn afspraken gemaakt over verduurzaming van het vastgoed. Zij geven hier bij diverse complexen al invulling aan. Nieuw is de koppeling met koopwoningen die gezocht wordt. In Nieuwland werken Vivare en een bewonersinitiatief samen aan het verduurzamen van zowel koop- als huurwoningen.
- Zorgen dat er door middel van Natuur- en Milieueducatie (NME) een bijdrage wordt geleverd aan het bereiken van onze beleidsdoelen op het gebied van milieu en duurzaamheid. De afgelopen jaren is onder andere geïnvesteerd in het opzetten van een project rondom afval. Voor het komend jaar zal onder andere gekeken worden naar mogelijkheden voor het opzetten van een lespakket over klimaat/energie.
- Gecertificeerd blijven op trede drie van de CO2 prestatieladder. In september 2018 zal de voortgang van de acties worden besproken en zal worden gekeken wat er nog nodig is om gecertificeerd te blijven.
- Samen met de ODRA meewerken aan een project voor het verduurzamen van het bedrijventerrein Schaapsdrift. De scans zijn inmiddels uitgevoerd en er wordt gewerkt aan een vertaling richting uitvoering, per bedrijf of collectief.

3B. Energie en klimaat

Doelstelling

De gemeente Renkum is in 2040 klimaatneutraal.

Activiteiten:

- Milieucontroles: jaarlijks stellen we in overleg met de ODRA een werkprogramma op. Op dit moment is het werkprogramma 2019 opgesteld. Hierin zijn ook uren opgenomen voor het energieproject wat met name gericht is op de handhaving bij bedrijven.
- Gemeentelijke Routekaart: De Routekaart Op weg naar een klimaatneutraal 2040 is verder in uitvoering. Actualisatie van de routekaart staat gepland voor eind 2018, begin 2019. Dit is ook afhankelijk van de klimaatopbouw waar het nieuwe college om gevraagd heeft. De aanvullende gelden vanuit het coalitieakkoord voor het taakveld klimaat en energie zijn deels bestemd voor aanvullende capaciteit wat zorgt voor sneller en beter resultaat in de uitvoering van de

routekaart. We gebruiken de extra middelen ook voor inkoop van specialistische expertise, zoals voor de klimaatop en voor advies over een goede marketingstrategie op het gebied van klimaat.

- Regionale routekaart: Actualiseren van de regionale routekaart is opgestart met een uitvoeringsprogramma gericht op de doelen voor 2023. Ingeschat wordt dat hiervoor regionaal 6 ton benodigd is. De provincie is bereid hiervan 50% te cofinancieren als de regiogemeenten eveneens 50% bijdragen. De gemeentelijke bijdrage bedraagt €6.500 per jaar. Daarnaast is het traject gestart van de verplichte Regionale Energie en Klimaat Strategie (REKS) met daarin de regionale bijdrage aan de landelijke doelstellingen voor 2030.
- Energieloket: Voor het energieloket is provinciale subsidie ontvangen. Omdat de nationale subsidie voor de innovatieve aanpak niet is toegekend, zijn er meer kosten gemaakt. Hiervoor is in de voorjaarsnota al aanvullend geld ter beschikking gesteld. Samen met het energieloket zetten we in op het vergroten van hun bereik. Ook de inzet van de woonwensencoach is daar onderdeel van.
- Aardgasloze wijken: We gaan een aanvraag voor deelname aan het project Wijk van de Toekomst indienen voor één of twee kernen in onze gemeente. De provinciale bijdrage gaat in dat geval uit van 50% cofinanciering vanuit de gemeente. Dat komt neer op maximaal €10.000 per aanvraag voor de initiatief- en oriëntatiefase.
- Energiebesparing bij bedrijven: Het programma energiebesparing bij bedrijven, gebaseerd op succesvolle aanpakken uit de regio, krijgt vorm in samenspraak met ondernemersverenigingen.
- Duurzaamheidslening: Medio 2018 is een dubbele duurzaamheidslening aan MFC Doelum verstrekt om het resterende dakvlak volledig vol leggen met zonnepanelen. Om voldoende partijen de mogelijkheid te blijven bieden om te investeren in duurzaamheidsmaatregelen, willen wij het budget van de maatschappelijke duurzaamheidslening verruimen. We onderzoeken daarbij ook de mogelijkheid om de lening beschikbaar te maken voor het Renkumse bedrijfsleven. Andere maatschappelijke instellingen informeren we actief over het bestaan van deze lening, onder andere in het kader van het programma De Groene Club.
- Duurzame inkoop energie: Samen met gemeenten uit de regio Arnhem en Nijmegen doet Renkum mee met de duurzame energie inkoop voor de periode vanaf 2018. We kopen onze elektriciteit nu volledig duurzaam in waarbij is afgesproken binnen de looptijd van het contract zoveel mogelijk regionaal op te wekken.
- We onderzoeken kansen voor lokale opwek van duurzame energie waar mogelijk. Verkenningen naar een zonneveld, een grootschalig zonnedak, de stuw bij Driel en ultradiepe geothermie bij Parenco lopen.
- Participatie in project E-bus 2020 (trolley 2.0) loopt volgens planning.

3C. Bos en landschap

Doelstelling

Het blijven beschermen en waar nodig ontwikkelen van de aanwezige waarden van bos, landschap en inheemse flora en fauna in de gemeente.

Het ondersteunen van vrijwilligerswerk en andere initiatieven vanuit inwoners- of belangengroepen die de kwaliteit van bos en landschap verbeteren of in stand houden. Hierbij is het openbare karakter een voorwaarde.

Het conform FSC-voorwaarden beheren van de gemeentelijke (landgoed-)bossen, die een belangrijk deel van ons landschap vormen. Hierbij is er blijvend aandacht voor een financieel gezonde exploitatie.

Activiteiten:

- Uitvoeringsplan van het LandschapsBasisplan is eind 2018 gereed.
- De Hoogstambrigade en Duizendknoopbrigade zijn volop actief. De Duizendknoopbrigade ondersteunen we door op enkele plekken met een machine assistentie te verlenen.
- Wij geven uitvoering aan het Bosbeleidsplan dat in oktober 2017 ter besluitvorming aan u is aangeboden (doorlopend proces).
- Wij bestrijden invasieve exoten, zoals Japanse Duizendknoop en Reuzenbereklaauw door o.a. begrazing met dieren en faciliteren van Duizendknoopbrigade.
- Het project Voedselregio Rijn IJssel Linge is afgesloten met een succesvol Voedsel-Event voor ondernemers en afnemers.
- Het betrekken van jeugd/jongeren bij landschap gaat onderdeel uitmaken van het uitvoeringsplan 2019.

3D. Water en riolering

Doelstelling

We zetten ons in voor een mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van het watersysteem en de waterketen. Daarmee vergroten we de kwaliteit van het beheer tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. De inwoner ziet wat we bereiken en we zijn transparant over de kosten. Wij voldoen aan de zorgplichten vanuit de Wet milieubeheer en de Waterwet door het opstellen van een Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP+). Naast de wettelijke taken zijn de doelen uit het Bestuursakkoord Water (BAW) in het vGRP+ verwerkt.

Activiteiten:

Wij geven uitvoering aan (vaak lang cyclische) taken rond water en riolering, zoals vastgelegd in Water stroomt:

- Uitvoering van operationele taken rond rioleringsbeheer, waaronder het op orde hebben en houden van het beheerareaal.
- Afstemming met lopende trajecten op het gebied van integratie van milieu-, natuur- en klimaatbeleid en het omgevingsrecht (BAW 2014-2018).
- Daar waar mogelijk doelmatige samenwerking met partners: Aansluiting op operationele taken in de afvalwaterketen tot gebiedsgrootte van waterschap (BAW 2014-2018).
- Wij verrichten onderzoek naar de gevolgen van een veranderend klimaat in kader van klimaatadaptatie en de mate waarin Renkum klimaatadaptief werkt. (Maatregelen in het kader van klimaatmitigatie, waarbij gekeken wordt naar het voorkomen van klimaatverandering, worden beschreven bij 3B Energie en klimaat).

3E. Afvalverwijdering en -verwerking

Doelstelling

Scheidingspercentage huishoudelijk afval in 2018 naar 75% ofwel 140 kg restafval/inwoner/jaar. Verlaging van de gemeentelijke belastingen door inwoners directe invloed te geven op de aangeboden hoeveelheid restafval.

Activiteiten:**Uitvoering afvalbeleidsplan 'Grondstoffen zijn nodig, restafval is onnodig'**

De volgende onderdelen voeren wij uit:

- Verlaging van de ophaalfrequentie van restafval voor grondgebonden woningen.
- Het instellen van een financiële prikkel voor restafval.
- Het instellen van een financiële prikkel voor het ophalen van grof huishoudelijk afval.
- Meer handhaving op bijplaatsingen en dumpingen.
- Monitoring van de verschillende afvalstromen en waar nodig daarop anticiperen.
- Monitoring van de hoeveelheid afval in prullenbakken in de openbare ruimte. Als gevolg hiervan zijn op een aantal locaties inworpverkleiners op de openbare prullenbakken aangebracht. Hierdoor kunnen er geen zakken met huisvuil meer in.
- Het inzetten van 'Schone buurt coaches' ter bevordering van de kennis van afvalscheiding.

04 Veiligheid

4A. Integraal veiligheidsbeleid

Doelstelling

- Uitvoering geven aan het Integraal Veiligheidsplan voor de komende vier jaar 2018 - 2022 met alle veiligheidspartners (regievoering).
- De uitvoering vormgeven in een jaarlijks uitvoeringsplan gebaseerd op het vastgestelde Integraal Veiligheidsplan voor de komende vier jaren 2018 – 2021. Hierin zijn de prioriteiten voor de komende vier jaar bepaald. Daarin bepalen wat er extra nodig is aan inzet om de ambities die gekoppeld zijn aan de gestelde prioriteiten met elkaar te kunnen behalen.
- De prioriteiten die gesteld zijn jaarlijks herijken op basis van de resultaten die worden behaald (uitvoeringsplan), de veiligheidscijfers (objectief als subjectief) die beschikbaar zijn en nieuwe inzichten/ thema's die in beeld komen.

Activiteiten:

Veiligheid is sinds jaar en dag een kerntaak van de overheid. Op lokaal niveau is het nodig om de inspanningen van veiligheidspartners zo veel mogelijk op elkaar af te stemmen. Daardoor zullen de inspanningen van alle betrokkenen meer effect hebben. Het integraal veiligheidsbeleid is een heel breed beleidsterrein. Door de onderlinge verbanden van de veiligheidsthema's in beeld te brengen kunnen de (schaarse) middelen het meest effectief worden ingezet om de uitdagingen die bestaan op het gebied van openbare orde en veiligheid en zorg op te pakken.

Inmiddels is het Integraal Veiligheidsplan 2018 - 2022 door de raad vastgesteld. Daarvoor is gebruik gemaakt van de methode Kernbeleid Veiligheid. Dit is een methode waarmee een gemeente een integraal veiligheidsbeleid kan ontwikkelen. Interactieve beleidsontwikkeling staat hierbij centraal. Dit plan is bedoeld als kaderstelling. Met het jaarlijks vaststellen van een uitvoeringsplan wordt de uitvoering gegarandeerd en is het mogelijk de blijven sturen op de veiligheidspartners die daarin nodig zijn. Het eerste uitvoeringsplan voor 2018, en ook voor 2019, is in concept gereed. Dit najaar kan het worden vastgesteld. Met de huidige inspanning die is geleverd kunnen de uitvoeringsplannen voor de komende jaren in ieder geval effectiever plaatsvinden. De voornaamste reden waarom dit uitvoeringsplan voor dit jaar vertraagd wordt opgeleverd.

Conform de methode kernbeleid veiligheid gaan we uit van een vijftal leefgebieden of veiligheidsvelden die weer zijn opgedeeld in verschillende deelgebieden. Het is voor een gemeente als Renkum onmogelijk om alles te bedienen; laat staan dat we op alles in zetten qua prioriteit. Dit moeten we met alle partners op het gebied van veiligheid gezamenlijk doen en daar ook bindende afspraken over maken hoe we daarmee omgaan. Het betreft de volgende veiligheidsvelden:

1. Veilige woon- en leefomgeving
2. Bedrijvigheid en veiligheid
3. Jeugd en veiligheid
4. Fysieke veiligheid
5. Integriteit en veiligheid

Binnen de vijf veiligheidsvelden zijn de volgende prioriteiten bepaald en weergegeven in de onderstaande tabel. De focus voor 2018 ligt nu vooral op een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag, alle facetten voor een realistische ondermijningsaanpak gerealiseerd te krijgen en

het herijken van het evenementenbeleid. Daarnaast vraagt de inzet van de week van de veiligheid en week zonder geweld de nodige coördinatie en aandacht van onze organisatie.

Prioritering veiligheidsthema's volgens Kernbeleid Veiligheid	
<i>Veiligheidsveld</i>	<i>Veiligheidsthema's en prioriteiten</i>
Veilige woon- en leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Personen met verward gedrag • Huiselijk geweld/ ouder- en kindermishandeling
Bedrijvigheid en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Veilige evenementen
Jeugd en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Overlast gevende jeugd
Fysieke veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Geen prioriteiten
Integriteit en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Ondernijning: vermenging onder- en bovenwereld, georganiseerde criminaliteit.
Overkoepelende veiligheidsthema's	<ul style="list-style-type: none"> • Focus op intramurale zorginstellingen (zorg en veiligheid) • Focus op alcoholmatiging en aanpak drugs

Dit betekent niet dat op de andere prioriteiten nu niet wordt ingezet. Dit vindt plaats in de basis van de uitvoering en samenwerking op het gebied van openbare orde en veiligheid & zorg. Daar waar mogelijk wordt met de huidige capaciteit nog een extra focus aangebracht. Het is namelijk zo dat binnen het domein van zorg en veiligheid er ook veel inzet wordt gevraagd om met casuïstiek bezig te zijn die slechts in zeer beperkte mate te sturen is qua aanbod. De capaciteit die daar voor nodig is, bepaalt in veel gevallen hoeveel tijd er nog beschikbaar is om stappen te maken met alle veiligheidspartners. Dit betekent dat niet altijd de gewenste inzet op het gehele pakket van prioriteiten gericht kan plaatsvinden.

4B. Toezicht en handhaving

Doelstelling
Transparant toezicht houden en effectief handhaven met een belangrijk accent op het voorkomen van overtredingen en het borgen van veiligheid. Dit doen we samen met alle inwoners, bedrijven en andere betrokken partijen en organisaties.

Activiteiten:

- Er wordt een gericht maatschappelijk netwerk opgebouwd met stakeholders, zoals belangenorganisaties, doelgroepen, burgerplatforms en bedrijven.
- Er is een gedegen regie over en samenwerking met de overige handhavingpartners VGGM (GGD, Brandweer en Politie) ODRA, alsmede samenwerkingen met overige (bestuurs- en/of strafrechtelijke) organen. Bij ODRA zijn naast de milieutaken in 2015 ook de overige WABO-taken ondergebracht ter uitvoering.

Toezicht en sanctionering vindt transparant plaats op:

- a. de activiteiten zoals benoemd in de WABO (o.m. bouw- en sloopwerkzaamheden, brandveiligheid, milieu-inrichtingen, planologische gebruik in overeenstemming met het bestemmingsplan, monumenten, APV).
- b. kinderopvang, zoals bedoeld in de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (hierna: Wkcp, kinderopvang of Wet kinderopvang).

Op dit moment heeft de gemeente Renkum de hoogst haalbare status (de A-status). De verwachting is dat - gezien de resultaten van het huidige jaarverslag - deze status opnieuw zal worden toegekend.

c. de openbare orde en (verkeers-)veiligheid, waaronder de APV, voor zover hier een gemeentelijke bevoegdheid aanwezig is.

d. de overige bijzondere regelgeving ten aanzien van de fysieke leefomgeving, zoals o.m. de Drank- en horecawet, Wegenwet en de Winkeltijdenwet.

e. toezicht op kwaliteit en veiligheid Wmo aanbieders zoals bedoeld in de Wmo 2015
In september 2017 is binnen de gemeente een handhavend ambtenaar WMO kwaliteitstoezicht benoemd. Benoeming heeft plaatsgevonden binnen de bestaande formatie.

Het onderzoek uitgevoerd door de Rekenkamercommissie gaf aan dat voor toezicht meer capaciteit zou moeten zijn om goed uitvoering te geven aan het beleid. Toezicht & Handhaving is sinds begin 2018 uitgebreid van 1 naar 2 fte. Toekomst gericht is de aanstelling van een jeugd- en drank & horeca boa. De toezicht-capaciteit op de APV komt daarmee op 3 ½ fte. Waarbij opgemerkt moet worden dat 1 ½ fte wordt ingezet op de afval verordening en toezicht in de bossen en het buitengebied.

Dit jaar is ingezet op de nieuwe inrichting van het evenementenproces vanuit veiligheidsperspectief. De bezuinigingen bij politie zorgt ervoor dat er een verschuiving van taken van de politie naar de gemeente plaatsvindt. Of dat in ieder geval bepaalde taken niet of in beperkte vorm plaatsvinden. Tijdens grote evenementen zoals de Airborne Wandeltocht of bij de Herdenkingen worden extra toezichthouders ingehuurd via een commercieel bureau. Uiteraard brengt dit extra kosten met zich mee. Deze extra kosten zijn niet meegenomen in de begroting.

4C. Veilig thuis

Doelstelling
<p>De Veilig Thuis organisatie (VT) is gepositioneerd binnen de VGGM en is een schakel tussen signaal en interventie als het gaat om de bedreiging van veiligheid van jong en oud. Het doel is om zo spoedig als mogelijk zicht te hebben op de situatie om te komen tot een interventie met blijvend resultaat. Veilig Thuis behandelt zelf niet, maar initieert de inzet van hulp. Veilig Thuis kan zelf een onderzoek starten en ook een verzoek tot onderzoek doen bij de Raad voor de Kinderbescherming. In geval van een crisissituatie wordt dit direct opgepakt en het signaal wordt doorgezet en afgestemd met de noodzakelijke partners waaronder het sociaal team zodat de interventies ook lokaal een vervolg kunnen krijgen. Signalen die niet leiden tot inzet van VT worden direct doorgezet naar het sociaal team.</p> <p>Naast Veilig Thuis bestaat het meldpunt discriminatie en pesten. Inwoners zijn in de gelegenheid om een melding te doen van ongelijke behandeling (discriminatie) en pestgedrag. In het geval dat zij er zelf (met eventuele lokale ondersteuning) niet uitkomen kunnen zij terecht bij het Meldpunt Discriminatie en Pesten in Arnhem.</p>

Activiteiten:

- In 2018 blijft Veilig Thuis verder uitvoering geven aan de samenwerking met andere maatschappelijke partners over preventie en aanpak van huiselijk geweld. Vooral op het gebied van jeugdhulp blijft de samenwerking intensief en daarnaast zal meer aandacht zijn voor ouderenmishandeling.
- We gaan van start met het integraal veiligheidsplan (IVP) waaronder een lokaaluitvoeringsplan komt met de speerpunten van beleid op preventie, samenwerking binnen het sociale domein voor de netwerken voor jeugdhulp, volwassenen en de zorg voor ouderen. Hierbinnen is er aandacht voor signalering en preventie van de verschillende vormen van huiselijk geweld en de aanpak hiervan alsmede voor signalering en preventie van vormen van kindermishandeling en de aanpak hiervan .
- Als gemeente houden wij regie op de uitvoering van de wet Meldcode intern binnen onze organisatie ook bij maatschappelijke partners werkzaam in de 1e lijn. In 2018 wordt een training meldcode georganiseerd voor het sociaal team en alle partners uit het lokale veld waaronder; scholen, kinderdagverblijven, sportcoaches, leerplicht, GGD, POH, gastouders, BSO.
- Het college heeft opdracht gegeven middels een bestuursopdracht voor de ontwikkeling van een zorg- en veiligheidsstructuur binnen de gemeente Renkum. Hiermee wordt onder andere de uitvoering van de wet Meldcode verder gefaciliteerd.

Meldpunt discriminatie en pesten

Veel klachten hebben te maken met ongelijke behandeling op de arbeidsmarkt en problemen in de buurt. In het lokaal netwerk zal het sociaal team aandacht besteden aan preventie en bemiddeling waar nodig.

05 Openbare ruimte

5A. Groenonderhoud

Doelstelling
Streven naar het verhogen van het onderhoudsniveau van groen, door middel van het anders aanbesteden en/of samenwerking.

Activiteiten Groenonderhoud

- Tweejaarlijkse evaluatie van het vastgestelde onderhoudsniveau groen en waar nodig bijsturen om de vastgestelde doelen te verwezenlijken. De evaluatie wordt opgenomen binnen het nieuwe Integraal Beheerplan Openbare Ruimte
- In een doorlopend proces uitvoering geven aan het Groenstructuurplan 2017-2027 door het jaarlijks indienen van een uitwerkingsplan met bijbehorend financieel kader, ter behandeling in de begrotingsraad.
- Uitvoering kwaliteitsschouw
De onderhoudskwaliteit van de buitenruimte is in de maand juli geschouwd. De gemiddelde beheerkwaliteit ligt op CROW B. Met een percentage van 4% incidenten scoort het onderhoudsniveau ruim binnen de CROW norm van 10% incidenten.
- Uitvoering onderhoud op wijkniveau conform het door u vastgestelde niveau onderhouden. In vergelijking met voorgaande jaren ligt de gemiddelde beheerkwaliteit op het hoogste niveau. Uitzondering vormen de bijzondere punten (entrees, monumenten) waar het groen en verharding niet voldoet aan het vastgestelde niveau A. Het gewenste beoogde verschil tussen wijkgroen en monumenten/entrees is niet zichtbaar. De gemeentelijke begraafplaatsen voldoen aan het vastgestelde A niveau.
- Door de extreme droogte in de zomer van 2018 hebben wij extra capaciteit ingezet om de schade in het groen zoveel als mogelijk te voorkomen. De daadwerkelijke schade aan ons groenareaal is pas in het voorjaar van 2019 zichtbaar. Er zijn extra kosten gemaakt voor het watergeven aan bomen en plantsoenen. Dit brengt een extra kostenpost van € 30.000 met zich mee. Dit gaat ten koste van het renovatiebudget plantsoenen en bomen.

Activiteiten Sportparken

- Het beleid om beheer en onderhoud van kernsportparken Wilhelmina en De Bilderberg over te dragen wordt bij de nieuw op te stellen sportnota 2018/2019 bezien op haalbaarheid en wenselijkheid.
- Voorlopig blijft team BOR beheer en onderhoud zelf uitvoeren. Om het benodigde kwaliteitsniveau te handhaven en beheer- en onderhoudswerkzaamheden uit te kunnen voeren zijn financiële middelen voor materieel en materiaal nodig.

Te ondernemen acties

- Afspraken maken over de werkzaamheden die team BOR blijft uitvoeren zolang beheer en onderhoud niet wordt overdragen.
- Samen met de gebruikers van de beide sportparken wordt de wenselijkheid en haalbaarheid van overdracht van beheer en onderhoud opnieuw onderzocht.

5B. Wegen, straten en pleinen

Doelstelling

Streven naar het verhogen van het onderhoudsniveau voor wegen, waarbij het wettelijke niveau de minimumnorm is. Indien mogelijk gebeurt dat door anders en slimmer aan te besteden of samen te werken, waar mogelijk nog meer dan nu. Middelen die daardoor worden bespaard, worden ingezet voor het verhogen van het onderhoudsniveau.

Activiteiten:

- Met betrekking tot het Integraal werken wordt in de tweede helft van 2018 de Strategienota IBOR aan u ter informatie voorgelegd. Het hieruit voortkomende IBOR-plan wordt in de eerste helft van 2019 verwacht.
- Het concept beheerplan ten behoeve van het uitvoeren van onderhoud aan asfalt- en elementenverhardingen is gereed, verwachting is dat de definitieve versie in het vierde kwartaal van 2018 gereed is om vast te stellen.
- De aanbestedingen voor het wegenonderhoud zijn uitgevoerd en de werkzaamheden worden conform planning uitgevoerd. Bij enkele geplande wegen is een naderonderzoek nodig.
- Daar waar mogelijk maken wij combinaties met wegonderhoud en werkzaamheden aan de openbare ruimte zoals reconstructie- en/of rioolprojecten, groenonderhoud en verkeersmaatregelen (doorlopend). Een voorbeeld hiervan is de Patrimoniumweg te Heelsum. De werkzaamheden worden ter zijner tijd niet sectoraal maar integraal uitgevoerd.

Doelstelling

Straatverlichting moet zo veel mogelijk duurzaam zijn, minder verlicht, daar waar dat kan zonder de veiligheid, het gebruik van de wegen en de bereikbaarheid voor alle weggebruikers aan te tasten.

Activiteiten:

- Met betrekking tot het Integraal werken wordt in de tweede helft van 2018 de Strategienota IBOR aan u ter informatie voorgelegd. Het hieruit voortkomende IBOR-plan wordt in de eerste helft van 2019 verwacht.
- Door de complexe vorm van aanbesteden is er meer tijd nodig om tot een contractstuk te komen. Op dit moment wordt er gewerkt aan het tot stand komen van het definitieve contract. Het definitieve contract wordt in het eerste kwartaal van 2019 verwacht.
- De slimme meters zijn vrijwel allemaal geplaatst; voor de openbare verlichting zijn er nu 134 meters van de 143 vervangen. De overige 9 staan op de prioriteitenlijst van Energyalert en zullen naar verwachting deze zomer nog vervangen worden. Via de online-tool van Energyalert hebben we een goed overzicht van het verbruik van deze meters per jaar, maand, dag en per meter of totaal.

06 Economie & Cultuur

6A. Ondernemen en bedrijvigheid

Doelstelling
Een aantrekkelijker gemeente zijn voor ondernemers door een intensievere samenwerking met het bedrijfsleven, het versterken van structuren en het leggen van koppelingen met andere beleidsterreinen.

Activiteiten:

Diverse grotere en kleinere activiteiten om de Nota Economie 'Groeï bereik je samen' uit te voeren:

- Zowel de accountmanager bedrijven (voormalig BCF) en een strategisch beleidsmedewerker EZ zijn inmiddels aangesteld en vol aan het werk.
- We hebben actief deelgenomen in de regionale samenwerking en hebben de samenwerking tussen onderwijsinstellingen, ondernemers en overheid (triple helix) gestimuleerd en gefaciliteerd.
- Wethouders, strategisch beleidsmedewerker EZ, en accountmanager bedrijven zijn met een zekere regelmaat op bezoek geweest bij lokale ondernemers. Zo ook tijdens de dag van de ondernemer. Naast de kennismaking met de bedrijven werden ook oplossingen bedacht voor eventuele problemen en werd een opening geboden voor nieuwe banen en stages bij bedrijven. Ook was er aandacht voor werknemers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit gebeurde in continue afstemming met het sociaal domein.
- In 2018 is het economisch platform opgericht. Dit is een overlegorgaan tussen de gemeente en de verschillende winkeliers- en ondernemersverenigingen uit de gemeente.
- Op 7 juni 2018 was de jaarlijkse Brede Bedrijvenbijeenkomst; een bijeenkomst voor al onze ondernemers met als doel kennisdeling en netwerken. Elke derde vrijdag van november doen wij mee met de Dag van de Ondernemer waarbij we onze ondernemers de gelegenheid geven een kijkje in de keuken te nemen van een Renkumse ondernemer en te netwerken. Dit jaar zal dit plaatsvinden op 16 november.
- Wij werken integraal (EZ, sociaal domein, milieu, recreatie en toerisme), daardoor kunnen wij de ondernemers beter van dienst zijn.
- Om starters in onze gemeente te ondersteunen organiseren wij in het najaar van 2018 de ondernemersschool.
- De herstructurering op de Cardanuslaan in Doorwerth is in de zomer van 2018 afgerond.
- Voor ontwikkeling van de locatie Klingelbeekseweg wordt gekeken in hoeverre aansluiting kan worden gevonden bij de ontwikkelingen op de Hes West.

6B. Recreatie en toerisme

Doelstelling
Het vermarkten van de Renkumse kernkwaliteiten van de gemeente Renkum (cultuurhistorie, Airborne, kunst en cultuur, landschap). Daarbij krachtiger inzetten op samenwerking met Toeristisch Platform Lage Veluwe en het RBT-KAN om nieuwe initiatieven te initiëren en faciliteren om deze tot uitvoering te brengen.

Activiteiten:

- Zowel Renkum, de Veluwezoom gemeenten als RBT-KAN zetten zich in voor een betere lokale en regionale samenwerking van de recreatieve sector met de toeristische platforms. Het toeristisch platform organiseert op 4 oktober 2018 een Renkumse toerisme bijeenkomst om met de recreatieve sector het hoogseizoen af te sluiten. In 2019 zal er een bijeenkomst worden georganiseerd voor alle platforms van de Veluwezoom gemeenten om de samenwerking te bevorderen.
- De samenwerking met RBT-KAN verloopt naar tevredenheid. Naast het structurele overleg met Renkum schuiven zij ook aan bij de ambtelijke overleg van de Veluwezoom en het maandelijks overleg van het toeristisch platform Lage Veluwe. Dit heeft al geleid tot een verbeterde profilering van Renkum op de VVV website.
- Als gevolg van het uitblijven van toestemming voor essentiële delen van de route aan de zuidoever van de Nederrijn, kan de opening niet in 2018 plaats vinden. Naar verwachting is de opening in 2019.
- Hiervoor willen wij in 2019 in samenwerking met het RBT-KAN, toeristisch platform Lage Veluwe en de Veluwezoom gemeenten een productonderzoek laten uitvoeren.
- Voor de lokale en regionale markt willen wij met de Veluwezoom gemeenten in 2019 en 2020 het rijk aanwezige erfgoed gebruiken als drager van een festival voor een breed publiek met verschillende activiteiten voor verschillende doelgroepen. Dit festival omvat muziek, theater, dans en beeldende kunst, alles in de landschappelijke en historische setting van Gelders Arcadië
- Voor de internationale markt hebben het RBT KAN en VisitVeluwe de marketing van de metrolijn 'castles & countryhouses' regionaal te vertaalt in '**Macht en pracht in de Gelderse Streken**'.
- De Veluwezoom gemeenten dragen de komende 3 jaar (2018, 2019, 2020) bij aan deze campagne wat wordt verdubbeld door de VeluweAlliantie en daarmee voeren wij samen met RBT KAN en VisitVeluwe een goede campagne. Wij verwachten dat het project na 3 jaar dusdanig is opgenomen door de markt dat dit zelfvoorzienend gaat worden.

6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie

Doelstelling

Renkum heeft een hoge ambitie op het gebied van kunst en cultuur: de ambitie is om een kunstenaarsgemeente te zijn met een landelijke uitstraling, waarbij het erfgoed als inspiratiebron fungeert voor nieuwe ontwikkelingen.

Activiteiten:

Cultuurhistorie en erfgoed

- Op 31 augustus is de Pop-up tentoonstelling Papiergeschiedenis geopend in Renkum

Kunstenaarsgemeente

- Wij hebben verkennende gesprekken gevoerd met de verschillende partijen over de ontwikkeling van een Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur Renkum. Het is niet gelukt beide partijen tot elkaar te brengen. De verwachting is dat er het vierde kwartaal duidelijkheid komt over de kansen voor een Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur.
- De inventarisatie van de gemeentelijke collectie opgebouwd uit werk van de BKR regeling en vroegere aankopen is zo goed als afgerond. Momenteel wordt er gewerkt aan een collectie plan om waardevolle werken behouden en digitaal toegankelijk te maken.
- Er is een begin gemaakt met het oprichten van een kunstenaarsplatform
- Voor de tweejaarlijkse literatuurprijs is een plan opgesteld.

Airborne

- De quickwins van de Airborneregio zijn zichtbaar gemaakt.
- Het Masterplan 1.0 voor de activiteiten Airborneregio 2019-2020 wordt in oktober door de vier colleges besproken en vastgesteld. De Airborne Wandeltocht is dit jaar een mooie publiekstrekken geweest. Meer dan 32000 wandelaars hebben meegelopen.

07 Inwoner, bestuur & organisatie

7A. Besturingsfilosofie en inwonerparticipatie

Doelstelling

Een gemeente die initiatieven van inwoners stimuleert, serieus neemt, meer ruimte geeft en niet afremt. Een gemeente die openstaat voor ideeën en kennis van inwoners en daar samen met inwoners iets mee doet. Samenwerking met inwoners met als uitgangspunten vertrouwen, transparantie en gelijkwaardigheid. Een gemeente die niet beheerst en bepaalt, maar beïnvloedt en behartigt. Inwonerparticipatie en overheidsparticipatie worden zoveel mogelijk op alle beleidsterreinen toegepast.

Besturingsfilosofie: in 2014 is de nota besturingsfilosofie afgerond en door de Raad vastgesteld. De nota geeft richting via een drietal routes: a) Verschuiving van verantwoordelijkheden; b) Het vergroten van bestuurskracht (zie doelstelling 2 onder 7A); c) Het vergroten van maatschappelijke en politieke betrokkenheid (burgerparticipatie).

Verschuiving van verantwoordelijkheden

Het vormgeven aan een cultuuromslag is een continu proces en dus Nooit Af. In het koersplan is de strategie benoemd die de organisatie hanteert om met de beschikbare capaciteit en middelen optimale resultaten te behalen. De perspectiefnota geeft de richting waardoor verdere ontwikkeling van inwonerparticipatie en dorpsgericht werken mogelijk is. Inmiddels is het nieuwe vergaderstelsel ingevoerd en kunnen inwoners, instellingen en bedrijven de raad informeren over ideeën en initiatieven.

De huidige taken van de gemeente en nieuwe taken die zich aandienen zijn per aandachtsgebied in beeld gebracht en worden in de begroting 2019 verwerkt.

Betrokkenheid en participatie van inwoners

De inzet van maatschappelijke partners om te komen tot betere betrokkenheid en participatie van inwoners is in veel gebieden van het sociaal domein gewoon. Een uitwerking van Right to Challenge zoals die in de Wet Maatschappelijk Ondersteuning is geborgd wordt door Renkum breder geïnterpreteerd. Ook op anderen taakgebieden willen wij uitgedaagd worden door inwoners.

Bij maatschappelijke opgaven waar een ruimtelijke component aan de orde is wordt de lijn van meer ruimte geven aan betrokken burgers doorgetrokken. Burgerplanvorming wordt gestimuleerd. Ruimte geven aan betrokken burgers, veelal omwonenden, gebeurt in veel projecten, op verschillende manieren.

Doelstelling

De gemeente Renkum wil haar bestuurskracht versterken door krachtenbundeling met andere partijen. Dit kan plaatsvinden in diverse vormen van samenwerking met als streven een positieve bijdrage te leveren aan de samenleving vanuit ieders eigen kracht. Samenwerking met andere gemeenten en partijen is gebaseerd op het uitgangspunt dat die samenwerking in het belang van onze inwoners is.

Activiteiten:

Vergroten bestuurskracht

Bij de verkenningen tot samenwerking is de nota Intergemeentelijk Werken Georganiseerd het uitgangspunt van handelen. Via deze route en procedure gaan wij met u in gesprek en vragen wij

uw besluit voor een verdere stap in de samenwerkingsprocessen. Als voor een samenwerking een gemeenschappelijk regeling tot het besluit behoort wordt gekeken naar bestuurlijke grip, organisatievorm en exit strategie. Een nader onderzoek naar de samenwerkingen op basis van de lessen die zijn geleerd uit de audit ODRA vindt op dit moment plaats.

Op dit moment zijn er met name ontwikkelingen ten aanzien van de volgende samenwerkingsverbanden:

De Connectie

Na de overdracht van de uitvoeringstaken op 1 juli 2017 is De Connectie nu ruim een jaar onderweg. De Connectie is ondertussen begonnen met de harmonisatie en standaardisatie voor de kantoorautomatisering, de digitale werkplek, het systeem voor de frontoffice en het financiële systeem. Deze zijn gepland om in 2018 nog te worden afgerond. Voor 2018 is een nieuwe Producten- en dienstencatalogus (PDC) vastgesteld en er wordt momenteel gewerkt aan een update hiervan. Daarnaast zijn de collectieve en individuele leveringsovereenkomsten opgesteld, en zijn we gezamenlijk een Dossier Afspraken en Procedures (DAP) aan het opstellen. We hebben ook het opdrachtgeverschap richting De Connectie verder vormgegeven. Zo hebben we drie relatiebeheerders die op de verschillende taakvelden van De Connectie regelmatig overleg hebben met bedrijfsvoeringsorganisatie over eventuele problemen die spelen en toekomstige ontwikkelingen.

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

De MGR bevindt zich op het punt te worden uitgebreid met een vierde Module inhoudend de WSW. Naar verwachting gaat dit in per 01-01-2019.

Aan deze module doen Renkum en Wageningen niet mee omdat beide gemeenten gericht zijn op Food Valley.

De aangepaste begroting 2018 en de ontwerp begroting 2019 zijn aan de raden van de aan de MGR deelnemende gemeenten aangeboden.

De aangepaste begroting 2018 is alleen voor de module inkoop voor ons van belang. Er is sprake van een lichte toename in kosten, die binnen de begroting worden opgevangen.

De opheffing van het GRO levert voor de module onderwijszaken RBL een voordeel op, waar onze gemeente geen rol in speelt omdat wij niet aan het RBL deelnemen en dus ook geen bijdrage hebben geleverd aan het positief saldo.

Regio Arnhem Nijmegen

Na de liquidatie van de Stadsregio in 2015 werken de betreffende gemeente samen in het Gemeenschappelijk Orgaan op het gebied van wonen, werken en verkeer.

ODRA

In 2015 is verdere samenwerking aangegaan met de ODRA, waar naast de al eerdere overgang van milieutaken ook de overige WABO-taken van gemeente Renkum aan zijn overgedragen.

7B. Organisatieontwikkeling

Doelstelling

De ontwikkeling van de organisatie sluit aan bij de ontwikkelingen in de samenleving. De organisatie is een effectief en efficiënt werkende eenheid. De klant staat centraal.

Activiteiten:

In het *Koersplan Renkum 2020* hebben we beschreven waar we als organisatie voor staan en wat we de aankomende jaren moeten doen om meerwaarde te blijven creëren voor de Renkumse samenleving. De organisatie die hiervoor nodig is, hebben we vervolgens beschreven aan de hand van zeven criteria (op basis van het *7S-model*): strategie, structuur, stijl, systemen, cultuur, personeel en vaardigheden. Tegelijkertijd hebben we een inventarisatie gemaakt van vraagstukken/ knelpunten met betrekking tot de bedrijfsvoering die we in het kader van die organisatieontwikkeling oppakken. Dit om te werken aan een (normale) gezonde bedrijfsvoering.

7C. Servicepunt

Doelstelling

Gemeentelijke dienstverlening aanpassen aan de eisen van deze tijd door gebruik van moderne digitale mogelijkheden en een uniforme en goed ingerichte eerste ingang voor klantcontacten, ongeacht het door de klant gekozen kanaal (web, balie, telefoon, post).
Het realiseren van één ingang voor contacten, die eerstelijns klantvragen voor 80% in het eerste contact, direct goed afhandelt.

Activiteiten:

Verder ontwikkelen (online) dienstverlening

Wij hebben in 2018 verschillende stappen gezet op het gebied van de dienstverlening, zo hebben wij onlangs de visie op dienstverlening met het bijbehorende uitvoeringsplan afgerond. Tijdens de ontwikkeling van deze visie hebben wij al diverse zaken praktisch opgepakt. Zo is het aantal e-diensten uitgebreid, hebben wij het digitaal werken op afspraak mogelijk gemaakt en hebben wij de telefonische ingang voor de gemeente integraal geregeld. Er is een training telefonische dienstverlening geweest voor de medewerkers van het Servicepunt. Ook is er een inwonerspanel gehouden over gemeentelijke dienstverlening.

We zijn nu bezig met het inrichten van een klantreis en nog voor het einde van dit jaar starten we gemeentebreed met een training rond gastvrijheid en zal de digitale klantgeleidingszuil operationeel zijn. Dan ook wordt de fysieke ingang van de gemeente integraal geregeld. Ook worden er acties uitgezet om onze website te laten voldoen aan de toegankelijkheidseisen.

7D. ICT

Doelstelling

De informatiestromen in onze organisatie zijn zoveel mogelijk digitaal en met elkaar verbonden om een effectieve en efficiënte inrichting van onze processen en een optimale dienstverlening te faciliteren.

Activiteiten:

Regionaal informatiemanagement

Ter ondersteuning van de ontwikkelingen op het gebied van de informatievoorziening is in regionaal verband de informatiearchitectuur voor De Connectie vastgesteld en is een sourcingstrategie uitgewerkt. Mogelijke nieuwe samenwerkingsinitiatieven worden voorbereid en ter besluitvorming aan het opdrachtgeversoverleg voorgelegd.

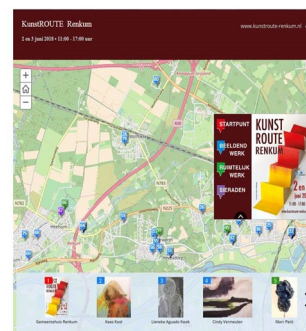
Samenwerking De Connectie

De technische ICT-voorzieningen worden door De Connectie voor de deelnemende gemeenten op hetzelfde niveau gebracht en aangepast naar de afgesproken standaard diensten van De Connectie. Voor de overgedragen taken op het gebied van financiële- en personele administratie lopen projecten om deze diensten vanuit een geharmoniseerde omgeving te leveren. Hierbij ligt een belangrijke rol bij de gemeentelijke projectorganisatie om de benodigde procesaanpassingen door te voeren.

Datagestuurd werken

Het datagestuurd werken wordt gefaciliteerd met de ontwikkeling van dashboards met management informatie over het Sociaal Domein, Dienstverlening en HRM gegevens.

In samenwerking met lokale organisaties is via het [Renkumse GEO-portaal](#) informatie beschikbaar over o.a. de KunstROUTE Renkum 2018, de Renkumse duizendknoopbrigade en de Biodiversiteit in de gemeente Renkum.

Informatiebeveiliging

Aan de hand van de dit jaar geïntroduceerde, verantwoordingsmethodiek ENSIA is de stand van zaken op het gebied van informatiebeveiliging in beeld gebracht. De resultaten zijn opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarrekening 2017.

Om het bewust omgaan met (vertrouwelijke) gegevens te bevorderen is een bewustwordingscampagne gestart. Deze campagne wordt uitgevoerd in samenwerking met gemeente Arnhem en De Connectie.

Privacy

In het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming die per 25 mei 2018 in werking is getreden, zijn alle verwerkingen van persoonsgegevens geïntroduceerd en is een Functionaris Gegevensbescherming aangesteld. Om alle privacy vraagstukken te behandelen en privacy impact analyses uit te voeren wordt een passen informatiebeveiligingsorganisatie ingericht.

7E. Belastingen

Doelstelling

We willen een gemeente zijn die zuinig omgaat met overheidsgeld. Het financieel huishoudboekje is op orde, structurele lasten worden gedekt met structurele inkomsten. Hierbij streven we naar lagere lasten voor de inwoners.

Activiteiten:

In lijn met het in januari 2016 vastgestelde Afvalbeleidsplan 2016-2020 is betaling voor restafval per 1 januari 2017 ingevoerd. Dit jaar (2018) zijn voor de eerste keer de afrekeningen voor het variabele gedeelte van de afvalstoffenheffing verzonden over het jaar 2017.

7F. Vastgoed

Doelstelling
<ul style="list-style-type: none">• Vastgoed hanteert een inspanningsverplichting om de diverse eigen accommodaties duurzamer te maken.• Sportaccommodaties worden, waar mogelijk, overgedragen aan sportverenigingen, beheer en onderhoud maken hiervan onderdeel uit.• Onderzoek naar decentralisatie van nieuwbouw, onderhoud en renovatie van schoolgebouwen naar onderwijsorganisaties.

Activiteiten:

Verzelfstandiging van sportaccommodaties: dit is opgenomen bij product 1c 'Sport'.

- Realisatie MFC Doelum: Het kunstgrasveld (korfbal) en de parkeerplaatsen aan de Hogenkampseweg zijn gerealiseerd. De entree aan de zuidzijde van Doelum wordt in het derde kwartaal afgerond. Het natuurgrasveld naast het kunstgrasveld (korfbal) wordt in het najaar ingezaaid.
- Nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum: De aanbesteding van de bouw is positief verlopen en de opdracht is gegund. Met de aannemer is het contract in juli getekend. Oktober/ november start de bouw. De oplevering staat gepland in augustus 2019.
- Leer- en ontmoetingscentrum Doorwerth (LOC): de planning is erop gericht dat eind 2018 u een kredietaanvraag voor in ieder geval het schooldeel wordt gedaan. Middels de raadsbrief van augustus bent u hierover geïnformeerd.
- Renovatie gemeentelijke gebouwen: in 2017 is een raadsvoorstel goedgekeurd om twee gymzalen en de sporthal in Doorwerth te renoveren. In hetzelfde voorstel was ook de renovatie van het gemeentehuis opgenomen, daarvoor heeft u geen akkoord gegeven. Op uw verzoek wordt een visie opgesteld om de behoefte te bepalen voor een goede huisvesting, zodat de taken uitgevoerd worden die nodig zijn voor de juiste dienstverlening aan bedrijven en inwoners. De komende jaren worden drie sportzalen gerenoveerd en grootschalig verduurzaamd. Dit is de sporthal in Doorwerth, de gymzaal van Spaenweg en de gymzaal Wijnand van Arnhemweg. De planvorming voor de renovatie van de sporthal Doorwerth is opgestart.
- Vastgoed Beleid: in 2019 wordt de beleidsnota beheer gemeentelijke accommodaties herzien in de nota Vastgoed Beleid. Het beleid wordt geüpdate naar de huidige inzichten een maatstaven op gebied van aan- en verkoop, beheer en onderhoud van het gemeentelijke vastgoed. Een aanvulling op het huidige beleid is om ook duurzaamheid op te nemen in het meerjaren onderhoudsplan (MOP). Dan zal ook bekeken worden of de voorziening 'onderhoud gemeentelijke gebouwen' voldoende is. Ook wordt de lijst van het kernareaal afgestemd op de maatschappelijke doelen.
Het vaststellen van het kernareaal en de voorziening 'groot onderhoud gemeentelijke gebouwen' is voor het laatst herzien in 2013 (raadsvoorstel 115823 d.d. 13 augustus 2013).

Professionaliseren vastgoedbeheer

We willen het beheer van ons gemeentelijk vastgoed professionaliseren. We starten met het verzamelen van gegevens van de diverse panden. Door de registratie op orde te brengen ontstaat beter inzicht in wat we beheren en kunnen we diverse analyses doen. Passen de kosten bij de baten en is het nodig dat de gemeente dat pand beheert?

Als de vastgoedregistratie op orde is heeft de in 2019 aan te stellen vastgoedregisseur inzicht in wat er moet gebeuren en kan daarover organisatie en bestuur adviseren.

Verminderen energieverbruik

Wij stellen voor het beheren van de financiën en het verduurzamen hiervan als taak onder te brengen bij de aan te stellen beleidsmedewerker duurzaamheid. Vrijwel alle elektriciteitsmeters zijn 'slim' en worden regelmatig uitgelezen. De volgende stap is deze metingen analyseren en zo nodig maatregelen bedenken en uitvoeren om het energieverbruik terug te dringen.

7G. Bestuur en organisatie

Doelstelling
Een optimale interactie tussen raad, college en organisatie, gericht op een zo efficiënt en effectief mogelijk samenwerking.

Activiteiten:

Op basis van het Koersplan 2020 en de perspectiefnota 2018 kunnen raad, college en organisatie de komende jaren werken aan een zo efficiënt en effectief mogelijke samenwerking.

Het gesprek over het aanleveren van informatie zodat de raad haar kader stellende en controlerende rol kan invullen is op meerdere taakgebieden in gang gezet.

Bijstelling lopende begroting

In dit hoofdstuk zijn de financiële bijstellingen van de lopende (meerjaren)begroting weergegeven. Daarbij komen allereerst de mutaties per programma en de wijzigingen binnen de Algemene dekkingsmiddelen aan de orde. Het totaal van de bijstellingen is weergegeven in de volgende tabel.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	33	-135	329	885	1.526
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	-41	20			
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	31	38			
04 Veiligheid	2	-14	-28	-29	-29
05 Openbare ruimte	-79	-15	-15	-15	-15
06 Economie & Cultuur	23	-47	-87	-87	-87
07 Inwoner, bestuur & organisatie	-419	238	-139	-146	-176
00 Algemene dekkingsmiddelen	154	-395	-840	-1.239	-1.966
Overhead	321	26	-59	-59	-59
Onvoorzien	49				
Totaal	72	-284	-840	-690	-806

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

NB: De bijstellingen zijn het gevolg van het gevoerde beleid en de projecten zoals benoemd in het masterplan sociaal domein. De komende jaren zal de focus onverkort liggen op het realiseren van de taakstelling met inachtneming van adequate zorg voor onze inwoners

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
1A. Algemene voorzieningen	283	159	159	159	159
1B. Gezondheid	44	-48	-49	-50	-51
1D. Educatie	13	36	32	48	48
1E. Minima		7	-30	7	7
1F. Inkomensvoorziening	119	210	138	178	146
1G. Maatwerkvoorzieningen	154	-542	-542	-542	-542
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	-545	43	621	1.084	1.758
2 Transformatie Sociaal Domein	-35				
Totaal	33	-135	329	885	1.526

Hieronder volgt een toelichting per product.

1A. Algemene voorzieningen	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Hulp aan slachtoffers	7	7	7	7	7
Inloopvoorziening	67	67	67	67	67
Innovatieve trajecten	152	100	100	100	100
Mantelzorg	-17	-17	-17	-17	-17
Renkum voor Elkaar	50				
Right to Challenge	50				
Subsidieverstrekkings		17	17	17	17
Triage Jeugd (gedragswetenschappers)	-26	-15	-15	-15	-15
Totaal resultaat	283	159	159	159	159

Hulp aan slachtoffers

In 2017 is hulp aan slachtoffers administratief gewijzigd naar programma 4. Het heeft er toe geleid dat er abusievelijk 2 keer budget is opgenomen voor hulp aan slachtoffers. Dat wordt nu hersteld.

Inloopvoorziening

Het budget is ooit bepaald op basis van een door het Rijk vastgesteld verdeelmodel.

Uit het budget inloopvoorziening bekostigen wij de stichting Talent voor het bieden van inloophuis Klein heideveld in Heelsum, dat zich richt op de GGZ-doelgroep.

Wij komen naar verwachting ook in 2018 weer veel lager uit. Daarom is het budget structureel afgeraamd met 67K.

Innovatieve trajecten

In dit jaarlijks fluctuerende budget is een bedrag van € 75.000 bestemd voor regionale innovatieve trajecten. Er zijn in 2018 geen aanvragen. Dat, en opgedane ervaring, leidt er toe dat we dit structureel laten vrijvallen.

Op het regionale gedeelte wordt in 2018 naar verwachting niet meer dan € 110.000 besteedt. Het restant van € 77.000 valt dan vrij. We denken dat er jaarlijks € 25.000 vanaf 2019 vrij kan vallen.

Mantelzorg

De gemeente zet in op mantelzorg en zet diverse communicatiemiddelen in om onder de inwoners bekend te maken dat men gebruik kan maken van het mantelzorgcompliment.

Het aantal complimenten dat in 2018 tot nu toe is toegekend duidt erop dat het aantal inwoners dat een mantelzorgcompliment aanvraagt stijgt ten opzichte van voorgaande jaren.

Mogelijk heeft dit te maken met de activiteiten die de afgelopen jaren zijn georganiseerd rond de "week van de mantelzorg". Alle aanvragers van het compliment hebben een brief thuis gekregen over deze week, en zijn er ook op geattendeerd dat men jaarlijks een compliment kan aanvragen.

Vanwege deze ontwikkelingen is het beschikbare budget voor mantelzorg opgehoogd met 17K.

Renkum voor Elkaar/Right to Challenge

In het totale budget voor Renkum voor elkaar en het Right to Challenge (RtC) is in 2018 ruimte ontstaan aangezien wij hebben gekozen terughoudend om te gaan met het optuigen van nieuwe initiatieven. Dit in afwachting van de uitkomsten van de evaluatie van het sociaal domein najaar 2018.

Ten aanzien van het RtC is er gewerkt aan het formuleren van een bestuursopdracht waardoor er in 2018 geen gebruik wordt gemaakt van het beschikbare budget. Hiermee is incidenteel 50.000 beschikbaar uit het budget van Renkum voor elkaar en 50.000 budget voor het RtC.

Subsidieverstrekingen

vanaf 2019 wordt er naar verwachting minder subsidie verstrekt dan de jaren ervoor. Activiteiten op het gebied van ontmoeting die nog voortkwamen uit het Wmo-beleid rond "ontmoetingspunten" zijn door gewijzigd beleid van de aanvragende instelling beëindigd. Ook de gemeente beraadt zich op welke wijze de middelen voor algemene voorzieningen (waaronder ontmoetingsactiviteiten vallen) de komende jaren zullen worden ingezet. Op basis van de evaluatie van het sociaal domein zullen hier voorstellen voor worden gedaan.

Triage Jeugd (gedragswetenschapper)

De kosten van gedragswetenschappers zijn in 2018 hoger uitgevallen door inpassing van deze functie binnen de VGGM en een structurele beperkte uren uitbreiding.

1B. Gezondheid	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Gezondheidszorg	30				
Jeugdzorg+ toevoegen aan Jeugdzorg in natura	5	5	5	5	5
Septembercirculaire	-1	-56	-57	-58	-59
Subsidieverstrekingen		3	3	3	3
Vaststelling maatwerk 0-4 jarigen 2017	10				
Totaal resultaat	44	-48	-49	-50	-51

Gezondheidszorg

De verwachting is dat er in 2018 een voordeel ontstaat op zowel de algemene gezondheid en gezondheidszorg 0 tot 4 jarigen.

Jeugdzorg+ toevoegen aan Jeugdzorg in natura

Dit is een budget dat onder het budget Jeugd zorg in natura valt. We verplaatsen dit bedrag naar maatwerkvoorzieningen.

Septembercirculaire

Zie uitleg bij de product 0A. Algemene uitkering.

Subsidieverstrekingen

In 2019 en verder verwachten we een voordeel op subsidieverstrekingen.

Vaststelling maatwerk 0-4 jarigen 2017

In 2017 is minder maatwerk geleverd dan aanvankelijk was verwacht. Dat heeft geleid tot een terugvordering van € 10.000 dat als incidenteel voordeel in 2018 wordt geboekt.

1C. Sport	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Incidentele lasten MFC Doelum	-150	-27			
Saldo van baten en lasten	-150	-27	0	0	0
Mutatie reserve					
Incidentele lasten MFC Doelum	150	27			
Totaal resultaat	0	0			

Incidentele lasten MFC Doelum

We verwachten in 2018 en 2019 nog incidentele lasten in het kader van de afwikkeling van het project. Die hebben we geraamd voor 2018 op 150k en voor 2019 op 27k. Deze kosten worden gedekt uit de reserve MFC Doelum.

1D. Educatie	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Culturele vorming	20	20			
Meicirculaire 2018	-7				
OAB 2019 Rijksinkomsten		119	114	98	82
OAB 2019 uitgaven		-119	-114	-98	-82
Plan van aanpak verhoogde asielinstroom inkomsten	33				
Plan van aanpak verhoogde asielinstroom uitgaven	-33				
Septembercirculaire		16	32	48	48
Totaal resultaat	13	36	32	48	48

Culturele vorming

Vanwege een iets andere programmering in schooljaar 2018-2019 worden enkele opdrachten pas in 2019 uitgevoerd. Daardoor kan er in 2018 een bedrag van € 20.000 vrijvallen. Voor 2019 is daarnaast een taakstelling opgelegd van € 20,000.

Meicirculaire

Zie uitleg bij product 0A. Algemene uitkering.

Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

Het Rijk past de regeling onderwijs achterstanden beleid aan. Tot en met 2018 ontvangen wij geld van het Rijk voor uitvoering van het beleid. Onze gemeente gaat naar verwachting minder middelen uit deze regeling ontvangen, en de criteria voor de regeling worden aangepast. We houden rekening met officieuze cijfers inclusief een verwachte overgangsregeling. Deze bedragen worden eventueel aangepast in de budgetcyclus als we aanvullende correspondentie en bijbehorende beschikkingen later dit jaar ontvangen.

Plan van aanpak verhoogde asielinstroom

De inkomsten en uitgaven van het Plan van Aanpak betreffen meerdere kalenderjaren. We denken in 2018 meer uitgaven te doen voor de begeleiding en training van statushouders dan begroot. Dat dekken we uit de tot en met 2017 ontvangen Rijksbijdragen die beschikbaar zijn.

Septembercirculaire

Zie uitleg bij product 0A. Algemene uitkering.

1E. Minima	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Extra middelen schulden- en armoedebeleid (kinderen)	46	38			
Meicirculaire 2018	-46	-30	-30	7	7
Totaal resultaat	0	7	-30	7	7

Extra middelen schulden- en armoedebeleid(kinderen)/ Meicirculaire 2018

Op basis van de meicirculaire 2018 zijn er extra incidentele middelen (2018-2020) voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede, in het bijzonder onder kinderen, toegevoegd aan het budget voor minimabeleid. Vooralsnog is er nog geen besluit genomen over de invulling van deze extra middelen.

1F. Inkomensvoorziening	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Aanvraag vangnetuitkering BUIG	222				
Afrekening WSW 2017	33				
Bijstelling rijksbijdrage WSW	14	78	46	86	56
Bijzondere bijstand	40	40			
Definitief budget BUIG	238				
Detacheringsvergoedingen WSW	-33				
Inkomensvoorziening verstrekkingen	-395				
Inzet ESF gelden	-44				
Meerjarenprognose Inkomensvoorzieningen		92	92	91	90
Subsidie ESF	44				
Totaal resultaat	119	210	138	178	146

Aanvraag Vangnetuitkering BUIG

Op 31 mei 2018 heeft de gemeenteraad haar akkoord gegeven voor de aanvraag van een Vangnetuitkering Participatiewet over 2017. Het tekort op de bijstand bedroeg € 1,6 miljoen. Er is rekening gehouden met een eigen risico van €645.000 (8,75%). Er is een aanvraag voor een vangnetuitkering ingediend van € 979.694. Hierop is nog geen besluit ontvangen. Ten aanzien van de realisatie en eventuele vangnetaanvraag over 2018 is gerapporteerd onder Inkomensvoorziening Verstrekkingen.

Afrekening Wsw 2017

Bij het opmaken van de jaarrekening hebben wij rekening gehouden met een nabetaling over de gerealiseerde arbeidsjaren van €120.000. De werkelijke kosten lagen €3.500 hoger. De exploitatie van Permar over 2017 is gunstiger uitpakkt dan Permar in eerste instantie heeft gecommuniceerd. Op basis van de bevoorschotting en beschikbare informatie verwachtten wij een terugbetaling van €40.000. Dit blijkt uiteindelijk een bedrag van ruim €76.000 te zijn. Per saldo is er nog een voordeel van in totaal bijna €33.000 over 2017.

Bijstelling rijksbijdrage WSW

De berekening van de rijksbijdrage over 2018 is enigszins aangepast en leidt voor Renkum tot een verlaging met € 14.000. Vanaf 2019 past het rijk een aantal wijzigingen in de berekening van het verwachte aantal Wsw-ers toe (blijfkans). Voor Renkum heeft het feit dat de risicobeperking voor gemeenten met een kleine Wsw-populatie (minder dan 100 arbeidsjaren) wordt losgelaten omdat het in de praktijk niet evenwichtig uitpakt.

Bijzondere bijstand

Bij de voorjaarsnota hebben wij aangegeven een structureel tekort van ca. € 100.000 op het bestaande budget te verwachten. De extra uitgaven voor bijzondere bijstand voor 2018 zijn voornamelijk minder hoog dan verwacht. De oorzaak hiervan is met name gelegen in de minder hoge uitgaven bijzondere bijstand voor woninginrichting ten behoeve van statushouders. In vergelijking met vorig jaar is er meer sprake van gezinshereniging, waardoor de verstrekte bedragen lager zijn. Daarnaast zien we dat de uitgaven bijzondere bijstand voor beschermingsbewind tot september van dit jaar bijna stabiel zijn gebleven ten opzichte van vorig jaar. De stijging van deze kosten waarmee bij de voorjaarsnota al rekening was gehouden, lijkt dus mee te vallen. Naast minder

hoge uitgaven, zien we tegelijkertijd dat de debiteuren ontvangsten (teruggekomen leenbijstand) hoger zijn dan waar we eerder vanuit zijn gegaan. In dat kader kan er € 40.000 vrijvallen, met de restrictie dat het een open einde regeling betreft.

Meerjarenprognose Inkomensvoorzieningen

Het voorlopig budget BUIG is voor 2019 vastgesteld op E 8.363.000, ten opzichte van een definitieve vaststelling voor 2018 van € 8.218.000. Uitgaande van gelijkblijvende lasten van € 9.077.000 in 2019 betekent dit een daling van het eigen risico voor de Vangnetuitkering Participatiewet van afgerond ongeveer € 92.000 ten opzichte van de raming van de voorjaarsnota 2018. Op basis van de verwachte daling van de rijksbijdrage en de daling van de lasten verwachten wij dat dit voordeel zich structureel doorzet met ongeveer dit bedrag.

Detacheringsvergoedingen Wsw

Wij verwachten over 2018 een extra risico op het incasseren van de inleenvergoedingen van de Wsw. Wij hebben voor het eerste jaar zelfstandig uitvoeren van de Wsw een inschatting gemaakt van de totale hoogte van de inleenvergoedingen. Wij zien onder andere door ziekte van Wsw-werknemers, het stopzetten van detacheringen en de implementatie van de nieuwe werkprocessen dat wij het begrote bedrag waarschijnlijk niet gaan halen.

Inkomensvoorziening verstrekkingen

Op basis van de realisatie t/m Q2 verwachten wij in 2018 in totaal € 9,1 miljoen uit te geven aan uitkeringen (Participatiewet, Ioaw, Ioaz en Bbz2004). Het definitieve budget bedraagt € 8.217.948. Op basis deze cijfers verwachten wij een tekort van € 854.415, en houden wij rekening met een eigen risico van € 632.656 en een beroep op de Vangnetuitkering Participatiewet van € 221.759.

ESF Subsidie

Gemeente Renkum heeft in de periode 2015-2016 deelgenomen aan een regionaal ESF-project op het gebied van werk&participatie. Na controle is het eindbudget van € 44.000 in 2018 toegekend. Dit budget wordt in 2018 ingezet om de stap naar betaald werk te verkleinen door de extra inzet een accountmanager voor het realiseren van lokale werkervaringsplekken.

1G. Maatwerkvoorzieningen	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Abonnementstarief eigen bijdrage Wmo		-465	-465	-465	-465
Afrekening 2017 begeleiding zin	-107				
Afrekening 2017 cliëntondersteuning	80				
Afrekening 2017 PGB	38				
Begeleiding Zorg in natura	-122				
Beschermd wonen LVB	114				
BTW verhoging 6% > 9% Wmo		-42	-42	-42	-42
Cliëntondersteuning		50	50	50	50
Eigen bijdrage Wmo	-85				
Jeugdzorg+ toevoegen aan Jeugdzorg in natura	-5	-5	-5	-5	-5
Leerlingenvervoer	-75	-180	-180	-180	-180
Maatwerkvoorzieningen; diversen	21				
Meerkostenregeling	50	100	100	100	100
Ondersteuning thuis	75				
PGB hhv	30				
Verstrekking rolstoelen	60				
Verstrekking vervoersvoorzieningen	30				
Verstrekking woonvoorzieningen	50				
Totaal resultaat	154	-542	-542	-542	-542

Abonnementstarief eigen bijdrage Wmo

Het rijk gaat vanaf 2019 een vaste eigen bijdrage van € 17,50 invoeren als voorbereiding op het abonnementstarief. Vanaf 2020 gaat het abonnementstarief Wmo gelden. Dit komt dan in de plaats van de inkomensafhankelijke bijdrage. Deze wijziging in de eigen bijdrage, betekent vanaf 2019 een structureel nadeel op de begroting van € 465.000. Dit nadeel wordt door het rijk slechts gedeeltelijk (€ 315.000) gecompenseerd. Het resterende tekort (€ 150.000) kan worden opgevangen binnen de beschikbare stelpost SD. Dit betekent dat deze € 150.000 niet meer beschikbaar is voor verlaging van de taakstelling SD.

Afrekening 2016 en 2017 begeleiding zin

De afhandeling van resterende facturen voor 2016 en 2017 voor begeleiding in natura levert een nadeel op de begroting op van € 107.000. Dit nadeel wordt opgevangen binnen het volledige resultaat binnen het product Maatwerkvoorzieningen.

Afrekening 2017 cliëntondersteuning

Voor het leveren van cliëntondersteuning wordt, sinds 2015, jaarlijks subsidie verleend aan MEE Gelderse Poort. Bij de vaststelling van de subsidie voor 2017 is vastgesteld dat een deel van begrote uren niet is ingezet ten behoeve van onze inwoners. Wij hebben de voorlopig verleende subsidie daarom lager vastgesteld. Dit heeft geleid tot een incidenteel voordeel van € 80.000.

Wij blijven met MEE Gelderse Poort in gesprek om een adequate cliëntondersteuning van onze inwoners te kunnen blijven borgen. Het voordeel kan incidenteel ingezet worden t.b.v. het resultaat van het product Maatwerkvoorzieningen.

Afrekening 2017 PGB

De afrekening van de persoonsgebonden budgetten in 2017 bij de Sociale Verzekeringsbank levert een incidenteel voordeel op van € 38.000. Het voordeel kan incidenteel ingezet worden t.b.v. het resultaat van het product Maatwerkvoorzieningen.

Begeleiding Zorg in natura

De volumegroei in begeleiding in zorg in natura levert een incidenteel nadeel op van € 122.000,-. Deze volumegroei is deels omdat de zorgvraag complexer wordt en deels omdat de ZIN-contractering verder uitgebreid is waardoor je een daling ziet in verstrekking van persoonsgebonden budgetten en een stijging van zorg in natura. Dit nadeel wordt opgevangen binnen het resultaat van het product Maatwerkvoorzieningen.

Beschermd wonen LVB

De kosten die wij maken voor onze inwoners met een licht verstandelijke beperking die beschermd wonen, worden geboekt op de begrotingspost begeleiding zorg in natura. Omdat de facturatie nog niet zelfstandig is ingericht, komen deze kosten nog niet ten laste van de begrotingspost voor beschermd wonen LVB. De kosten kunnen worden geraamd op € 38.000,-. Incidenteel levert deze begrotingspost een voordeel op van € 114.000. Het voordeel kan incidenteel ingezet worden t.b.v. het resultaat van het product Maatwerkvoorzieningen.

BTW verhoging 6% > 9%

Vanaf 2019 wordt het lage BTW-tarief van 6% verhoogd naar 9%. Deze verhoging heeft een kostenverhogend effect op onze woon-, rolstoel-, en vervoersvoorzieningen en het doelgroepenvervoer. Het betekent vanaf 2019 een structureel nadeel van € 42.000. Wij stellen voor dit nadeel te dekken uit de stelpost loon- en prijsstijging.

Cliëntondersteuning

De afrekening van cliëntondersteuning voor 2017 laat een incidenteel voordeel zien. De verwachting voor 2018 is dat de voorlopig verleende subsidie ook lager uit zal vallen bij de vaststelling ervan in 2019. Voor 2019 is hierdoor sprake van een lager subsidieverzoek. Dit levert vanaf 2019 een structureel voordeel op van € 50.000 ten gunste van de taakstelling SD.

Eigen bijdrage Wmo

Het resultaat van de geïnde eigen bijdrage blijft achter bij de begroting. Dit levert een incidenteel nadeel op van € 85.000. Dit komt voort uit: niet alle geïndiceerde zorg wordt verzilverd, pas sinds maart 2018 heffen wij een eigen bijdrage voor herverstrekte hulpmiddelen en er is een toename van betalingsregelingen waardoor wij de eigen bijdrage later ontvangen. Wij ramen een incidenteel nadeel van € 85.000. De situatie gaat vanaf 2019 in dezen drastisch wijzigen gezien de komst van het abonnementstarief. Het hier geraamde incidentele nadeel wordt opgevangen binnen het volledige resultaat binnen programma 1.

Jeugdzorg+ toevoegen aan Jeugdzorg in natura

Jeugdzorg + valt onder zorg in natura Jeugdhulp. Er stond nog een klein budget apart op Jeugdzorg+ , dat wordt nu overgeheveld naar het budget zorg in natura.

Aanbesteding leerlingenvervoer

De afgelopen maanden hebben wij een openbare Europese aanbesteding doorlopen voor het leerlingenvervoer, omdat ons contract met de huidige aanbieder op 31 juli 2018 definitief afloopt. In januari 2018 is besloten het Renkumse leerlingenvervoer voor de komende jaren opnieuw aan te besteden en niet af te nemen bij Avan. Om een inschatting te kunnen maken van de te verwachten prijs, is voorafgaand aan de aanbesteding een vrijblijvende marktverkenning gedaan. Deze gaf zicht op een vrijwel gelijkblijvend kostenniveau en gaf dus geen aanleiding voor een bijstelling van het budget leerlingenvervoer. De aangeboden prijzen blijken onverwacht echter veel hoger uit te komen, dan uit de marktverkenning bleek. Op dit moment doorlopen wij het laatste deel van het aanbestedingstraject. Daarna kunnen wij u informeren over de consequenties voor onze meerjarenbegroting

Maatwerkvoorzieningen; diversen

Dit betreffen diverse kleine budgetmutaties welke verder geen toelichting vragen.

Meerkostenregeling

De nieuwe meerkostenregeling is per juli 2018 in nadere regels (het besluit maatschappelijke ondersteuning) uitgewerkt. De regeling is voor inwoners met een beperking, chronische ziekte en/of psychosociale problemen met een inkomen van 150% van de toepasselijke bijstandsnorm, met volledige uitputting van het eigen risico van dat betreffende jaar en die niet collectief via onze gemeente verzekerd zijn. Zij kunnen een tegemoetkoming van € 200 per kalenderjaar ontvangen. De periode dat deze regeling van toepassing is tot nu is te kort om te bezien of de aangepaste regeling effect sorteert. Wij blijven meer bekendheid geven aan deze regeling en willen integraal onderzoek plegen naar het effect van deze maatregel en aanverwante regelingen om in 2019 een verder besluit te kunnen nemen over de inzet van deze maatregel. In 2018 levert deze begrotingspost een incidenteel voordeel op van € 50.000. Het voordeel kan incidenteel ingezet worden t.b.v. het resultaat van het product Maatwerkvoorzieningen. Wij willen, gezien het beeld dat deze begrotingspost weergeeft vanaf 2019 € 100.000 structureel laten vrijvallen ten gunste van de taakstelling SD.

Ondersteuning Thuis

We verwachten voor 2018 een resultaat van € 75.000. Dit resultaat is vooral te verklaren uit het gegeven dat de gerealiseerde uren achterblijven bij de geïndiceerde uren. Wij zullen de oorzaken hiervan onderzoeken. Het voordeel kan incidenteel ingezet worden t.b.v. het resultaat van het product Maatwerkvoorzieningen.

PGB hhv

Het incidentele voordeel op deze post hangt samen met het niet verzilveren van alle geïndiceerde uren op ondersteuning thuis. Het voordeel kan incidenteel ingezet worden t.b.v. het resultaat van het product Maatwerkvoorzieningen.

Verstrekking rolstoelen

Incidenteel levert het uitgavenpatroon van rolstoelvoorzieningen een voordeel op van € 60.000. In 2019 gaan wij de hulpmiddelen opnieuw aanbesteden. De verwachting is dat deze aanbesteding, gezien de huidige markt, een kostenverhogend effect zal hebben. Het voordeel kan incidenteel ingezet worden t.b.v. het resultaat van het product Maatwerkvoorzieningen

Verstrekking vervoersvoorzieningen

Incidenteel levert het uitgavenpatroon van vervoersvoorzieningen een voordeel op van € 30.000. Het voordeel kan incidenteel ingezet worden t.b.v. het resultaat van het product Maatwerkvoorzieningen. In 2019 gaan wij de hulpmiddelen opnieuw aanbesteden. De verwachting is dat deze aanbesteding, gezien de huidige markt, een kostenverhogend effect zal hebben.

Verstrekking woonvoorzieningen

Incidenteel levert het uitgavenpatroon van woonvoorzieningen een voordeel op van € 50.000. Het voordeel kan incidenteel ingezet worden t.b.v. het resultaat van het product Maatwerkvoorzieningen.

1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Abonnementstarief eigen bijdrage Wmo		465	465	465	465
Bijstelling rijksbijdrage WSW	-14	-78	-46	-86	-56
Invulling taakstelling SD	-806	-456	-559	-559	-559
Meicirculaire 2018	-9	-135	514	1.017	1.661
Vrijval LPO SD 2018	422	317	317	317	317
Saldo van baten en lasten	-407	113	691	1.154	1.828
Mutatie reserve					
Versterking Reserve SD	-138	-70	-70	-70	-70
Totaal resultaat	-545	43	621	1.084	1.758

1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Inkomsten meicirculaire 2018	-399	-1.034	-1.721	-2.202	-2.875
Stelpost Sociaal domein:					
• Meicirculaire 2018	422	1.247	1.254	1.271	1.271
• Abonnementstarief eigen bijdrage Wmo		465	465	465	465
• Vrijval LPO SD 2018	422	317	317	317	317
Invulling taakstelling SD	-806	-456	-559	-559	-559
Saldo van baten en lasten	-407	113	691	1.154	1.828
Mutatie reserve					
Versterking Reserve SD	-138	-70	-70	-70	-70
Totaal resultaat	-545	43	621	1.084	1.758

Binnen het product 1. Integratie uitkering SD en Wmo worden de van het rijk ontvangen integratie-uitkeringen, de taakstellingen binnen SD en de beschikbare niet ingezette middelen (de stelpost SD) verantwoord. Deze niet ingezette middelen zijn beschikbaar voor nieuwe door het rijk opgelegde activiteiten, door het rijk verwachte volumegroei en door het rijk verwachte loon en prijsstijgingen.

De hierboven genoemde mutaties in deze najaarsnota betreffen extra inkomsten vanuit de meicirculaire en wijzigingen op de stelpost Sociaal domein, de taakstelling Sociaal domein en de

reserve Sociaal domein. Deze worden hierna toegelicht. Daarna wordt ingegaan op het totale resultaat binnen programma 1 in deze najaarsnota en op de consequenties voor het weerstandsvermogen en de risicobeheersing binnen dit programma.

Inkomsten meicirculaire 2018

Als gevolg van de meicirculaire stijgen de inkomsten voor de diverse onderdelen van het Sociaal domein. Deze inkomsten worden deels toegevoegd aan de stelpost Sociaal Domein. Zie ook de toelichting hierna.

Stelpost Sociaal Domein

De stand van deze stelpost, na verwerking van de mutaties uit de meicirculaire van het gemeentefonds is hieronder weergegeven.

In deze najaarsnota stellen wij voor deze stelpost in te zetten ter compensatie van het nadeel van de invoering van het abonnementstarief eigen bijdrage Wmo. Daarnaast stellen wij u voor de toegewezen extra middelen voor de loon en prijsontwikkeling in te zetten voor de verlaging van de taakstelling SD, omdat deze bijstellingen al in de voorjaarsnota 2018 verwerkt zijn.

Stelpost SD (<i>x 1.000</i>)	2018	2019	2020	2021	2022
Stand na VJN 2018	0	232	232	390	366
Mutaties mei circulaire 2018	422	1.247	1.254	1.271	1.271
Stand na mei circulaire 2018	422	1.479	1.485	1.660	1.636
Abonnementstarief eigen bijdrage Wmo		-465	-465	-465	-465
Vrijval LPO SD 2018	-422	-317	-317	-317	-317
Stand na NJN 2018	0	696	703	878	854

Taakstelling Sociaal Domein

Op basis van de najaarsnota kunnen wij de taakstelling SD voor 2018 en 2019 volledig invullen. Voor het jaar 2020 en verder resteert er nog een substantiële taakstelling. In de paragraaf rond de reserve SD komen wij hier op terug.

Taakstelling SD (<i>x 1.000</i>)	2018	2019	2020	2021	2022
Stand taakstelling na VJN 2018	-806	-456	-2.807	-2.876	-2.876
Mutatie NJN 2018	806	456	559	559	559
Stand na NJN 2018	0	0	2.248	2.317	2.317

Reserve Sociaal Domein

Op basis van deze najaarsnota verwachten wij, naast volledige invulling van de taakstelling in 2018 en 2019, een positief resultaat binnen het sociaal domein van afgerond € 138.000 in 2018 en € 70.000 vanaf 2019. Wij stellen u voor dit resultaat in te zetten ter versterking van de reserve SD. Het meerjarenperspectief van de reserve SD wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Reserve SD (x 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Stand 01-01	6.947	3.887	2.495	2.249	2.119
Inzet volgens begroting	-3.198	-1.462	-316	-200	-200
Mutatie NJN 2018	138	70	70	70	70
Stand na NJN 2018	3.887	2.495	2.249	2.119	1.989

Resultaat programma 1

Het gerealiseerde resultaat binnen het sociaal domein wordt, indien dit positief is, in eerste instantie ingezet t.b.v. de incidentele - en structurele invulling van de Taakstelling SD. In deze najaarsnota zijn samengevat de volgende resultaten verwerkt.

Resultaat programma 1 (x 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Resultaat product 1A.	283	159	159	159	159
Resultaat product 1B.	45	8	8	8	8
Resultaat product 1D.	20	20			
Resultaat product 1E.	46	36			
Resultaat product 1F.	119	210	138	178	146
Resultaat product 1G	154	-542	-542	-542	-542
Resultaat product 1.1	408	705	736	696	726
Resultaat product 1.2	-35				
Totaal resultaat	1.040	595	499	499	498
Inzet resultaat					
Invulling taakstelling	-806	-456	-559	-559	-559
Versterking reserve SD	-138	-70	-70	-70	-70
Resultaat na inzet	96	68	-130	-130	-132

Het uiteindelijk resultaat wordt verklaard door de volgende mutaties:

Mutaties resultaat progr. 1 (x 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Culturele vorming	20	20			
Middelen armoedebeleid	46	36			
Inkomensvoorz. BUIG	65	92	92	91	90
Inkomensvoorz. bijz. bijstand	40	40			
BTW verhoging 6% > 9%		-42	-42	-42	-42
Leerlingenvervoer	-75	-180	-180	-180	-180
Eenmalig lagere storting reserve Sociaal Domein in 2019		103			
Resultaat programma 1	96	68	-130	-130	-132

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De reserve SD dient tot op heden ook als weerstandsreserve t.b.v. de mogelijke risico's binnen het sociaal domein. Naast deze weerstandsreserve is de hierboven genoemde stelpost SD ook (vrij besteedbaar) onderdeel van de totale weerstandscapaciteit voor de risico's binnen het sociaal domein.

Voor het sociaal domein kunnen de volgende risico's genoemd worden:

- De vraag naar voorzieningen voor de Wmo en jeugdwet kan hoger liggen dan de verwachte zorgconsumptie.
- De taakstelling sociaal domein kan niet worden gerealiseerd.
- De liquidatie van Permar kost meer dan waarvoor een voorziening getroffen is.
- Bij de exploitatie van de lokale WSW kan de uitstroom van Wsw-ers achterblijven bij aannames vanuit het rijk en mogelijkheden tot detachering (en opbrengsten daaruit) kunnen tegenvallen.
- Op dit moment is niet duidelijk wat de structurele formatiebehoefte is om continuïteit in de dienstverlening te kunnen borgen. Op basis van de evaluatie van de transformatie weten we beter waar we staan, hoe de verwachting naar de toekomst is en kunnen we keuzes maken met betrekking tot de inzet van de formatie.

Op dit moment is de realisatie van de taakstelling een reëel risico, omdat verwacht wordt dat deze niet volledig ingevuld zal zijn vanaf 2020. In bovenstaande tabellen "Taakstelling SD" en "Reserve SD" is af te leiden dat er op dit moment voor de periode 2019 t/m 2022 nog een taakstelling is van cumulatief € 6.882.000, terwijl daar slechts een weerstandsreserve tegenover staat van € 1.989.000. Indien de resterende stelpost SD (€ 3.131.000) ook tot de weerstandscapaciteit gerekend wordt, betekent dit voor de periode 2019 - 2022 een totale weerstandscapaciteit van € 5.120.000 ten opzichte van de taakstelling van € 6.882.000.

Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat deze stelpost voornamelijk gevoed is met extra toegekende middelen Jeugd Voogdij/18+ (jaarlijks € 402.000). Op dit moment is niet inzichtelijk of deze extra middelen ook daadwerkelijk ingezet moeten worden voor de stijgende kosten binnen het beleidsveld Jeugd zorg in natura.

2 Transformatie Sociaal Domein	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Evaluatie Sociaal domein	-35				
Totaal resultaat	-35	0	0	0	0

Evaluatie Sociaal domein

Voor de evaluatie van het sociaal domein zetten we een extern onderzoeksbureau in. De evaluatie vindt in 2018 plaats.

02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
2A. Ruimtelijke ontwikkeling	-166				
2C. Bestemmingsplannen	25	20			
2D. Omgevingsvergunning	100				
Totaal	-41	20			

Hieronder volgt een toelichting per product.

2A. Ruimtelijke ontwikkeling	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Meicirculaire 2018	-166				
Totaal resultaat	-166	0	0	0	0

Meicirculaire 2018

In het voorjaar is op basis van een raadsbesluit een suppletie-uitkering aangevraagd voor het ruimen van explosieven voor de gemaakte kosten. Deze uitkering, 70% van de gemaakte kosten, is toegekend in de meicirculaire. Dit betekent dat wij ook de kosten, die door derden zijn gemaakt, voor 70% zullen overnemen.

2C. Bestemmingsplannen	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Vrijval budget bestemmingsplannen	25	20			
Totaal resultaat	25	20	0	0	0

Vrijval budget bestemmingsplannen

In het kader van maatregelen omtrent de tekorten vanuit de septembercirculaire vanuit het Rijk stellen is nog eens kritisch gekeken naar de planning van bestemmingsplannen en de kosten die we daarvoor moeten maken. Eind 2017 zijn al kosten voor het bestemmingsplan Buitengebied in rekening gebracht, waardoor de kosten voor dat plan in 2018 iets lager uitvallen. Deze in 2018 niet gemaakte kosten zouden sowieso eind 2018 al vrijvallen. Verder is besloten het paraplubestemmingsplan parkeren door te schuiven naar 2019. In 2018 en ook in 2019 zal nog meer zelf gedaan worden voor het maken van bestemmingsplannen. Dit levert een kostenbesparing op op externe advieskosten. Betekent wel meer ambtelijke werkuren. Ook zijn voor 2019 nu minder (externe) kosten gereserveerd voor het opstellen van een eventuele pilots voor Omgevingsplannen (op basis van de toekomstige Omgevingswet).

2D. Omgevingsvergunning	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Bijramen inkomsten bouwleges	100				
Bijstellen bijdrage begroting 2019 ODRA		-48	-48	-48	-48
Bijstellen bouwleges begroting 2019		48	48	48	48
Totaal resultaat	100	0	0	0	0

Bijramen inkomsten bouwleges

Het positief resultaat voor de inkomsten bouwleges komt doordat we in 2018 meer grote bouwaanvragen hebben binnengekregen dan we oorspronkelijk hadden begroot.

Bijstellen bijdrage begroting 2019 ODRA

Voor 2019 en verder wordt verwacht dat de bouwtaken verder aantrekken en dat er dus meer bouwvergunningen worden verleend. De verwachting is dat de extra kosten die hiervoor worden gemaakt kunnen worden betaald uit de extra inkomsten bouwleges.

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
3B. Energie en klimaat		18			
3C. Bos en landschap	31	20			
Totaal	31	38			

Hieronder volgt een toelichting per product.

3B. Energie en klimaat	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Energieloket uit KAN-budget		18			
Totaal resultaat	0	18	0	0	0

Energieloket uit KAN-budget

De kosten voor het in stand houden van het gemeentelijk energieloket bedragen voor 2019 naar verwachting ca. €24.000. Uitgaande van een provinciale bijdrage van maximaal 25% van de kosten (subsidieregeling 2019 is nog niet precies bekend), resteert € 18.000 voor de gemeente. Net als in 2019 betalen we deze bijdrage uit de KAN gelden. Hiermee besparen we eenmalig € 18.000. We gebruiken 2019 ook om een meer structurele financiering van het energieloket te vinden.

3C. Bos en landschap	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Houtverkoop	16				
Landschapsbasisplan	15	20			
Totaal resultaat	31	20	0	0	0

Houtverkoop

Bij de actualisatie van het Bosbeleidsplan zijn er gemiddelde houtinkomsten geprognosticeerd op grond van de houtoogst in het verleden. De prijs van hout (grondstof) fluctueert sterk. Met name naaldhout brengt op dit moment veel op. Afgelopen winter heeft de gemeente een deel van de Bilderbergbossen gedund waar relatief veel naaldhout aanwezig is. De grote vraag naar naaldhout is de oorzaak van de hogere inkomsten.

Landschapsbasisplan

In het kader van maatregelen omtrent de tekorten vanuit de septembercirculaire vanuit het Rijk stellen we voor het Landschapsbasisplan voor een bedrag van € 15.000 in 2018 en € 20.000 in 2019 vrij te laten vallen. Dit betekent concreet dat:

- er geen jaarplan wordt opgesteld voor de uitvoering van activiteiten.
- het klompenpad Kids niet wordt aangelegd.
- er geen natuurroute voor mindervaliden wordt aangelegd
- er minder ondersteuning is voor de vrijwilligers.

3E. Afvalverwijdering en - verwerking	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Extra dividend ACV 2017	31				
Extra dividend ACV 2017 > storting in voorziening	-31				
Totaal resultaat	0	0	0	0	0

Extra dividend ACV 2017

De ACV keert over het resultaat van 2017 een extra dividend uit van € 31.000, bovenop het standaard dividend (6%) van € 51.000 over het geïnvesteerde vermogen (€ 853.501). Conform de systematiek van de voorgaande jaren komt dit bedrag ten gunste van het product Afvalverwerking- en verwijdering en vervolgens in de voorziening Afvalstoffenheffing.

04 Veiligheid

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
4A. Integraal veiligheidsbeleid	-20		-14	-14	-14
4B. Toezicht en handhaving		-14	-14	-14	-15
4C. Huiselijk geweld, kindermishandeling, discriminatie/pest	22				
Totaal	2	-14	-28	-29	-29

Hieronder volgt een toelichting per product.

4A. Integraal veiligheidsbeleid	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Bevolkingszorg			-14	-14	-14
Gat van Peelen	-20				
Totaal resultaat	-20	0	-14	-14	-14

Bevolkingszorg

Aandachtspunt is de rampenbestrijding & crisisbeheersing inclusief brandweer en de geneeskundige hulp die daarbij nodig is. De gemeentelijke inzet bij crises en rampen noemen we bevolkingszorg. Daarvoor is een voorstel ingediend door de Veiligheidsregio Gelderland Midden om hierop met alle gemeenten gezamenlijk op in te zetten om het kwaliteitsniveau te versterken. Daarvoor volgt een voorstel dat in 2020 tot een verhoging van de inwoner bijdrage gaat leiden van € 0,45 cent per inwoner (van € 0,15 cent per inwoner naar € 0,60 cent per inwoner). Dit betekent een absolute verhoging van afgerond € 14.000,00. In 2019 wordt dit bedrag opgevangen binnen de begroting van de VGGM zelf. Daarnaast moeten we als gemeente daarin bepalen hoe we zelf daar goed op in blijven zetten en aanhaken c.q. op de gezamenlijke inzet die in het voorstel is afgesproken.

Gat van Peelen

De ODRA heeft de bergingen van Brinkweg 10-28 in Renkum gecontroleerd en zes bergingen en twee carports als onveilig beoordeeld. Het college heeft daarom besloten de bewoners aan te schrijven om deze onveilige situatie op te heffen. In het verleden zijn de bergingen al voorzien van stalen banden en dit is onvoldoende. De bergingen moeten daarom worden gesloopt. Omdat de onveilige situatie niet aan de bewoners is te wijten, heeft het college besloten in deze situatie de sloopkosten voor rekening van de gemeente te nemen.

4B. Toezicht en handhaving	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Inrichting team Veiligheid		-19	-19	-19	-19
Overboeking budget preventiemedewerker		19	19	19	19
Septembercirculaire		-14	-14	-14	-15
Totaal resultaat	0	-14	-14	-14	-15

Inrichting team Veiligheid

Dit betreft een herstel van een eerdere overboeking die abusievelijk heeft plaatsgevonden naar team Samenleving vanuit team BOA.

Septembercirculaire

Zie uitleg bij product 0A. Algemene uitkering.

4C. Huiselijk geweld, kindermishandeling, discriminatie/pest	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Veilig Thuis	22				
Totaal resultaat	22	0	0	0	0

Veilig Thuis

Bestuurlijk is in juni van dit jaar besloten tot een andere (begrote) kostenverdeling voor 2018. Daardoor vallen de kosten voor onze gemeente (afgerond) €17.000 lager uit. Daarnaast is er een voordeel op het ontwikkelbudget van € 5.000.

05 Openbare ruimte

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
5A. Groenonderhoud	-9	-15	-15	-15	-15
5B. Wegen, straten en pleinen	-70				
Totaal	-79	-15	-15	-15	-15

Hieronder volgt een toelichting per product.

5A. Groenonderhoud	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Aframen p/budget bomen en sport	50				
Bestrijding plaagdieren	-10				
Gevolgschade droogte (bomen)	-25				
Stormschade	30				
Taakstelling begraafplaatsen	-40	-15	-15	-15	-15
Vervanging pompinstallatie sportpark De Waaijenberg Doorwerth	-14				
Totaal resultaat	-9	-15	-15	-15	-15

Aframen p-budget

Het aframen van het P-budget bomen heeft een directe relatie met de uitvoeringskosten van de opgelopen stormschade en achterstanden. Taken die niet uitgevoerd worden is o.a. het niet freezezen van de stobben en het niet aanplanten van vervangende jonge bomen.

Door het aframen van het p-budget sport is er geen mogelijkheid de uren van een recentelijk gepensioneerd medewerker op te vangen. Omdat op dit moment een proef draait met een andere wijze van maaien is het mogelijk het budget in te leveren zonder te grote consequenties voor de kwaliteit van onderhoud van de sportparken.

Bestrijding plaagdieren

2018 is tot nu toe voor zowel wespen als voor eikenprocessierupsen een gunstig jaar geweest met als gevolg een explosieve groei van deze plaagdieren. Vooral de bestrijding van de eikenprocessierups is in het kader van de volksgezondheid noodzakelijk om ernstige allergische reacties te voorkomen zowel bij inwoners als bij uitvoerende medewerkers. Verwacht wordt dat de totale kosten € 10.000 bedragen.

Voorgesteld wordt dit te dekken uit de stelpost onvoorzien.

Gevolgschade droogte (bomen)

Door de extreme warmte en droogte is er hittestress ontstaan bij bomen waardoor deze letterlijk in elkaar zijn gestort (bijvoorbeeld in Park Hartenstein, Dunolaan). De gevolgschade hiervan bedraagt € 25.000. Dit is circa 30% van het budget boombeheer. In het voorjaar van 2019 zal blijken wat de verdere gevolgen zijn.

Om te voorkomen dat er een te grote druk wordt gelegd op het budget voor regulier boombeheer wordt voorgesteld de kosten te dekken uit de stelpost onvoorzien.

Stormschade

In de voorjaarsnota is een bedrag van € 66.000 aangevraagd voor de dekking van de stormschade. Door werkzaamheden uit te stellen valt een post vrij van € 30.000 ten behoeve van het dekken van de tekorten naar aanleiding van de septembercirculaire. Concreet betekent dit dat:

- het freezezen van de stobben wordt uitgesteld
- het aanplanten van vervangende jonge bomen wordt uitgesteld.

Taakstelling begraafplaatsen

Wij hebben op dit moment in concept inzichtelijk wat nodig is om de uitvoering van deze wettelijke taak in de toekomst uit te voeren. Het bedrijfsplan BOR als ook een rapport van een externe organisatie liggen hieraan ten grondslag. Wij rekenen nu de gegevens door. Duidelijk is al wel dat het restant van de taakstelling van € 40.480 niet ingevuld wordt. De uiteindelijk financiële consequenties welke wij in het vierde kwartaal van 2018 inzichtelijk hebben zullen we aan u voorleggen.

Vervanging pompinstallatie sportpark De Waaienberg Doorwerth

Na het faillissement van de vorige eigenaar is er geen nieuwe overeenkomst opgesteld voor het beheer en onderhoud van sportpark De Waaienberg in Doorwerth. Hierdoor is de oude huurovereenkomst nog steeds van kracht. Hierin is opgenomen dat de verhuurster, zijnde gemeente Renkum, vergunninghouder is van de pompinstallatie en daarmee verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de pompunit en de wettelijke ijking van de watermeter. De kosten hiervan zijn voor rekening van verhuurster.

In juli 2018 is door de huidige gebruiker van het sportpark gemeld dat de pompinstallatie defect is. Om grote schade aan de sportvelden te voorkomen is vervanging onvermijdelijk. De kosten voor de vervanging zijn niet opgenomen in de onderhoudsbudgetten of in de voorziening. Hierdoor ontstaat een overschrijding van het budget voor Sportpark De Waaienberg ad.€ 13.900. Voorgesteld wordt deze kosten te dekken uit de stelpost onvoorzien.

5B. Wegen, straten en pleinen	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Aanbesteding vervanging openbare verlichting	280				
Lengte-afhankelijke leges reparatie lasgaten en -sleuven	15				
Onderhoud openbare verlichting	-50				
Stroomverbruik openbare verlichting	-20				
Saldo van baten en lasten	225	0	0	0	0
Mutatie reserve					
Aanbesteding vervanging openbare verlichting	-280				
Lengte-afhankelijke leges reparatie lasgaten en -sleuven	-15				
Totaal resultaat	-70	0	0	0	0

Aanbesteding vervanging openbare verlichting

Het proces rondom aanbesteding loopt volgens de planning.

Onderhoud openbare verlichting

Zolang de aanbesteding van de openbare verlichting nog niet is gerealiseerd blijft onderhoud noodzakelijk. Door het verouderde areaal wordt een overschrijding verwacht van € 50.000, exclusief eventuele nog noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden. Dit jaarlijks risico wordt opgeheven zo gauw de aanbesteding is geregeld.

Stroomverbruik openbare verlichting

Ook hierbij geldt dat zolang de aanbesteding niet gerealiseerd is er extra kosten (€ 20.000) zijn door het verouderde areaal. Dit jaarlijks risico wordt opgeheven zo gauw de aanbesteding is geregeld.

Lengte-afhankelijke leges reparatie lasgaten en -sleuven

Voor het eventuele risico voor het herstel van schade door lasgaten en -sleuven worden lengte-afhankelijke leges in rekening gebracht. Dit bedrag wordt in de reserve Reparatie lasgaten en -sleuven gestort voor dekking bij ontstane herstelkosten.

06 Economie & Cultuur

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
6A. Ondernemen en bedrijvigheid		-67	-67	-67	-67
6B. Recreatie en toerisme	-10				
6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie	33	20	-20	-20	-20
Totaal	23	-47	-87	-87	-87

Hieronder volgt een toelichting per product.

6A. Ondernemen en bedrijvigheid	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Euregio Rhein-Waal		-8	-8	-8	-8
Herstructurering bedrijventerreinen	-148	-1.300	-132		
Regio Arnhem Nijmegen (GO Arnhem Nijmegen City Region)		-59	-59	-59	-59
Saldo van baten en lasten	-148	-1.367	-200	-67	-67
Mutatie reserve					
Herstructurering bedrijventerreinen	148	1.300	132		
Totaal resultaat	0	-67	-67	-67	-67

Euregio Rhein-Waal

Wordt overgeheveld naar ondernemen en bedrijvigheid.

Herstructurering bedrijventerreinen

Project is vertraagd. Eind 2017 is uitstel gevraagd bij de provincie. Zij hebben in april 2018 uitstel verleend tot 1 maart 2020.

Naar aanleiding hiervan is de begroting tot en met 2020 aangepast waarbij de uitgaven binnen het financiële kader blijven.

Regio Arnhem Nijmegen (GO Arnhem Nijmegen City Region)

Bijdrage van € 1,50 is begroot bij bestuur en organisatie. Deze bijdrage wordt overgeheveld naar ondernemen en bedrijvigheid.

De financiële bijdrage aan het GO wordt in totaal verhoogd met €0,38 per inwoner.

Hiervan is € 0,30 per inwoner ten behoeve van de secretariële ondersteuning van de voorzitters van de portefeuillehoudersoverleggen (PFO's). Momenteel dragen de voorzitters van de PFO's zorg voor hun eigen ondersteuning en dragen deze gemeenten de lasten hiervan. Om een toekomstbestendige organisatie te hebben voor facilitering van de regionale samenwerking en de 4 PFO'S en te kunnen voldoen aan de ambities van de regio, heeft de Kring van Gemeentesecretarissen aangegeven dat er een effectieve ondersteuning moet komen van de bestuurders en het ambtelijk platform. De kosten hiervoor dienen collectief gedragen te worden op basis van het inwonertal.

Met het verzoek om de kosten voor de secretaris van de Regio ook collectief te dragen (€0,08 per inwoner) is door de gemeenteraad van Renkum in mei 2018 niet ingestemd. De gemeenteraad heeft de Regio verzocht om deze kosten binnen de bestaande begroting op te vangen.

Aangezien de regionale meerderheid wel heeft ingestemd met een extra bijdrage van €0,08 per inwoner voor de bijdrage van de secretaris van de Regio, heeft het college van B&W besloten deze bijdrage toch op te nemen in de begroting.

De extra lasten hierdoor bedragen € 12.000.

6B. Recreatie en toerisme	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Promotie	-10				
Totaal resultaat	-10	0	0	0	0

Promotie

Er is opdracht gegeven tot het maken van een promotiefilm over de gemeente Renkum. Dat gaat € 15.000 kosten. Dit wordt bekostigd vanuit het budget Recreatie en toerisme en vanuit Communicatie (zie Overhead).

6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Cultuurvisie	20	25			
Vrijval budgetten monumenten	15	15			
Zendmachtiging	-3	-20	-20	-20	-20
Totaal resultaat	33	20	-20	-20	-20

Cultuurvisie

Door het (nog) niet uitvoeren van enkele onderdelen van het uitvoeringsplan cultuurvisie 2017-2020 valt er in 2018 een budget van € 20.000 vrij.

In 2019 is er een taakstellende bezuiniging opgelegd van € 25.000.

Vrijval budgetten monumenten

Vanwege capaciteit zijn er dit jaar weinig activiteiten uitgevoerd en nauwelijks kosten gemaakt uit dit budget.

Zendmachtiging

Onlangs heeft u een raadsvoorstel ontvangen met verzoek om uw zienswijze tot het toekennen van een zendmachtiging te geven. De financiële consequenties zijn bepaald op wat wij aan middelen in de algemene uitkering per huishouden ontvangen.

07 Inwoner, bestuur & organisatie

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
7C. Servicepunt	6	-85	-35	-32	-62
7E. Belastingen	20	20	20	20	20
7F. Vastgoed	-352	388	-26	-36	-36
7G. Bestuur en organisatie	-93	-84	-98	-98	-98
Totaal	-419	238	-139	-146	-176

Hieronder volgt een toelichting per product.

7C. Servicepunt	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Aframen leges paspoorten en ID		-57	-70	-61	-61
Rijbewijzen	6	10	35	29	-1
Verkiezingen		-39			
Totaal resultaat	6	-85	-35	-32	-62

Aframen leges paspoorten en ID

De geldigheidsduur van de paspoorten en ID's is vanaf maart 2014 verlengd van 5 naar 10 jaar. (met uitzondering van jongeren tot 18 jaar, daar blijft het geldigheidstermijn 5 jaar). We hebben de gevolgen voor de leges van dit besluit opnieuw geprognosticeerd en aangepast.

Er zullen de komende jaren dus minder mensen een nieuw identiteitsbewijs of paspoort aanvragen. Daarom verwachten we minder personeel nodig te hebben aan de publieksbalie. Het personeelsbudget wordt dan ook met € 50.000 verminderd.

Rijbewijzen

De geldigheidsduur van de rijbewijzen is in 1986 verlengd van 5 naar 10 jaar. De gevolgen voor de leges hebben we opnieuw geprognosticeerd en aangepast.

Verkiezingen

20 maart 2019 worden de Provinciale Statenverkiezingen samen met de Waterschaps-verkiezingen gehouden. Deze vinden om de 4 jaar plaats. 23 mei 2019 worden de Europese Parlementsverkiezingen gehouden, deze vinden om de 5 jaar plaats. Structureel opgenomen in de begroting is 1x per jaar verkiezingen. Vandaar dat in 2019 meer kosten worden verwacht.

7E. Belastingen	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Vrijval kwijtscheldingen	20	20	20	20	20
Totaal resultaat	20	20	20	20	20

Vrijval kwijtscheldingen

Vanwege de verruiming van de mogelijkheden voor het verlenen van kwijtschelding (o.a. ook kwijtschelding voor kleine zelfstandigen) zijn door het Rijk middelen toegevoegd aan het gemeentefonds. De praktijk (vanaf de invoering van deze verruiming in 2012) wijst uit dat de extra middelen voor een deel niet nodig zijn. Daarom kan er een bedrag van € 20.000 vrijvallen.

7F. Vastgoed	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Beleid onderwijsgebouwen	23	23			
Doordecentralisatie De Brouwerij	-25	-25	-25	-25	-25
Financiering nieuwbouw school Renkum		22	22	21	21
Financieringsresultaat	-11	-10	-10	-10	-10
Groeneweg 12	-300	315	20	20	20
Invulling taakstelling vastgoed verkoop Groeneweg 12		-15	-20	-20	-20
Onderzoek ruimtebehoefte veentjesbrug	-60				
uitstel investering brandweerpost Wolfheze	25	35	9	-1	-1
Uitstel renovatie sporthal Doorwerth	12	16	-1	-1	-1
Verkoopopbrengsten grond	-65	65			
Saldo van baten en lasten	-401	426	-5	-15	-16
Mutatie reserve					
Financiering nieuwbouw school Renkum	0	-22	-22	-21	-21
Onderzoek ruimtebehoefte veentjesbrug	60				
Uitstel renovatie sporthal Doorwerth	-12	-16	1	1	1
Totaal resultaat	-352	388	-26	-36	-36

Beleid onderwijsgebouwen

Voor 2018 en 2019 is er minder inzet nodig van externe expertise op het gebied van onderwijshuisvesting. Dit levert voor deze jaren voordelen op.

Doordecentralisatie scholengemeenschap De Brouwerij

De gemeente Renkum heeft een overeenkomst met de Brouwerij om door te decentraliseren. Er zijn op basis van de leerlingentelling 1 oktober 2017 meer leerlingen door te betalen. Dat leidt ten opzichte van het budget tot een nadeel.

Financiering nieuwbouw school Renkum

De investering voor de nieuwbouw voor de school in Renkum (naast Doelum) is gedaan op basis van projectfinanciering. De leningen zijn aangetrokken en leiden tot een financieringsvoordeel. Dit voordeel wordt in de reserve onderwijshuisvesting gestort.

Financieringsresultaat

Correctie van rentetoe rekening op de grond school Renkum/Heelsum. Deze was in de begroting 2018 niet juist verwerkt.

Groeneweg 12

In de begroting 2018 is de verkoopopbrengst van de Groeneweg begroot. De verwachting is dat deze verkoop in 1e kwartaal 2019 gaat plaatsvinden. Hierdoor verschuift de opbrengst van € 300.000 van 2018 naar 2019. Door de verkoop zullen de begrote exploitatielasten van € 20.000 wegvallen. In 2019 is dit voordeel € 15.000, doordat in het eerste kwartaal nog wel exploitatielasten zijn.

Invulling taakstelling vastgoed verkoop Groeneweg 12

Het wegvallen van de exploitatielasten Groeneweg wordt gebruikt voor de invulling taakstelling vastgoed (zie Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen).

Onderzoek gemeentewerf

Voor een goede bedrijfsvoering voor de buitendienst is het van belang dat de huisvesting van personeel en materieel wordt aangepast. Het kantoorgebouw is aan het eind van zijn levensduur wat tocht en koude in de winter en te veel hitte in de zomer tot gevolg heeft. Bovendien is het aantal werkplekken, kleedruimtes en overleg ruimtes te klein nu het onderhoudsteam (oud Permar medewerkers) zijn toegevoegd aan team BOR en op de Veentjesbrug gehuisvest moeten worden. Daarnaast past het gebruik van de dislocaties Bosweg in Renkum en Gawarterrein in Oosterbeek niet langer in de wenselijke manier van werken en het toezicht op de daar opgeslagen materialen ontbreekt. Het is dan ook wenselijk om dat materiaal op de gemeentewerf op te kunnen slaan. Bovenstaande ontwikkelingen leiden er toe dat de ruimte vraag is veranderd. Wij willen in beeld brengen hoe die vraag er nu uitziet, zodat we dit kunnen betrekken bij mogelijk andere ontwikkelingen op het bedrijventerrein Veentjesbrug. En daarbij onderzoeken welke oplossingen hiervoor zouden kunnen zijn. Uiteraard zullen deze oplossingen duurzaam en energiezuinig zijn. Wij ramen de kosten voor dit onderzoek op ca. € 60.000. Omdat het niet zeker is dat alle kosten in 2018 worden gemaakt zal eventueel het restant van het gevraagde budget via de reserve gebouwen worden overgeheveld naar 2019.

Uitstel investering brandweerpost Wolfheze en Uitstel renovatie sporthal Doorwerth

In de begroting 2018 zijn de afschrijvings- en rentelasten van de bovengenoemde investeringen opgenomen voor 2018. Deze investering zullen niet in 2018 worden gerealiseerd. Hierdoor verschuiven de afschrijvings- en rentelasten een jaar naar achteren.

Uitstel investering brandweerpost Wolfheze

De gekozen locatie voor de brandweerpost Wolfheze is gelegen in een bosperceel op het terrein van Pro Persona aan de parallelweg. Op dit perceel is de wet natuurbescherming van kracht. Om dit perceel bouwrijp aan te kunnen kopen, moet Pro Persona nog verschillende stappen ondernemen. Dit traject zal naar verwachting nog 1,5 jaar duren voordat met de uitvoering kan worden overgegaan.

Uitstel renovatie sporthal Doorwerth

Vanwege de aantrekkende markt, was het moeilijk om partijen te vinden die een offerte wilden uitbrengen voor de voorbereidende werkzaamheden. Ook de voorbereidende werkzaamheden zelf hebben langer geduurd dan voorzien. De komende periode wordt bekeken hoe de kostenraming op basis van het voorlopig ontwerp zich verhoudt met het beschikbare budget. Mogelijk dat het plan wordt aangepast, er aanvullend budget nodig is en/of in dat er in meerdere fases wordt uitgevoerd.

Verkoopopbrengsten Grond

U heeft besloten om opbrengsten te realiseren om de kosten Renkum Centrum te dekken. Er is nog een bedrag van € 95.000 aan opbrengsten te realiseren.

Deel van deze opbrengst kan worden ingevuld door verkoop van ongeveer 100 m² groen voor de bouw van 5 woningen aan de WA Scholtenlaan. De netto-opbrengst hiervan bedraagt ongeveer € 30.000.

Daarnaast zal het project 3B4zuid meer opbrengen dan begroot. We willen deze meeropbrengst inzetten om het restant van de kosten Renkum centrum te dekken. Deze opbrengst wordt echter niet meer in 2018 gerealiseerd. Daarom vervalt deze opbrengst in 2018 en wordt doorgeschoven naar 2019.

Algemeen: Kunstgrasveld Wilhelmina sportpark

In de voorjaarsnota is financieel en tekstueel uitleg gegeven in verband met de motie over het kunstgrasveld. In die tekst (bladzijde 32) is het volgende opgenomen "We houden dus geen rekening met deze exploitatiekosten in de nog op te stellen begroting voor planmatig onderhoud door onze gemeente."

De financiële vertaling op bladzijde 30 lijkt dit tegen te spreken, aangezien daar op jaarbasis meer dan € 45.000 aan jaarlijkse afschrijvingslast staat. Uw raad heeft hierover aanvullende uitleg gevraagd. Het antwoord is dat het meerdere rente over de investering van maximaal € 450.000 betreft. Een investering die door onze gemeente wordt bekostigd.

Algemeen: voortgang PM post voorjaarsnota groot onderhoud sportparken 2018

We schatten dat hier in 2018 geen nadeel uit voort gaat komen. Er is in de begroting 2018 €40.000 beschikbaar (de gebruikelijke storting in de voorziening).

Algemeen; voortgang PM post voorziening onderhoud sportparken vanaf 2019

Er is structureel (net als in 2018) een bedrag van afgerond € 40.000 beschikbaar voor onderhoud sportparken. Of dit voldoende is moet blijken uit een nieuw, nog niet gemaakt onderhoudsplan gebaseerd op de veranderde situatie op de sportparken.

7G. Bestuur en organisatie	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Deelneming en subsidies	-16	-16	-16	-16	-16
Euregio Rhein-Waal		8	8	8	8
Formatie-uitbreiding wethouder	-70	-93	-93	-93	-93
Hogere opbouw pensioenen wethouders		-10	-10	-10	-10
Regio Arnhem Nijmegen (GO Arnhem Nijmegen City Region)		47	47	47	47
Tegemoetkoming ziektekosten raadsleden					
Verhoging salaris B&W	-7	-20	-34	-34	-34
Voormalig personeel	-35				
Wachtgeld	35				
Totaal resultaat	-93	-84	-98	-98	-98

Deelneming en subsidies

Het budget voor deelneming en subsidies wordt verhoogd met €16.000. Deze verhoging is noodzakelijk om de contributies te betalen voor het A+O Fonds en de bijdrage aan de Nationale Ombudsman. Deze contributies werden voorheen ingehouden op onze uitkering uit het gemeentefonds, maar sinds 2018 mag dit niet meer. Daarom worden de contributies nu afzonderlijk aan ons gefactureerd.

Euregio Rhein-Waal

Wordt overgeheveld naar ondernemen en bedrijvigheid.

Hogere opbouw pensioenen wethouders

De grondslag voor de pensioenopbouw is hoger omdat de huidige wethouders fulltime werken en de salarissen conform de CAO zijn gestegen.

Regio Arnhem Nijmegen (GO Arnhem Nijmegen City Region)

Wordt overgeheveld naar ondernemen en bedrijvigheid.

Verhoging salaris B&W en tegemoetkoming ziektekosten raadsleden

In de arbeidsvoorwaardenovereenkomst sector Rijk (2018-2020) is bepaald dat de salarisbedragen van het personeel in de sector Rijk met ingang van 1 juli 2018 worden verhoogd met 3%. Per 1 juli 2019 worden de salarisbedragen met 2% verhoogd en met ingang van 1 januari met nog eens 2%. Deze verhoging geldt ook voor de bezoldiging van burgemeester en wethouders. Echter voor wethouders in de inwonersklassen 3 en 4 (Renkum valt onder de laatste) is de verhoging per 1 juli 2019 2,5%. In januari 2019 ontvangen burgemeesters en wethouders daarnaast een eenmalige uitkering van € 450.

In verband met de wijzigingen in de arbeidsvoorwaardenovereenkomst sector Rijk wordt de tegemoetkoming in de kosten van een ziektekostenverzekering voor raadsleden verhoogd. Met ingang van 1 juli 2018 wordt dit bedrag met terugwerkende kracht € 107,10 (dit was € 103,98). Per juli 2019 wordt de tegemoetkoming € 109,24 en per 1 januari 2020 € 111,42 per jaar.

Voormalig personeel

In verband met de wachtgelduitkering van twee voormalig bestuurders is de gemeente verplicht hen te (laten) begeleiden in de re-integratie naar betaald werk. Deze begeleiding is ondergebracht bij externe bureaus. De hoogte van de begeleidingskosten is maximaal 20% van de laatstgenoten bezoldiging (jaarsalaris, vakantie-uitkering, eindejaarsuitkering).

Wachtgeld

Naar aanleiding van de tijdelijke waarneming bij een andere gemeente door een oud-bestuurder van de gemeente Renkum is recht op wachtgeld opgebouwd. Deze wachtgelduitkering wordt in mindering gebracht op de wachtgelduitkering die door de gemeente Renkum wordt betaald.

00 Algemene dekkingsmiddelen

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
0A. Algemene uitkering	-157	-746	-1.462	-2.176	-3.064
0B. Belastingen	127	156	156	156	156
0C. Overige algemene dekkingsmiddelen	183	196	466	782	942
Totaal	154	-395	-840	-1.239	-1.966

Hieronder volgt een toelichting per product.

0A. Algemene uitkering	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Meicirculaire 2018	367	-136	-952	-1.596	-2.553
Septembercirculaire	-524	-610	-511	-581	-511
Totaal resultaat	-157	-746	-1.462	-2.176	-3.064

Meicirculaire Gemeentefonds

De meicirculaire 2018 heeft een positief effect voor de uitkering uit het gemeentefonds. Dit effect wordt veroorzaakt door toename reële accres, mutaties aantallen en de positieve mutaties van decentralisatie- en integratie-uitkeringen, waaronder het sociaal domein. Daarnaast wordt een groot deel van de integratie-uitkering sociaal domein overgeheveld naar de algemene uitkering via taakmutaties.

Gemeentefonds Renkum <i>(bedragen x €1.000)</i>	2018	2019	2020	2021	2022
Begroting 2018	45.061	46.040	44.079	44.562	44.932
Meicirculaire 2018	46.015	48.142	47.079	48.209	49.308
Mutatie gemeentefonds	963	2.102	3.000	3.647	4.376
Verwerkt in voorjaarsnota 2018	-210	-1.204	-2.231	-3.042	-4.054
Mutaties na de voorjaarsnota	744	898	769	605	322

Het nominale accres wordt gecorrigeerd met wijziging prijsontwikkeling om een reële accres te krijgen. Deze prijsontwikkeling wordt op de stelpost voor loon- en prijsstijgingen gemuteerd, zodat wij onze begroting kunnen aanpassen aan de inflatie. Decentralisatie- en integratie-uitkeringen (incl. een deel van sociaal domein) hebben geen invloed op het resultaat van de begroting omdat deze mutaties worden verwerkt binnen de producten waarop zij betrekking hebben. De meicirculaire heeft het volgende resultaat op de meerjarenbegroting:

Verdeling mutatie meicirculaire (Bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Nominale accres ontwikkeling	-38	-82	-329	-495	-907
Plafond BCF via uitkeringsfactor	106	0	-192	-306	-498
Overige mutaties via uitkeringsfactor	95	0	0	0	0
Mutaties aantallen en overig	-17	-88	27	86	146
Taakmutaties	-9	-2			
Mutaties SU/DU	199	31	31	-7	-7
Effect sociaal domein incl. WMO hh	408	1.039	1.232	1.327	1.588
Totaal	744	898	769	605	322
<i>Correcties:</i>					
• Prijsontwikkeling accres	0	76	343	631	868
• Mutatie DU/SU	- 197	- 31	- 31	7	7
• Mutaties SD en WMO hh	- 408	- 1.169	- 1.208	- 1.183	- 1.213
Totaal resultaat	139	- 226	- 126	60	- 16

Deze mutaties zijn op de volgende plaatsen terug te vinden in deze najaarsnota:

Verdeling resultaat meicirculaire (Bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
0A Algemene uitkering	367	-137	-952	-1.595	-2.551
0C Overige algemene dekkingsmiddelen		76	343	631	868
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO (inkomsten)	399	1.034	1.721	2.202	2.875
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO (uitgaven)	-422	-1.247	-1.254	-1.271	-1.271
1F Inkomensvoorziening (Bijstelling rijksbijdrage WSW)	14	78	46	86	56
1D Educatie (opvang statushouders)	-7				
1E Minimabeleid (armoede- en schuldenbeleid)	-46	-30	-30	7	7
2A Ruimtelijke ontwikkeling (Bommenregeling)	-166				
Totaal resultaat	139	- 226	- 126	60	- 16

Septembercirculaire 2018

De septembercirculaire 2018 heeft een negatief effect voor de uitkering uit het gemeentefonds ten opzichte van de meicirculaire 2018.

Gemeentefonds Renkum (bedragen x €1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Meicirculaire 2018	46.015	48.142	47.078	48.209	49.308
Septembercirculaire 2018	45.491	47.532	46.567	47.628	48.797
Mutatie gemeentefonds	-524	-610	-511	-581	-511

Dit effect wordt veroorzaakt door de ontwikkeling van het accres, vermindering ruimte plafond BTW compensatiefonds en mutaties aantallen. Het nominale accres wordt gecorrigeerd met de wijziging van prijsontwikkeling om een reëel accres te krijgen. Het nominale accres ontwikkeling voor 2020 t/m 2022 wordt geheel veroorzaakt door loon- en prijsontwikkeling. Dit betekent dat het reële accres vanaf 2019 nihil is.

Taakmutaties en mutaties van decentralisatie- en integratie-uitkeringen hebben in beginsel geen invloed op het resultaat van de begroting, omdat deze mutaties worden verwerkt binnen de producten waarop zij betrekking hebben. De septembercirculaire heeft daarmee het volgende resultaat op de meerjarenbegroting:

Verdeling mutatie septembercirculaire (Bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Nominaal accres ontwikkeling	- 304	- 0	- 27	- 55	- 27
Plafond BCF via uitkeringsfactor	- 247	- 450	- 450	- 450	- 450
Overige mutaties via uitkeringsfactor	-57	- 82	0	- 28	- 28
Mutaties aantallen en overig	81	-51	-61	-60	-19
Taakmutaties	2	- 10	60	61	62
Mutaties IU/DU	1	- 17	- 33	- 49	-49
Totaal mutaties	-524	-610	-511	-581	-511
Correcties:					
• Prijsontwikkeling accres	0	0	27	55	27
• Taakmutaties naar producten	1	-69	-71	-72	-74
• Mutatie DU/IU naar producten	-1	16	33	49	49
Totaal resultaat	- 524	- 663	- 522	- 549	- 509

Deze mutaties zijn op de volgende plaatsen terug te vinden in deze najaarsnota:

Verdeling resultaat septembercirculaire	2018	2019	2020	2021	2022
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>					
0A Algemene uitkering	-524	-610	-511	-581	-511
0C Overige algemene dekkingsmiddelen			27	55	28
1D Educatie (peuterspeelzaalwerk)		16	33	48	48
1B Gezondheid (Rijksvaccinatie en toezicht & handhaving kwaliteit)		-69	-71	-72	-74
Totaal resultaat	- 524	- 663	- 522	- 549	- 509

OB. Belastingen	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Bijstelling hondenbelasting	-20	-20	-20	-20	-20
Bijstelling toeristenbelasting	80	60	60	60	60
Inflatiecorrectie belastingen naar stelpost loon- en prijsontwikkeling		96	96	96	96
Mutatie WOZ-waarde 2018	67	20	20	20	20
Totaal resultaat	127	156	156	156	156

Bijstelling hondenbelasting

De opbrengst hondenbelasting is lager door een terugloop in het aantal honden dat gehouden wordt binnen de gemeente Renkum. Omdat dit zich al meerdere jaren voordoet is de raming bijgesteld.

Bijstelling toeristenbelasting

De opbrengst toeristenbelasting is hoger, omdat het aantal overnachtingen (met name in hotels) weer is gestegen. Deze toename doet zich voor sinds er landelijk sprake is van economisch herstel. Vanaf 2018 is dit een voordeel van € 60.000. In het huidige boekjaar is nog een voordeel op de opbrengst 2017 gerealiseerd van € 20.000.

Inflatiecorrectie OZB naar stelpost loon- en prijsontwikkeling

Naast de verhoging OZB met 7%, die in de perspectiefnota is verwerkt, wordt de OZB nog verhoogd met een inflatie van 1,2%. Deze hogere inkomsten wordt toegevoegd aan de stelpost loon- en prijsontwikkeling (zie overige algemene dekkingsmiddelen).

Mutatie WOZ-waarde 2018

De werkelijke waarde(-ontwikkeling) van de onroerende zaken blijkt hoger te zijn dan de prognose waarvan kon worden uitgegaan bij het opstellen van de begroting 2018. De opbrengst OZB voor het jaar 2018 heeft daardoor een voordeel van € 48.000. Dit voordeel betreft € 19.000 als gevolg van areaaluitbreiding (toename aantal woningen). Dit voordeel heeft een effect op de uitkering uit het gemeentefonds. Dit effect is toegelicht bij de Algemene uitkering.

OC. Overige algemene dekkingsmiddelen	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
AWN begroting de Connectie 2019	18	40	28	40	40
BTW verhoging 6% > 9% Wmo		42	42	42	42
Dividend BNG		50	50	50	50
Inflatiecorrectie belastingen naar stelpost loon- en prijsontwikkeling		-96	-96	-96	-96
Meicirculaire 2018		76	343	631	868
Renteresultaat		39	24	25	-25
Septembercirculaire			27	55	28
uitstel investering brandweerpost Wolfheze	-25	-35	-9	1	1
Verhoging salaris B&W	7	20	34	34	34
Vrijval stelpost vervangingsinvestering	183	59	22		
Totaal resultaat	183	196	466	782	942

Aanspraken stelpost loon- & prijscompensatie

Ter compensatie van gestegen lonen/ prijzen is de stelpost loon- & prijscompensatie als volgt ingezet (zie tevens de bijstellingen op de betreffende producten):

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
Overhead: Begroting de Connectie 2019	18	40	28	40	40
1G. BTW verhoging van 6% naar 9%		42	42	42	42
7G. Verhoging salaris B&W	7	20	34	34	34
Subtotaal	25	102	104	116	116
0B. Inflatiecorrectie OZB naar stelpost loon- en prijsontwikkeling		-96	-96	-96	-96
Totaal	0	6	8	20	20

Uitstel investering brandweerpost Wolfheze

De afschrijvings- en rentelasten voor de brandweerpost zijn gedekt uit de stelpost vervangingsinvesteringen. Omdat de investering wordt uitgesteld tot 2020 wordt ingezette dekking over 2018 t/m 2020 weer toegevoegd aan de stelpost.

Dividend BNG

De dividenduitkering die wij ontvangen van de BNG ligt al twee jaar hoger dan het bedrag dat is opgenomen in onze begroting. In 2017 leidde dit tot een voordeel van € 47.000. In de voorjaarsnota 2018 is een voordeel van € 127.000 verantwoord. Wij schatten in dat wij deze inkomsten structureel met € 50.000 kunnen verhogen.

Mei- en septembercirculaire 2018

Daling van het accres als gevolg van de loon- en prijsontwikkeling wordt uit de stelpost loon- en prijsontwikkeling gehaald (zie toelichting bij de algemene uitkering).

Renteresultaat

Actualisatie van de rente over lang- en kortlopende leningen levert een voordeel op.

Vrijval stelpost vervangingsinvestering

Ter dekking van de tekorten wordt de stelpost voor vervangingsinvesteringen afgeboekt.

Overhead

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
Overhead	321	26	-59	-59	-59
Totaal	321	26	-59	-59	-59

Hieronder volgt een toelichting per product.

Overhead	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Aanvulling kapitaallasten de Connectie			-12		
Aframen budget publicatie en communicatie	10				
Aframen ontwikkelbudget	200	-100			
Aframen representatiebudget	25	25			
Alternatieve dekking functionaris gegevensbeheer		15			
AWN begroting de Connectie 2019	-18	-40	-28	-40	-40
Budget projecten ICT	142	45			
Investeringsplan ICT	52				
Overboeking budget preventiemedewerker		-19	-19	-19	-19
Promotie	10				
Saldo van baten en lasten	421	-74	-59	-59	-59
Mutatie reserve					
Aframen ontwikkelbudget	-100	100			
Totaal resultaat	321	26	-59	-59	-59

Aanvulling kapitaallasten de Connectie/ AWN begroting de Connectie 2019

Op basis van de bestuursrapportage 2018 en de begroting 2019 van de Connectie wijzigt onze bijdrage op een aantal punten. Dit betreft loon- en prijsstijgingen en een wijziging op de kapitaallasten. De loon- en prijsstijging heeft betrekking op de salariskosten en wordt gedekt uit de stelpost voor loon- en prijsstijgingen. In onze bijdrage was sprake van een daling van de kapitaallasten doordat investeringen waren afgeschreven. Aangezien deze investeringen wel vervangen moeten worden, is dit gecorrigeerd ten laste van de stelpost voor vervangingsinvesteringen. Doordat deze stelpost in 2020 onvoldoende ruimte heeft, komt in dat jaar €12.000 in het begrotingssaldo terecht. Zie verder ook het onderdeel algemene dekkingsmiddelen.

Doorlichting budgetten overhead

Als gevolg van de septembercirculaire zijn alle overheadbudgetten nogmaals kritisch onder de loep genomen en hebben we ambities bijgesteld, getemporiseerd of alternatieve dekking gezocht. Dit heeft geleid tot bovenstaande aanpassingen in de tabel.

De belangrijkste wijzigingen betreffen de aframingen op het ontwikkelbudget en de projecten ICT: Het ter beschikking gestelde ontwikkelbudget voor 2018 is nog niet geheel tot besteding gekomen. Een deel kan daarom nu vrijvallen omdat dat dit jaar ook niet meer besteed zal worden. Met de organisatie zijn nog wel de nodige stappen te zetten. Vandaar dat voorgesteld wordt om € 100.000 over te hevelen naar 2019. Wij denken dat dit budget samen met het reguliere opleidingsbudget voldoende is om in 2019 de benodigde stappen te kunnen zetten. Zoals afgesproken wordt u aan het eind van het jaar hier nader over geïnformeerd.

Op dit moment wordt gewerkt aan de herijking van het investeringsplan ICT. In 2018 is een beperkt aantal ICT projecten gestart waardoor niet het gehele budget is besteed en kapitaallasten vrijvallen. Dit geld laten we nu vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

De reserve ICT bedraagt naar verwachting eind 2018 nog € 724.000 (waarvan € 193.000 vrij besteedbaar), daarmee kunnen nog komende projecten gefinancierd worden. Het herijkte investeringsplan ICT zal uitwijzen in hoeverre de ambities gerealiseerd kunnen worden met de beschikbare middelen. De uitkomst zal onderdeel uitmaken van de integrale afweging in de perspectiefnota 2019.

Overboeking budget preventiemedewerker

Voor de toelichting verwijzen we u naar product 4B. Toezicht en handhaving

Promotie

Zie programma 6B Recreatie en toerisme.

Stelpost onvoorzien

Bedrag onvoorzien	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021	Bijstelling 2022
Bestrijding plaagdieren	10				
Gevolgschade droogte (bomen)	25				
Vervanging pompinstallatie sportpark De Waaijenberg Doorwerth	14				
Totaal resultaat	49	0	0	0	0

In lijn met het dualisme is de besteding van de bedragen ten laste van de post onvoorzien gedelegeerd aan het college. Daarbij mag alleen gebruik gemaakt worden van deze post wanneer de betreffende voorstellen *onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar* zijn. In de tussentijdse rapportages en in de jaarrekening rapporteren wij over de aanwending van de post onvoorzien.

In de volgende tabel is een overzicht te vinden van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien 2018:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Onvoorzien
Regulier beschikbaar	165
Aanspraken onvoorzien	
Voorjaarsnota 2018	-67
Najaarsnota 2018	-49
Restant	49

Bestrijding plaagdieren

2018 is tot nu toe voor zowel wespen als voor eikenprocessierupsen een gunstig jaar geweest met als gevolg een explosieve groei van deze plaagdieren. Vooral de bestrijding van de eikenprocessierups is in het kader van de volksgezondheid noodzakelijk om ernstige allergische reacties te voorkomen zowel bij inwoners als bij uitvoerende medewerkers. Verwacht wordt dat de totale kosten € 10.000 bedragen.

Voorgesteld wordt dit te dekken uit de stelpost onvoorzien.

Gevolgschade droogte (bomen)

Door de extreme warmte en droogte is er hittestress ontstaan bij bomen waardoor deze letterlijk in elkaar zijn gestort (Park Hartenstein, Dunolaan). De gevolgschade hiervan bedraagt € 25.000. Dit is circa 30% van het budget boombeheer. In het voorjaar van 2019 zal blijken wat de verdere gevolgen zijn.

Om te voorkomen dat er een te grote druk wordt gelegd op het budget voor regulier boombeheer wordt voorgesteld de kosten te dekken uit de stelpost onvoorzien.

Vervanging pompinstallatie sportpark De Waaijenberg Doorwerth

Na het faillissement van de vorige eigenaar is er geen nieuwe overeenkomst opgesteld voor het beheer en onderhoud van sportpark De Waaijenberg in Doorwerth. Hierdoor is de oude huurovereenkomst nog steeds van kracht. Hierin is opgenomen dat de verhuurster, zijnde gemeente Renkum, vergunninghouder is van de pompinstallatie en daarmee verantwoordelijk voor

het beheer en onderhoud van de pompunit en de wettelijke ijking van de watermeter. De kosten hiervan zijn voor rekening van verhuurster.

In juli 2018 is door de huidige gebruiker van het sportpark gemeld dat de pompinstallatie defect is. Om grote schade aan de sportvelden te voorkomen is vervanging onvermijdelijk. De kosten voor de vervanging zijn niet opgenomen in de onderhoudsbudgetten of in de voorziening. Hierdoor ontstaat een overschrijding van het budget voor Sportpark De Waaijenberg ad.€ 13.900. Voorgesteld wordt deze kosten te dekken uit de stelpost onvoorzien.

Kostenverdeling 2018

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg		337	338	338	338
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit		-87	-87	-87	-87
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid		65	65	65	65
04 Veiligheid		-34	-34	-34	-34
05 Openbare ruimte		416	416	416	416
06 Economie & Cultuur		-9	-9	-9	-9
07 Inwoner, bestuur & organisatie		193	193	193	193
Overhead		-880	-881	-881	-881
Kostenverdeling 2019		0	0	0	0

Toelichting

Elk jaar wordt de ureninzet (intern personeel) voor de komende begroting (2019) opgesteld. In bovenstaande tabel zijn de financiële mutaties ten opzichte van de urenverdeling 2018 weergegeven. Een opvallende mutatie betreft het onderdeel overhead. In de Begroting 2018 zijn er abusievelijk te veel uren (m.n. van coördinatoren) op overhead terecht gekomen die feitelijk bij de diverse programma's hadden moeten staan.

Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen

Inleiding

Omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022
Primitieve begroting	1.225	1.554	3.839	3.864	3.828
Bijstelling voorjaarsnota	-537	-432	-405	-405	-404
Bijstelling najaarsnota	-688	-1.053	-1.122	-1.078	-1.042
Nog openstaande taakstelling	0	69	2.312	2.381	2.381

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO

Bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021	2022	Conclusie
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	1.144	717	3.068	3.137	3.137	Geel
Invulling voorjaarsnota	-338	-261	-261	-261	-261	Groen
Invulling najaarsnota	-806	-456	-559	-559	-559	Groen
Restant	0	0	2.248	2.317	2.317	Geel

Bedreigingen/ risico's

In 2015, 2016 en 2017 zijn we erin geslaagd om de benodigde zorg te leveren binnen de bestaande budgetten. Naar het zich laat aanzien zal dat ook voor 2018 het geval zijn.

Het Rijk heeft ons bij de decentralisatie Sociaal Domein een flinke bezuinigingsopdracht meegegeven, oplopend tot circa € 5 miljoen. Wij willen alle nodige (maatwerk)voorzieningen voor onze inwoners beschikbaar houden en binnen de beschikbare budgetten blijven. Om dat te bereiken zetten wij in op versterken en uitbreiden preventie, transformatie en substitutie. Wij werken daarbij integraal. Wij kijken welke voorzieningen nodig zijn en hoe wij deze het beste en zo efficiënt en effectief mogelijk kunnen organiseren. Dit betekent ook het ontwikkelen van nieuwe producten.

Wij hebben geld gereserveerd om deze transformatie vorm te geven en op die manier de bezuinigingen op een natuurlijke manier op te vangen. Op dit geld is door het aangenomen amendement bij de begroting 2017 ook een beroep gedaan voor de aanvulling van de Vrije algemene reserve tot € 8.000.000 alsmede inzet op andere vlakken (sport en onderwijshuisvesting).

Hoewel processen steeds beter lopen, zowel bij ons als bij de zorgleveranciers, het CAK en de SVB en wij met grotere zekerheid dan voorheen een uitspraak doen of we met het nodige aanbod ook binnen de beschikbare middelen kunnen blijven in de komende jaren, hebben deze uitnamen gevolgen voor de tijd waarbinnen wij de transformatie gerealiseerd moeten hebben.

Voorts kunnen wij als gemeente ons maximaal inspannen om het gebruik van zorg en ondersteuning door versterking van het preventieve veld en door substitutie van bestaande vormen terug te dringen terwijl dit niet tot gevolg heeft dat de vraag afneemt. Er zijn teveel aspecten waarop wij als gemeente namelijk geen invloed kunnen uitoefenen. Dat blijft altijd het risico bij

deze open eind regelingen. Een tweede risico is wijzigingen door de rijksoverheid van het bestaande wettelijk kader waardoor er effecten optreden die een nadelige werking hebben op het terugdringen van de zorgvraag. Zoals bijvoorbeeld bij de Wmo met betrekking tot de beperking van de eigen bijdrage waardoor de zorgvraag toe kan nemen. Of zoals de afschaffing van het woonplaatsbeginsel vanuit de Jeugdwet, waardoor wij minder middelen ontvangen maar wel een aantal lasten kunnen blijven houden (uitstroom naar de Wmo).

Kansen

De versterkte inzet op het (verbreden van het) preventieve veld in voorzorg en nazorg biedt ons de grootste kans om binnen de beschikbare middelen te kunnen blijven uitvoeren. Hierin werken wij samen met aanbieders en andere stakeholders (zoals onderwijs, mantelzorg enz) om efficiënter in combinatie zorg en ondersteuning te kunnen organiseren. Door het preventieve veld te versterken bieden we ook de gelegenheid aan onze inwoners, jong en oud, om zich te focussen op dat wat hun eigen kracht sterker maakt waardoor zij optimaal regie over hun eigen leven hebben. Of dat nu huisvesting is voor jongeren zodat zij zich op werk en scholing kunnen richten, of dat het huishoudelijk hulp met een plus is zodat de oudere zelfstandig kan blijven wonen. De versterking van het preventieve veld richt zich op al onze inwoners waarbij er ook hierin vanuit maatwerk wordt ontwikkeld, de vraag van de samenleving of het individu staat centraal.

Te ondernemen acties

Het vastgestelde masterplan sociaal domein is de stabiele basis in de vertaling van kaderstelling (wet en lokaal) naar uitvoering. Het beschrijft zorgvuldig alle afgewogen acties die nodig zijn om binnen een sterk krimp budget de passende zorg te kunnen blijven organiseren. De samenhang en verwevenheid van de uiteenlopende ontwikkelingen maakt het totaal. Dat is tevens de kwetsbaarheid: valt één element weg, dan wijzigt de gehele samenhang en dat heeft gevolgen voor de uitkomst.

De transitie die op basis van het masterplan is ingezet leidt niet direct tot zichtbare verandering. De verandering zet zich in als een trage golfbeweging. Wij willen wel zo vroeg mogelijk en zo compleet mogelijk de signalen hierover opvangen. Daarom richten wij een database sociaal domein in, zodat op basis daarvan en overige geaggregeerde data de lokale situatie geanalyseerd kan worden. Dit heeft een dubbelzijdig doel: check op het effect van de ingezette veranderingen "wat zien we in aantallen en in middelen" en daarmee is het tevens een instrument voor sturing.

Naast de lokale sturingsmogelijkheden op effect en middelen, zijn we regionaal nauw betrokken bij de transformatie op het gebied van Wmo, Jeugd en Participatie doordat we actief zijn in diverse regionale werkgroepen waaraan ook aanbieders en andere stakeholders deelnemen. Deze werkgroepen werken in nauwe samenhang met de MGR, module inkoop SD. Immers, het realiseren van een blijvend passend aanbod binnen een krimp budget is mede afhankelijk van de wisselwerking tussen lokaal en preventief in voor- en nazorg, en de zorg die specialistisch is, waardoor er voor onze inwoner een veilig en goed op elkaar afgestemd zorg continuüm is.

1G. Maatwerkvoorzieningen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022	Conclusie
Doelgroepenvervoer	76	132	119	119		
Gerealiseerd	0	0	0	0		
Subtotaal	76	132	119	119		Geel
Gerealiseerd voor-/najaarsnota	76	132	119	119		Groen
Restant	0	0	0	0		

05 Openbare ruimte

5A. Groenonderhoud

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022	Conclusie
Gemeentelijke begraafplaatsen en aula's	75	75	75	75		
Gerealiseerd	-34	-60	-60	-60		
Subtotaal	41	15	15	15		Geel
Niet haalbaar	-41	-15	-15	-15		Rood
Restant	0	0	0	0		

Voortgang

- Door het onderzoek dat is uitgevoerd naar de huidige bedrijfsvoering begraafplaatsen en het bedrijfsplan van team BOR is inzichtelijk welke formatie nodig is om uitvoering te geven aan deze wettelijke taak.
- De financiële consequenties van alle voorgestelde maatregelen worden nu doorgerekend.
- Zonder vooruit te lopen op de definitieve financiële consequenties hebben we de conclusie gewijzigd naar 'oranje' (realisatie ombuiging nog niet zeker; een aantal knelpunten dient daarvoor te worden overkomen).

07 Inwoner, bestuur & organisatie

7F. Vastgoed

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021	2022	Conclusie
Gemeentelijk vastgoed	90	90	90	90	90	Oranje
Gerealiseerd voorjaarsnota (Verkoop grond Revabo en gymzaal Balijeweg)	-90	-6	-6	-6	-6	Groen
verkoop Groeneweg 12		-15	-20	-20	-20	groen
Restant	0	69	64	64	64	Oranje

De verkoop van het Klooster in Renkum zal een besparing van € 88.000 op exploitatielasten (vooral rentelasten en afschrijving) opleveren. Het klooster staat nu in de verkoop. We verwachten in 2019 de verkoop te realiseren. We verwachten dan ook dat in 2019 deze ombuiging is gerealiseerd.

Staat van Reserves	01-01-2018	Resultaat vorig jaar	Storting	Onttrekking	31-12-2018
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Algemene Reserve					
Vrije algemene reserve	8.000	-1.220	1.220		8.000
Weerstandsreserve	954				954
Bestemmingsreserves					
Reserve sociaal domein	6.947		446	-3.506	3.887
Landschapsbasisplan	7				7
Cultuur- en Airborne-activiteiten	131			-20	111
Algemene uitkering	88			-14	74
Bestemde resultaten	23				23
ICT	780		45	-100	724
reserve MUP	249			-35	214
Reserve onderhoud gebouwen	1.085			-199	886
Reserve bedrijven terreinen	1.657			-225	1.432
Reserve onderwijshuisvesting	1.604		269	-531	1.342
Reserve wegenonderhoud	379			-379	0
Reserve mfc 3b4	0		177	-150	27
Reserve herstellkstn sleuven lasgaten	77			-62	15
Vervanging openbare verlichting	892				892
Reserve kapitaallasten vastgoed	131		307	-12	426
Reserve Organisatieontwikkeling	0		584	-484	100
Totaal reserves	23.003	-1.220	3.048	-5.717	19.114

In deze najaarsnota zijn een aantal toevoegingen c.q. onttrekkingen aan reserves gedaan. In onderstaande tabel ziet u het herziene verloop (begroot) van de reserves in 2018 na verwerking van de mutaties in deze najaarsnota.

Toelichting op de begrote toevoegingen en onttrekkingen (bedragen x € 1.000):

Weerstandsreserve

	Per 1-1	954
	Conform primitieve begroting	0
	Per 31-12	954

Vrije algemene reserve

		2018	2019	2020
	Per 1-1	8.000	7.578	5.648
7G	Terugstorting i.r.t. de in 2016 gevormde voorziening vertrekarrangement BOR (NJJN 2016)	134		
	Amendement Begroting 2016 (onttrekking reserve Sociaal domein) (zie raadsbrief)	1.086		
	Resultaat 2017	-1.220		
	Prognose resultaat 2018 najaarsnota	-422		
	Per 31-12	7.578		
	<i>Coalitieakkoord: groenonderhoud</i>		-150	-350
	<i>Coalitieakkoord: wegenonderhoud</i>		-750	-750
	<i>Coalitieakkoord: cofinanciering</i>		-250	
	<i>Coalitieakkoord: aanvulling weerstandsvermogen</i>		-780	
	Prognose per 31-12	7.578	5.648	4.548

Sociaal Domein

	2018	2019	2020	2021	2022
Per 1-1	6.947	3.749	2.287	1.971	1.771
<i>Mutaties stand voorjaarsnota 2018</i>	-3.198	-1.462	-316	-200	-200
Per 31-12 op bovenstaande mutaties	3.749	2.287	1.971	1.771	1.571
<i>Mutatie najaarsnota 2018</i>	138	70	70	70	70
Per 31-12 incl. najaarsnota 2018	3.887	2.495	2.249	2.119	1.989

Voor wat betreft de toevoeging wordt verwezen naar de toelichting bij product 1.1. Integratie uitkering SD en WMO.

Landschapsbasisplan

	Per 1-1	7
	Conform primitieve begroting	0
	Per 31-12	7

Airborne-activiteiten

	Per 1-1	131
6C	Airborne activiteiten (intentieverklaring vier Airborne gemeenten) (NJJN 2016)	-20
	Per 31-12	111

Reserve algemene uitkering

	Per 1-1	88
1C	Combinatiefunctie (NJN 2016)	-14
	Per 31-12	74

Reserve bestemde resultaat

	Per 1-1	23
6C		0
	Per 31-12	23

Reserve ICT

	Per 1-1	780
	Vervangingsinvesteringen ICT	45
	Taakstelling ICT (NJN 2017)	-100
	Per 31-12	724

Voor wat betreft de toevoeging van €194.000 wordt verwezen naar de toelichting bij programma Overhead.

Reserve MUP

	Per 1-1	249
2E	Planning MUP (VJN 2017)	-35
	Per 31-12	214

Reserve onderhoud gebouwen

	Per 1-1	1.085
7F	Conform primitieve begroting	-41
	Gymzaal Balijeweg en noodlokaal	- 53
Overh	Sluitplan gemeentehuis	- 57
	Uitstel renovatie Sporthal Doorwerth	12
	Onderzoek Veentjesbrug (NJN 2108)	- 60
	Per 31-12	886

Reserve bedrijven terreinen

	Per 1-1	1.657
6A	Conform primitieve begroting	-77
	Uitgaven bedrijventreinen (NJN 2018)	- 148
	Per 31-12	1.432

Reserve onderwijshuisvesting

	2018	2018
	Begroot	Bijstelling
Begin stand o.b.v. begroting 2018	1.563	
Resultaat 2017	41	
Beginsaldo 2018 (per 1-1)	1.604	1.604
Mutaties 2018 o.b.v. begroting blz. 151 (dotatie 58, uitname 231) versus IHP januari 2018	-173	-2*
Verwerkte mutaties	1.431	1.602*
* is IHP 2018 jaarlaag 2018 + 41 dotatie 2017		
Voorjaarsnota 2018 kapitaliseren bijdragen derden	0	-260
Per 31-12	1.431	1.342

Reserve wegenonderhoud

	Per 1-1	379
5B	Groot onderhoud wegen (VJN 2018)	-379
	Per 31-12	0

Reserve MFC Doelum

	Per 1-1	0
7F	Verkoop Groeneweg 14 (VJN 2018)	177
	Inzet voor incidentele lasten (NJN 2018)	-150
	Per 31-12	27

Reserve herstelkosten sleuven en lasgaten

	Per 1-1	77
5B	Herstelkosten sleuven en lasgaten (VJN 2018)	-77
5B	Lengte-afhankelijke leges reparatie lasgaten en -sleuven (NJN 2018)	15
	Per 31-12	15

Reserve vervangen openbare verlichting

	Per 1-1	892
5B	Conform planning vervanging (NJN 2016)	-280
5B	Storting (NJN 2018)	280
	Per 31-12	892

Reserve kapitaallasten vastgoed

	Per 1-1	131
7F	T.b.v. kapitaallasten concertzaal (levensduur is 20 jaar. Na 20 jaar is deze reserve 0) (prim)	-8
	Kunstgrasveld	250
Overh	Sluitplan gemeentehuis	57
Overh	Kapitaallasten sluitplan gemeentehuis	-4
	Per 31-12	426

Reserve organisatieontwikkeling

	Storting (cf amendement Begroting 2018)	484
	Onttrekking (cf amendement Begroting 2018)	-485
	Storting (NJN 2018)	100
	Per 31-12	100

VJN = voorjaarsnota; NJN = najaarsnota; prim = primitieve begroting

Investeringskredieten

Beschikbaar stellen investeringskredieten

Een 'investeringskrediet' betreft een door uw raad beschikbaar gesteld bedrag voor een concrete investering. Uw raad kan dit bedrag beschikbaar stellen bij de begroting van een bepaald jaar, maar ook gedurende het jaar middels b.v. de voor- of najaarsnota.

Jaarlijks nemen we een meerjareninvesteringsplan (MIP; bijlage 6) op in de begroting. De inzet van de in dit plan genoemde vervangingsinvesteringen en investeringen in het kader van nieuw beleid is gedelegeerd aan ons college. In het vigerend inkoopbeleid zijn voldoende waarborgen opgenomen voor een doelmatige besteding van de beschikbaar gestelde middelen. De uitvoering van de investering vindt dan ook conform het inkoopbeleid plaats.

Investeringskredieten worden continu bewaakt. Verwachte onder- en overschrijdingen worden bij elke rapportage van de beleidscyclus gefundeerd en beargumenteerd.

We maken onderscheid tussen vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen. Vervangingsinvesteringen betreffen investeringen welke in het verleden gedaan zijn en die om technische danwel economische redenen vervangen dienen te worden. Binnen de meerjarenbegroting zijn voor deze vervangingen financiële middelen opgenomen. Deze vervangingsinvesteringen hebben dus geen financiële consequenties voor de begroting. De vervangingsinvesteringen worden daarom niet nader toegelicht.

Nieuwe investeringen betreffen investeringen die nog niet eerder aan u zijn voorgelegd ter goedkeuring. Dekking van deze investeringen is te vinden binnen de meerjarenbegroting (b.v. uit structureel nieuw beleid budget). Hierna vindt u een nadere onderbouwing van deze nieuwe investeringskredieten. Wij vragen u om formele toestemming te verlenen voor de nieuwe investeringskredieten.

Nieuwe investeringen

Rioolrenovatie Dankmeijerweg te Renkum

Voor dit project vindt op dit moment de integrale afstemming plaats om te komen tot een onderbouwde keuze om de riolering te vervangen of te relinen. Indien wordt besloten om de riolering te relinen dan kan dit mee genomen worden in het project Keijenbergseweg. Indien besloten wordt om de riolering te vervangen dan volgt een reguliere aanpak. Naar verwachting volgt de start van de daadwerkelijke uitvoering in het derde kwartaal van 2019.

Krediet afval

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Kliko's	671	642	29
Ondergrondse containers	614	610	4
Extra aanpassingen (afval)	84	29	55
Totaal	1.369	1.281	88

Kliko's

- Alle huishoudens zijn voorzien van kliko's voor gft+e en restafval.
- Binnen het krediet is rekening is gehouden met extra kliko's voor het aanbieden van papier en karton. De inzameling met kliko's is voor de inzamelaars veiliger, makkelijker en beter voor de gezondheid. Daarnaast voorkomt het zwerfafval omdat minder oud papier los aan de straat wordt gezet. Tenslotte wordt met de papierkliko meer papier ingezameld. De komende periode worden meer verzoeken verwacht voor een papierkliko. Enerzijds omdat daarvoor meer aandacht is gevraagd in Rijn en Veluwe, anderzijds wordt is papierkliko nadrukkelijk vermeld in de afval-enquête voor het burgerpanel.

Ondergrondse containers

- Het proces rondom het plaatsen van nieuwe ondergrondse containers is zo goed als afgerond. Op enkele locaties worden moeten nog wat kleine aanpassingen worden gedaan.
- Aan de Wilgenpas te Renkum is afgelopen zomer een nieuwe ondergrondse container geplaatst. Deze vervangt de twee semi-bovengrondse containers die storingsgevoelig bleken en daarnaast uitnodigden tot verkeerd afvalgedrag.
- Onderzocht wordt of op het Afvalbrengstation ook een ondergrondse container geplaatst kan worden.

Extra aanpassingen (afval)

- In de komende periode moet blijken wat er nog aan aanvullende maatregelen nodig is voor met name de bewoners van hoogbouw. Het betreft maatregelen die het voor de inwoners makkelijker maken om het huishoudelijk afval te scheiden en om het aanbieden van afval buiten de ophaaldagen te voorkomen. Op drie locaties is bij hoogbouwcomplexen is een pilot voor de inzameling met gekoelde verzamelcontainers voor gft+e gestart. Hieruit moet blijken of deze gft+e containers voldoen in een behoefte en of de containers bijdragen aan minder restafval.
- Er worden dankzij de inzet van Schone Buurt Coach goede resultaten behaald om hoogbouwbezoekers te motiveren afval op de juiste wijze aan te bieden. Een goed voorbeeld hiervan is de Richtersweg. In samenwerking met bewoners is gezocht naar passende oplossingen en afspraken.
- Een aantal openbare prullenbakken wordt nog voorzien van inwerpverkleiners. Hierdoor wordt het moeilijker om de openbare prullenbakken te gebruiken voor het weggooien van huishoudelijk afval.

ICT

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Koppelvlak GV Xential	10	8	2
Migratie Cognos 11	35	23	12
Suit4SD versie 4	10	8	2
Dezta Saas (Squit 2020 Wro)	12		12
Totaal	67	39	28

Het project voor het nieuwe Koppelvlak Green Valley (Zaaksysteem) en Xential heeft vertraging opgelopen door een java probleem in Citrix. Er zullen mogelijk extra kosten gemaakt moeten worden om dit project succesvol af te ronden. (Inhuur expertise)

Het project Migratie naar Cognos 11 loopt volgens planning. Het project om Dezta om te zetten naar een SaaS oplossing is nog niet gestart. Beiden worden dit najaar gerealiseerd.

De upgrade van de Suite voor Sociaal Domein naar versie 4 is afgerond binnen het geraamde investeringsbudget.

Vastgoed

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Vorbereiding renovatie gemeentehuis	390		390
Discussiesysteem raadszaal	38	39	-1
Brandalarmstelsysteem en rookmelders	16	18	-2
Sluitplan gemeentehuis	50		50
Brandweerpost Obeek bouwkundig	213	111	103
Brandweerpost Obeek install.	91	47	44
Brandweerpost Wolfheze grond	122		122
Brandweerpost Wolfheze bouw	363	60	303
Brandweerpost Wolfheze install.	204		204
Verbouwing sporthal Doorw.bouw	789		789
Verbouwing sporthal Doorw.install.	338	21	317
Totaal	2.616	297	2.319

Vorbereiding renovatie gemeentehuis

De verbouwing van de centrale hal en de renovatie van het gemeentehuis, gaan voorlopig niet door. Eerst wordt een visie opgesteld om de behoefte te bepalen voor een goede huisvesting, zodat de taken uitgevoerd worden die nodig zijn voor de juiste dienstverlening aan bedrijven en inwoners.

Discussiesysteem raadzaal

In de raadzaal is een nieuw discussie systeem geplaatst. Deze is nagenoeg gereed. Het discussie systeem is een basis module, die ook voor andere doeleinden kan worden uitgebouwd, bv een stelsysteem voor de raadsleden d.m.v. een stempas.

Brandalarmstelsysteem en rookmelders

Voor het brandalarmstelsysteem en rookmelders is totaal een bedrag van € 66.000 begroot. Omdat het brandalarmstelsysteem vorig jaar door onweer defect is geraakt hebben wij via de verzekering een bedrag van € 50.000 ontvangen. De werkzaamheden zijn afgerond maar nog niet alle facturen zijn ontvangen. De uitvoering is binnen het budget gebleven.

Sluitplan gemeentehuis

De raad wil op een andere wijze gaan vergaderen. Hiervoor is door B&W het voorstel goedgekeurd om verschillende verkeersruimten afsluitbaar te maken tijdens de vergaderingen. De geraamde kosten hiervoor zijn €50.000 en worden onttrokken uit de reserve gebouwen. Momenteel is de uitvoering op het verzoek van het college uitgesteld. De verwachting is de huidige geraamde kosten niet meer voldoende zijn, dit door de aantrekkende markt.

Brandweerpost Oosterbeek bouwkundig en installaties

De planvoorbereiding voor aanbesteding en uitvoering is in volle gang. Hieruit blijkt dat deze verbouwing niet mogelijk is binnen de aangevraagde investeringskrediet. Inmiddels is door B&W het voorstel goedgekeurd voor het beschikbaar stellen van een aanvullend krediet van € 91.850. Deze kosten worden onttrokken uit de stelpost vervangingsinvesteringen.

Nieuwbouw Brandweerpost Wolfheze

De brandweerpost te Wolfheze voldoet niet meer aan de huidige eisen en er wordt een nieuwe brandweerpost gebouwd. De aankoop van de grond op het terrein van Pro Persona is gaande. Het perceel valt onder de wet Natuurbescherming. Hierdoor wordt het gehele proces zeker met een jaar vertraagd. Verdere planvorming omtrent het terrein en het gebouw worden uitgewerkt als de grondaankoop definitief door kan gaan.

Overig

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Vervanging stembokjes 2017	15	16	-1
Kunstgrasveld Wilhelmina sportpark	450		450
Totaal	465	16	449

Vervanging stembokjes

Wij hebben nieuwe stembokjes aangeschaft en in gebruik genomen bij de verkiezingen en referendum van maart 2018. De investering is afgerond.

Kunstgrasveld Wilhelmina sportpark

In februari heeft uw raad besloten om een maximaal investeringsbedrag van € 450.000 beschikbaar te stellen voor de realisatie van een kunstgrasveld op het Wilhelminasportpark. Voorwaarde hierbij was dat aanleg en exploitatie van het nieuwe kunstgrasveld de verantwoordelijkheid is van een beheersstichting. Voetbalverenigingen kunnen hiervoor zelf een gezamenlijke beheersstichting oprichten, of aansluiten bij een reeds bestaande beheersstichting. De gezamenlijke stuurgroep van de drie voetbalverenigingen heeft de verschillende opties hiervoor onderzocht en besproken. Op dit moment is helaas nog niet duidelijk voor welke constructie er wordt gekozen.

Tractie

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Toyota Hilux (bos + boa)	34	33	1
Mercedes Sprinter verkeer	55	56	-2
Peugeot Expert groenonderhoud	37	26	12
Peugeot Partner toezichthouder grijs	23		23
Peugeot Expert begraafplaatsen	42	19	23
Peugeot Partner handhaving	21		21
Peugeot 1008 toezichthouder groen	14	21	-7
Peugeot 1008 opzichter OHT	20	16	4
Maaimachine ruw terrein	10	10	
Mercedes Sprinter OHT 1	40		40
Mercedes Sprinter OHT 2	40		40
Mercedes Sprinter OHT 3	39		39
Mercedes Sprinter OHT 4	38		38
Totaal	412	181	231

Maaimachine ruw terrein

De maaimachine ontbreekt op het tractieplan en is alsnog toegevoegd. De betreffende maaimachine is inmiddels aangeschaft.

Vervanging tractie

- Vervanging tractie vindt plaats volgens het tractieplan. De vervanging van 2 schäffers is in het tractieplan steeds doorgeschoven en staan nu voor vervanging in 2019. Het is echter noodzakelijk deze al in 2018 te vervangen omdat verder uitstel de continuïteit van uitvoering van werkzaamheden in gevaar brengt.
- De tractie van het Onderhoudsteam is overgenomen en de financiële afwikkeling heeft plaatsgevonden. De betreffende voertuigen zijn opgenomen in het tractieplan en de opdracht tot vervanging is verstrekt.
- De verwachte overdracht van het onderhoud van sportvelden aan verenigingen gaat niet door. Uitgaande van de verwachte overdracht is noodzakelijke vervanging van de tractie uitgesteld. In verband met de continuïteit is vervanging van tractieonderdelen nu een noodzaak. In het kader van duurzaamheid en efficiëntie loopt er een pilot met maaien door robots. Afhankelijk van de uitkomst van deze proef wordt ofwel overgegaan tot aanschaf van de robots ofwel een nieuwe trekker met maaimachine.

Riolering

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Wateroverlast Weverstraat	1.800	1.392	408
GRP riolering Reijmerweg	1.518	1.222	296
GRP riolering DS Gewinweg	707	727	-20
Relinen strengen onder N225		54	-54
GRP riolering Keijenbergseweg Renkum		38	-38
GRP riolering Dankmeijerweg		3	-3
IBA kasteel D'werth electromech.		8	-8
IBA kasteel D'werth/vm steenf.bouwk		48	-48
Vervanging persleidingen		6	-6
Totaal	4.025	3.498	526

Wateroverlast Weverstraat

In maart is de uitvoering gestart. Eind juli is de Weverstraat, Van Toulon van der Koogweg en de Poststraat weer opengesteld voor al het verkeer. Tot en met september vinden nog afrondende werkzaamheden plaats.

Rioolvervangning Reijmerweg e.o.

De werkzaamheden voor de reconstructie Reijmerweg zijn gestart in februari 2018. Het werk is voorbereid door middel van een Bouwteamsamenwerking. De straten Reijmerweg, St. Jozefweg, dwarsstraat Mr. van Damweg Pastoor Woltersweg en een deel van de Hogenkampseweg zijn voor de bouwvakantie afgerond. Na de bouwvakantie is een start gemaakt met de volgende fase van de Hogenkampseweg die begin september opgeleverd wordt. De laatste straat, Mr van Damweg, wordt medio september opgestart. De oplevering van het totale project staat gepland in oktober 2018.

Rioolvervangning Ds. Gewinweg

De werkzaamheden zijn afgerond en het project is opgeleverd.

Relinen strengen onder N225

Renovatiewerkzaamheden aan het riool onder de N225 zijn succesvol uitgevoerd. In overleg met de grondeigenaren wordt in het najaar 2018 nog een putdeksel vervangen. Daarna kan het project afgesloten worden.

Rioolvervangning Keijenbergseweg te Renkum

Het voorlopig ontwerp is gereed en besproken met inwoners. Opmerkingen zijn verwerkt in een definitief ontwerp. Dit ontwerp wordt nogmaals voorgelegd aan de belanghebbenden. Daarna wordt de besteks- en aanbestedingsfase opgestart. Planning is om het werk in januari/ februari 2019 aan een aannemer te gunnen. De daadwerkelijke uitvoering staat gepland voor april tot aan de bouwvak van 2019 maar is sterk afhankelijk van levertijden van het materiaal.

Rioolrenovatie Dankmeijerweg te Renkum

Zie het onderdeel 'nieuwe investeringen'.

IBA kasteel Doorwerth/ steenfabriek bouwkundig en electromechanisch

Door slijtage van onderdelen en dure maatwerkoplossingen lopen de onderhoudskosten voor de IBA bij kasteel Doorwerth steeds hoger op. Met vernieuwde en innovatieve technieken is in het tweede kwartaal van dit jaar de IBA bij kasteel Doorwerth voorzien van een nieuw systeem. Eén IBA van het kasteel is omgebouwd en heeft de verouderde IBA bij de steenfabriek vervangen. De inrichting rondom de IBA bij het kasteel wordt medio september/ oktober afgerond.

Vervanging persleidingen (nieuw krediet)

In het MeerjarenUitvoeringsPlan (MUP) riolering is het vervangen van de persleiding Wolfhezerweg (van hotel Wolfheze naar Utrechtseweg) opgenomen (E4). Op het moment dat het MUP werd opgesteld was er onvoldoende bekend over de kwaliteit en restlevensduur van deze persleiding. Er is onderzoek uitgevoerd om de restlevensduur te bepalen. Naar aanleiding van de restlevensduur worden eventueel te nemen maatregelen bepaald.

Verkeersmaatregelen

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
MUP Wolfhezerweg		5	-5
P+R Wolfheze	50	71	-21
Fietsproject U'weg Oosterbeek	25	28	-3
Fietsstraat Benedendorpsweg	76	332	-256
Toegankelijkheid buurbushaltes	12	-89	101
ZebraPaden beter duiden	14	14	
Fietsp.Fonteinallee-Noordberg N225	189	7	182
Spoorwegovergang Wolfheze	70	80	-10
Schoolomgeving/-routes	176	158	18
MUP parkeerplaatsen sp Bilderberg	84	84	
Totaal	696	689	7

MUP Wolfhezerweg

De Wolfhezerweg bevindt zich in de besteksvorbereidingsfase, als deze fase is afgerond is er zicht op het kostenniveau.

P+R Wolfheze

Project is gereed. Financiële afhandeling is bijna gereed.

Fietsstraat Benedendorpsweg

De werkzaamheden aan de Benedendorpsweg afgerond. Uiterlijk 15 december 2018 moeten de stukken van de accountant bij de provincie Gelderland ingeleverd zijn.

ZebraPaden beter duiden

Met de raad is afgesproken nog 2 plekken aan te pakken. De oversteek bij de scholen aan de Jonkheer Nedermeijer van Rosenthalweg is inmiddels gerealiseerd. De oversteekplaats bij het winkelcentrum in Doorwerth volgt in het najaar.

Fietspad Fonteinallee-Noordberg N225

Het fietspad is in voorbereiding, het begrotingsbedrag is de gemeentelijke bijdrage voor het aanvragen van subsidie bij de provincie.

Schoolomgeving/-routes

Er zijn al behoorlijk wat schoolomgevingen aangepast, een volgende tranche wordt nog vrijgegeven uit het MUP.

MUP parkeerplaatsen sportpark Bilderberg

De parkeerplaatsen op het sportpark zijn uitgebreid/aangepast. De overschrijding heeft te maken met aanvullende maatregelen voor het beschermen van de bermen en aanpassen van de verlichting. Dekking hiervoor is gevonden binnen het MUP.

Onderwijshuisvesting

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum	5.172	200	4.972
Buitenruimte school Renkum Heelsum	270		270
School Doorwerth	175	18	157
Totaal	5.617	219	5.398

Nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum

De kosten die gemaakt zijn betreffen de kosten voor de ontwerpende adviseurs, projectmanagement, aannemer en diverse onderzoekskosten.

Buitenruimte school Renkum/Heelsum

Hier zijn nog geen kosten voor gemaakt. De aanleg van de buitenruimte bij de school vindt later plaats.

Leer- en ontmoetingscentrum Doorwerth (LOC): nieuwbouw school

De kosten die gemaakt zijn betreffen de kosten voor de planvoorbereiding van het LOC zoals opstellen PvE, schetsstudies en kostenramingen.

MFC Doelum

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
MFC 3b4	15.202	12.842	2.360
Totaal	15.202	12.842	2.360

MFC Doelum

De aanleg van de buitenruimte (inclusief kunstgrasveld) is grotendeels gereed. Zodra de buitenruimte geheel is afgerond kan het project worden afgesloten.